

PRO VARIIS SACRO-
 SANCTI CONCILII TRIDENTINI DECRE-
 TIS, AC POTISSIMUM DE SVSCIPIENDIS VNA CVM
DIVINA SCRIPTVRA ETIAM APOSTOLICIS TRADITIONIBVS, QVOD
 Sathanas præ cæteris infestissime omnium friuolis sopherma-
 tibus, languidisque scophantijs sibi nunc tempestatis putat
 oppugnandum, quòd in eo videat & solidam vniuersarum
 suarum tam nunc, quàm in posterum, renouatarum Here-
 seon euerfionem sitam: & certissimam Concordiæ
 Ecclesiasticæ sibi hostiliter exosæ instau-
 rationem collocatam,

STROMATVM LIB. III.

R. D. VVILHELMI DAMASI LINDANI, EPISCOPI RV-
 remunden. Pro cuius Euangelicæ Panopliæ quoque, ac eiusdem Apologe-
 tici aduersus Mart. Chemnitium & alios Momos defensione
 vsui erunt pijs Catholicæ atque Apostolicæ Christi
 Iesu doctrinæ amatoribus.

*Librorum Argumenta, & Capitum Indices post dedicatorem
 videbit candidus Lector.*

COLONIAE
 APVD MATERNVM CHOLINVM.
 M. D. LXXV.

Cum gratia & Priuilegio Cæsareæ Maiestatis.

2 400 40
 Galle
 MADE IN SPAIN

PRO VARIIS SACRO-
SANCTI CONCILII TRIDENTINI DECRE-
TIS, AC POTISSIMUM DE SVSCIPIENDIS VNA CVM
DIVINA SCRIPTVRA ETIAM APOSTOLICIS TRADITIONIBVS, QVOD
 Sathanas præ cæteris infestissimè omnium friuolis sophisma-
 tibus, languidisque sycophantijs sibi nunc tempestatis putat
 oppugnandum, quòd in eo videat & solidam vniuersarum
 suarum tam nunc, quàm in posterum, renouatarum Here-
 seon euerfionem sitam: & certissimam Concordiæ
 Ecclesiasticæ sibi hostiliter exosæ instau-
 rationem collocatam,

STROMATVM LIB. III.

R. D. VVILHELMI DAMASI LINDANI, EPISCOPI RV-
 remunden. Pro cuius Euangelicæ Panopliæ quoque, ac eiusdem Apologe-
 tici aduersus Mart. Chemnitium & alios Momos defensione
 vsui erunt pijs Catholicæ atque Apostolicæ Christi
 Iesu doctrinæ amatoribus.

*Librorum Argumenta, & Capitum Indices post dedicatorem
 videbit candidus Lector.*

COLONIAE
 APVD MATERNVM CHOLINVM.
 M. D. LXXV.

Cum gratia & Priuilegio Cæsareæ Maiestatis.

REVERENDO ADMO³

DVM VIRO, S. TH. L. D. IOHANNI STRY-
EN, ARCHIDIAcono ECCLESIAE MIDDELBR.
GEN. ET EIVSDEM VICARIO GENERALI, VVILHEL. DA-

masi Lindanus S. P. In Christo Iesu.

VTVMNVM hunc venerabilis, semper-
que mihi ob veterem, minimeque simulatam,
aut fucatam à teneris amicitiam, obseruandè
D. Archidiacone, statueram equidem visitan-
dis nostris afflictissimis per seuißimas istorum
Theomaciorum incursiones Ecclesijs ad Mosæ, atque Vva-
halis confluentiam sitis, impendere: sed expectata in dies fi-
da, securaque peregrinandi opportunità (Deo peccatis nõ-
stris adhuc iustissime offenso, ac tantum non immeritò sanè
inexorabili) opus illud, etsi pernecessarium, peragere non pa-
tiebatur. Eadem causa impedimento fuit, cur Synodum Au-
tumnalem pro votis cogere non licuerit, quòd tutus satis ad
nos Pastoribus nostris non videbatur accessus, vias vndique
latronibus, sicarijs, & inhumanissimis prædonibus obsiden-
tibus, ipsorumque sanguini efferatè insidiantibus nõ minus,
quàm crudeliter inhiantibus. Quod ergo temporis actioni-
bus istis Ecclesiasticis, Deo nondum indulgente, dare nondum
licebat, contemplandæ veritati, pioque tuis oppugnatae, ca-
lumnijsque varijs vndique exagitatae, atque miserandum in
modum diuexatae patrocínio tribuendum putavi, ne hæc vi-
tæ suam ad metam properantis hora sine linea (quod dicitur)
efflueret, sed aliqua ex parte necessarijs domus Dei negotijs
porrò seruiret: immò vt animum meum quotidianis ta me-
orum & parentum, & cognatorum, & ciuium, & dulcissimæ
in primis nostræ patriæ à tyrannis oppressæ, quàm priuatis e-
rumnis, calamitatibus, laboribus, & doloribus vexatū non-
nihil suauissima hæc simul & amoenissima veritatis Christia-
næ meditatione recrearem, dulci que illo cœlestis volupta-
tis torrente, qui de Dauidicis in psalterio fluit torcularibus ti-
bi experientia iucundissima notis subindere focillarè. Quod
enim alijs odiosi laboris, & eius terrici, ac permolesti solet vi-
deri, nobis (gratia Deo immortalis) summa cum animi & in-
fracti & indefessi voluptate exantlatur, vt nõ dicam, haud in-

PRAEFATIO.

frequenter mihi singulari Dei Optimi beneficio vsu venisse,
 vt dum mihi non leuiter, sed dolenter admodum caput meo
 illo Carnifice (vti nosti) pristina, & à teneris inolita Hemi-
 crania laboraret, suauissimis studiorum Theologicorum pa-
 stum fructibus suis redderetur vsibus, ne quid meditandis A-
 pologeticis, Ecclesiaeque patrocinijs, aut conscribendis no-
 stris nugis obstaret. Dum igitur meo ab officio Ecclesijs vi-
 sitandis impendendo impeditus mecum dispicio, quidnam
 hoc Autumno esset operis in manus sumendum, in mentem
 venit operæpretium futurum, si Panopliam nostram contra
 inuidos quorundam vitiligatorum morsus munire, & ve-
 nenatas aliquot execrandorum calumniatorum cauillatio-
 nes refutare, illiusque à plurimis desideratam diu recogniti-
 onem expolire: quod iam dudum facere animo decretum
 erat, postulantibus amicis & studiosis plurimis, ac efflagitan-
 te literis frequentissimis Materno nostro Cholino. Istud ve-
 rò consilium noua superiori vere in hanc Prouinciam petu-
 lantis militis irruptio interturbauit, immò quæ tunc college-
 ram ad Panopliæ auctarium inter componendas miseras, &
 semilaceras sarcinas, diris & infestis mihi hostium faucibus
 semel dudum meo malo expletis eripiendas interciderunt.
 Cæsis igitur illis inter Grauiam & Neomagium cœlesti ma-
 gisope, quàm humano auxilio, Ecclesiae Catholicae hosti-
 bus: quos sua perdidit magister meritas, & iniecta cœlitus fe-
 rocibus animis timiditas, quæ arma suadebat proijcere, quàm
 nostræ acies, cum vix ex dimidio ad conflictum conuenis-
 sent, immò vix dum concurrissent Regiæ copiae: Cæsis, in-
 quam, illis diuina ope infestis Ecclesiae hostibus, atque Hal-
 cyonijs quibusdam nobis redditis, excussi, quæ Bibliotheca
 (eheu) nostra ex copiosissima (vti meministi) nunc rara: ex di-
 tissima, nunc Goestiarum direptionibus, barbarisque dilacerati-
 onibus paupercula, & ad trientem (licet heri vna hora duplo
 plures mihi vna ex huius oppidi casula post menses duode-
 triginta reddiderit, quæ Iudas accepit argenteos) vixdum recupe-
 rata, suggererebat Panopliæ nostræ Euagelicæ à varijs Catholi-
 cæ Christi Iesu Ecclesiae hostibus opposita. Ea suis quasi capi-
 tibus cum addidissimam, atque operi recognito intertexuissimam refu-
 tata, vidi opus non solum immodicè excrecere: sed seruata etiã
 nobis

PRAEFATIO.

nobis illic Methodum perturbatum iri. Vnde non parum obscuritatis
 aut molestioris forte lectionis verebar cædido lectori. Quare
 in Appêdicum libros ea reijcere videbatur consultum, quos veterum
 more Stromata inscripsimus, quod ex varijs veluti staminibus
 atque lectissimis Theologicarum quasi telarum licijs contexta videri
 queant: Cum ego aduersariorum ineptias sequutus illa cogor res-
 pondere, quæ aut vanorum argumentorum, aut aniliu cauillationum,
 aut inaniu sophismatum ab illis Catholice veritati obiectorum
 dissolutio videbatur ordine minus congruo efflagitare. Hos autem
 Stromatum libros, tibi V. D. Archidiacono inscribendos duxi, quod
 apud posteros (si modo viuere eis dabitur) aliquod nostræ tam
 indisrupte, tam inuiolatae, ac nunquam à pueritia vsque reconciliatae a-
 micitiæ prorsus fraternæ indicium extaret. Putaui quoque tristissi-
 mum tuum exiliu, quod amissis cum Episcopatu Middelburgen. tibi à
 moribundo Reueren. & fortissimo Christi Confessore, inuictor-
 que Catholice fidei propugnatore D. Nicolao à Castro, atque
 consensu Ecclesiae Cathedralis credito, tuis omnibus tam æquo
 fers animo, hisce scriptis non tam consolandum, quam ad noua cum istis
 Christomachis certamina excitandum. Si .n. pristinum tuum in Dei
 hostes scriptis tuis orbi declaraueris animu, ad eodum hisce graui-
 bus sanè calamitatibus fractum non videaris, vt noua potius virtute
 ex alto cœsaris indutus, qua ad bella Domini depugnanda in
 arenam pdeas animator, vegetior, simul et inuictior. Siquidem
 iam pridem Sathane tyrannidem apud Zeelandos passim varia perfidia
 inualescere studuisti perficere non infeliciter quod dicitur, dum staret Ca-
 tholica illic Ecclesia. Nunc conuersa rerum scena, quod illis non licet,
 alijs fidei nostræ fratribus est vacandum: vt qua datur parte collapsa
 moribus per miserum Belgiu & quassata Hæresibus. Dei domum muni-
 am, per pugnem, in staurem. Hoc scopo tibi, mox accepto tri-
 stissimo euerse, ac spoliata Middelburg. Ecclesie nuncio, non
 simulata obtuleram domicilij mei, immò (si literis ad te datis fide
 quis habeat) huius lectuli cum unione: ne quid amico tam charo,
 tam mihi adamato, & Dei voluntate, atque Christi mei causa om-
 nibus spoliato deesset per pauertina hac mea vitæ huius non foeli-
 cissime conditione: donec nobis Deus Opt. tetrica istius misel-
 læ vitæ vsuram concederet, aut in meliorem (si videretur) permuta-
 ret. Verum tuis maluisti studijs apud Cæbronenses tuos quodam
 discipulos sexenniali Theologica tua professione institutos te
 reddere, publicisque Ecclesie Middelburg. orphanæ, atque tantum

non euerſe negotijs inuigilare. Cùm igitur ſuauiſſima, mihiq; optatiſſima tua frui nõ daretur præſentia, hæc lucubrationẽ tibi Chriſti Ieſu exuli mittere viſum fuit, vt quãtũ nobis tui deſideriũ reliqueris, agnoſcas, & qd̄ ſermonibus negatur, mutuis ſcriptis aliquatenus cõpẽſetur. Hunc itaq; Stromatũ Libellũ tuẽ dedicatũ amicitie grato q̄ſo animo ſuſcipias, et ſi qd̄ præſtare vnq; gratiꝝ noſtrẽ fuerit facultatis, noſti mea omnia et vniuerſa ex animo tibi paratiſſima, ac p̄ veteri Amicorũ iure, immo Chriſti amore tua proſus omnia nõ minũs q̄ mea. Saluũ atq; incolumẽ te ſua cauſa & ſpoliatũ, & exulante feruet atq; tueatur Deo Omnipotẽs, q̄ Zelãdiã veſtrã, toti q; heu, miſero Belgio noſtro tandẽ placato, re fœliciter ac ſalutariter in Chriſto gubernandã Eccleſiã Middelburgẽ. grauiſſimo iſtorũ Theo machorũ iugo vindicatã tandẽ reddere dignetur propitiuſ.

Vale diu incolumis in Chriſto Ieſu. Rurãmundã pridie S. Martini, An. 74.
Tui ſemper in Do. amantiſ. V Vilhel. Damafi Lindanus.

STROMATVM VVILHEL. DAMASI LINDANI PRO VARIORVM SS. CONCILII TRIDENTINI DECRETORVM, POTISSIMUM de Traditionibus Apoſtolicis non ſcriptis, & Panopliã ſuã Euangelicã, atque Apologetici contra Martinum Chemnitium & alios Momos deſenſione

I N D E X,

quã trium horum librorum exhibit Capita.

Lib. 1. præfat.

Caſionem horum Stromatũ exponit Præſatio ad R. D. S. Th. Licentiatum Iohannem Stryen, præclarum Chriſti exulem, Archidiaconum, & Vicarium Generalem Eccleſiã Middelburgenſis.

Cap. 1.

Libros Canonice ſcripturã citra ſcriptũ verbi Dei testimoniũ ſola Traditione pijs omnibus iuxta SS. Concilij Tridentini Decretũ ſuſcipiendos, quos & ipſe Chemnitius reuerẽter cũ ex non ſcripta Traditione ſuſcipiat, oftenditur ſe ipſe iugulare, factõq; ſuo declarare plura eſſe fide credenda, quã expreſſe & ſcripto Dei verbo continentur.

- 2 Refutatur illud Chemnitianum inſanix potiũs, quã delirij Axioma, Eccleſiam ſonantibus in Euangelio vocibus eſſe alligatam.
- 3 Puerorũ Baptiſma negat Chemnitius ex traditione Chriſtianos obſeruare, quod nõ ſolum D. Auguſtinus, ſed ſui etiam nouã perfidiã Magiſtri Lutherus, Melanchthon, & Buceruſ falſi redarguunt.
- 4 Quod Lindanus ex testimoniõ D. Epiphaniij demonſtrat Euangeliſtas, Lucam & Marcũ à Chriſto quondã deſeciſſe, Chemnitius malignẽ arrodit, illius nomine diſſimulato, vt Lindano inuidiam conſtaret, quaſi Euangeliſtas ſuggilaffet, ac Euangeliorũ authoritas magis à perſonis ſcriptorum, quã ab Eccleſia Chriſti approbante penderet.
- 5 Maximum illud fidei Chriſtianã dogma de non rebaptizandis hæreticis ex ſola Chriſtẽ Eccleſiã Traditione ſtabilitũ olim, & contra Synodũ Africanam D. Cypriani deſenſum fu iſſe. Vbi Chemnitius perſpicua D. Auguſtini verba diſſidiũ tollentia fraudulenter omiſiſſe conuincitur, & alia ei uſdẽ reclamãtia illũ ſycophantice per ſuũ Sophiſticũ (&c.) deprauare, ac repugnantia huc detorquere, quã ad aliud pertinent Eccleſiã dogma nihil cõtrouerſum.
- 6 Stare igitur pro Catholicis inuictũ illud D. Pauli Capitulũ: Tenete Traditiones, quas p̄ Episto-

Epistolam, ſiue per ſermonẽ accepitiſ, quod ſophiſticis conabatur Chẽnitius deprauare nũgamentis, vt nihil neq; credendũ doceret, neq; ab Eccleſia ſuſcipiendũ, niſi quod firmis, ac maniſeſtis doceatur ſcripturarũ testimonijs: quũ & Iudæi olim quãdã fidei dogmata tenuerint ex Patriarcharũ Traditione: atq; verus ſcripturarum ſenſus, qui à nudis verbis verẽ eſt diſtinctus, potiſſima verbi Dei portio meritõ conteſtatur.

Religionis Chriſtianã fundamentũ rectẽ fuiſſe à Lindano ex D. Petri epiſtola collocatũ, 7 Apoſtolorũ doctrinam initio Eccleſijs prædicatã, quã nobis ſola germanũ, ac verẽ genuinum SS. Scripturarum oftendit & docet ſenſum tam contra impioſ Iudẽos, quã ſacrilegoſ Apoſtataſ hæreticoſ.

Sacrilega Chemnitij collatio Traditionum Apoſtolicarũ cum Iudaicis fabulis explodi- 8 tur, quarum vtraq; blaſphemus ait Diabolõ artiſice in orbem inuectas.

Improba Chemnitij mendacia in Catholicos ſcriptoreſ reſelluntur, quod cõtra ſcriptu- 9 ram tutantur fictitiã Traditioneſ.

Sathanica Chemnitij in Concilium Trident. calumnia retunditur, quod in præſidio nõ 10 ſcripturarum Traditionum omneſ ſuã opes, ipſamq; ad eũ ſalutẽ ſuã collocãrit. Vbi natura verbi Dei Euangelici explanatur, q̄ eiuſ quãdam proprietã, non doctrina Scripturã, ac literã occidenti repugnet. Oſtenduntur etiã vaniſſimã Chemnitij in Lindanum calumniã, quibus verba illiũ addendo, & detrahendo adulterat, vt ſiſ ſigmentis colorem addat.

Reſellitur in ſulſa ſimul & abſurda Chẽnitij opinio de ſufficiencia ſcripturarum ad om- 11 niã fidei Chriſtianã dogmata ſtatuenda, ita vt nihil pijs credendũ ſit, aut à Maioribus ad eũ nunq; fide indubia creditum aliquid, niſi quod firmis & maniſeſtis Scripturarũ testimonijs fuerit demonſtratũ, quod præclaro D. Irenæi testimoniõ (quod improba ſycophantia de- torquet Chemnitius) luculenter admodum euincitur.

De veris Euangeliorum tandem ſcriptorum cauſis, vbi Chemnitius falſi conuincitur, 12 mittens Lindani verba, vt ſiſ locum faciat calumnijs. Eundem Lindanum quãdam etiam fingere garrir, q̄ allegatiſ veterũ Patrum diſeritiſ testimonijs dedit in Panoplia cõprobata.

Apoſtoloſ ſuũ Catheciſmum fidei Chriſtianã ſcripturis nobis relictiſ non expoſuiſſe, 13 quemadmodum Chemnitius conatur imperitiſ contra Lindanum perſuadere.

Poſſe ex Sacroſancto Tridentini Concilij decreto literis diuinis & Orthodoxorum om- 14 nium Patrũ testimonijs cõſentaneoſ ſacillimã paciſ Eccleſiarum inueniri rationẽ, ſi modõ quidã Germaniã Dauĩ paciſico Chriſti ſpiritu agerentur, & Apoſtolicã Euãgelij verẽ Chriſtiani quærere concordiam.

Epistolam ad Romanos non eſſe à D. Paulo tanq; fidei methodum nobis propoſitam, vt 15 contra Lindanum nugatur Chẽnitius, ſicuti nec cetera vlla Apoſtolorum ſcripta.

STROMATVM LIB. II. VVILHEL. LINDANI CAPITA.

Præſatio cauſas exponit, cur V. D. Martinus Doncanus, & docti alij Catholici cõtra graſſan- 16 tes paſſim hæreſes ſtylũ ſtringere, atq; gladiũ verbi Dei debeãt in hæreticoſ friuoliſ argu- tiſ, & deprauatiſ Orthodoxorũ Patrũ testimonijs populo Dei exitialiter inſidiãtes vibrare.

Diũ Cyprianũ à Lindano in Panoplia recitatũ verẽ ſtare, p̄ nõ ſcriptis fidei Traditioni- 2 bus, ideoq; nõ ſclerateſ fuiſſe, qd̄ criminatur Chẽnitius, à Lindano quẽdã eiuſ verba omiſſa.

D. Athanaſiũ non fuiſſe à Lindano mutilatũ, qd̄ ſuggillat Chẽnitius, ſed integram ſcripti 3 eiuſ p̄ authoritate Traditionũ Eccleſiaſticarũ ſententiã in Panoplia eſſe bona fide allegatã.

Nazianzenũ eſſe à Lindano rectẽ p̄ ſtatuendis nõ ſcriptis Traditionibus citatum. 4

D. Baſilium verẽ dogmata fidei non ſcripta defendere, quemadmodum Lindanus in Pa- 5 noplia demonſtrãt: vbi anileſ Chemnitij reſelluntur nugã, qui blaterat Baſilium Traditi- ones non ſcriptas immodicis ornãſſe hyperbolis.

Illam Baſilianam Fidei definitionem rectẽ in Panoplia pro ſtatuendis non ſcriptis Tra- 6 ditionibus Eccleſiã fuiſſe allegatã contra Chemnitij nugamenta.

D. Auguſtinum non aduerſari Traditionibus Eccleſiã non ſcriptis, & quo ſenſu dicat 7 contra Donatiſtas Anathema eſſe illoſ, qui præterq; in ſcripturis Propheticiſ & Apoſtolicis legitur, annunciant.

Calumnia in Concilium Trident. à Chẽnitio ſycophantice proiecta depellitur, cur Sym 8 bolũ à Traditionibus diſtinxerit Seſſ. 3.

Suiſ illaqueatũ verbiſ Chẽnitius cõuincitur temerẽ pijs Concilij Trid. decretis refragari. 9

Sathanica Chemnitij conuitia deteruntur, quã in Sacroſanctũ Concilij Trident. Decre- 10 tum euomit contra duoſ illoſ Chriſtianã doctrinã fonteſ, ſcripturaſ ſacraſ & Apoſtolicãſ Traditioneſ, illud ore ſacrilego appellans Pandorẽ pixidem, & Catholicos ſcriptoreſ Pan- dectãſ ſcribere cùm errorum, tum ſuperſtitionum.

D. VVILHELMII LINDANI

- 11 Quam aniliter ineptiat Chemnitius, qui ex prophano priscorum Hæresiarcharū studio periculum metuit, ne falsa pro veris pio Dei populo à Catholica Christi Ecclesia obtrudantur.
- 12 Quantopere fides Christi nunc ex contrarijs diaboli scētis per Euāgelicos renouatis confirmetur, & inuicta persistat in piorum cordibus, qui ex animo verum Christi quærent Euāgellium.
- 13 Virulenta Chemnitij calumnia in Concil. Tridentinū sycophanticè proiecta depellitur, quod clarissimam scripturarum lucem cogat relinquere, atq; incertarum Traditionum tenebris fidem concedere.

STROMATVM VVILHEL. LIN-
dani Libr. 3. Capita.

- Lib. 3. ca. 1.* **P**Ræfatio deplorat pudendam quorundam hominum Ecclesiasticorum ignauiam: cum tam indefessam videamus Aduersariorum Christi Ecclesiæ diuexandæ ac dissipandæ operam: contra quam eximie laborat V. D. Iacobus Pamelius Canonicus minimè ociosus, cuius laudes perstringuntur, & ad edenda sua in hæreticos scripta inuitatur.
- 2 Locum D. Epiphanijs à Lindano pro statuendo ex Apostolica Traditione Purgatorio al legatum verè, quod agitur euincere. Vbi Chemnitij fallacia subdola simul & calumnia refel litur, Patres veteres impijs vulgi opinionibus hac in re celsisse.
  - 3 Falsum sibi iacit fundamentum Chemnitius de Aerijs dogmate, vt Catholicam diuexet Ecclesiam.
  - 4 Cum de re constet, iuuari mortuos pijs viuorum auxilijs, Chemnitius de aliquot vocabulis temerè rixatur.
  - 5 Dimidium sententiæ à D. Epiphanio quondam Aërio Hæresiarchæ obiectæ dissimulat Chemnitius, quo & ille, & Lutherani suo Magistro Luthero repugnantes certè ac euidenter iugulantur.
  - 6 Causas priscarum Ecclesiæ pro defunctis Orationum apud Epiphanium fide mala examinat Chemnitius, quartâ silentio fraudulenter adobruens: vbi immeritè exprobrasse Lindano demonstratur contortam Epiphanijs deprauationem.
  - 7 Cauillationes Chemnitij depelluntur, quod Lindanus Paulum omnino non curat, aut plus Patribus tribuat.
  - 8 Alia eiusdem anilia nugamenta diffantur, quod Lindanus Paulo cōtradicat, & alia istius cōuiciatoris in Mitram & Sardonicum Lindani Galerum conuitia proteruntur.
  - 9 Atroces in Catholicos Viros contumeliæ aliquot refelluntur.
  - 10 Sycophantica Chemnitij in D. Epiphanium calumnia euertitur, quod studio suam sententiâ obscurarit, de auxilio defunctis per preces viuorum afferendo.
  - 11 Quartam Orationum pro defunctis causam D. Epiphanijs Chemnitium sycophanticè dissimulare, ne desit contentioso materia oblatrandi.
  - 12 Obiectum Lindano Falsarij in Epiphanium à Chemnitio crimen purgatur.
  - 13 Deprauata perspicuorum D. Dionysij Areopagite verborum sententia, Chemnitius manifestum & omnibus sophisticis inuictum Lutheri sui testimonium sibi aduersariū (quod admodum efficaciter asserit esse animarum precibus iuuandarum Purgatorium) conatur eludere, illud verbis sacrilegè mutilans, & sensu falso adulterans, imò audacia Cyclopica suū reprehendens, impieq; oppugnans Euangelij sui Magistrum Lutherum.
  - 14 Quam temerè atque stolidè Chemnitius Confessionem Augustanam, eiusque Apologiam (in quam iuravit) deprauare aggrediatur, quasi non loquatur de orationibus in auxilium mortuorum suis: quod tamen perspicua incorruptè primæ Apologiæ verba clarè sonant, & ipsimet Euangelici fratres disertè profitentur, hinc dissentendi & Augustanâ Cōfessionem reprobandi occasionem arripientes.
- Epilogus horum Stromatum 3. Libris explicatorum.

STRO-

STROMATVM VVIL-
HELMII LINDANI PRO DEFEN-
SIONE TRIDENTINI DECRETI DE TRA-
DITIONIBVS, ATQVE SVÆ PANOPLIÆ, APO-
logeticique patrocinio.

LIBER PRIMVS.

VARIE à varijs Panoplia nostra abhinc annis ferè quinde-
cimi prostatuendo verbo Dei Euangelico partim per Epi-
stolam, siue scripturas diuinitus inspiratas, partim per ser-
monem (vt Paulus disertè asserit) siue per Traditionem
non scripto, sed viua vocis Oraculo, & doctrina Aposto-
lica Ecclesiæ Christi Catholicæ relicto, ac tanquam de po-
nitum assignato fuit oppugnata, contumeliosè que con-
uictis & sophisticis cauillationibus diuexata. Eam inter ceteros Christianæ
concordiæ hostes, ac implacabiles veritatis Euangelicæ oppugnatores locis
propè infinitis inuidè mordere, insolenter vexare, improbè exagitare, deniq;
calumniosè oppugnare Martinus Chemnitius Lutheranorum Superinten-
dens fuit aggressus. Omnia eius Sophismata, ne pueriles, & aniles ineptias di-
cam, nunc persequi, nec huius est instituti, nec digna sunt, de quibus piorum
Lectorum aures equidem arbitror obtundendas. Quare nos illa modò refel-
lere cogitamus nugamenta, quæ dignū responsione nodū obijcere videban-
tur, reliqua suo seruabimus loco, peculiariter & fufius pertractanda, quā pa-
riatur horū Stromateon instituti. Argumentis aliquot initio Panoplicè ostē-
dere aggrediebamus, aduersarios Catholicæ Christi Ecclesiæ nunc tēpētatis
vndiq; oppugnantes suis telis in nos cōparatis scriptos iugulare. Dum enim
conantur nobis Traditiones non scriptas de manibus eripere, ipsi sibi incau-
ti nec frustraunt, quod plurima à Matre nostra Ecclesia Christi Apostolica sub-
ripiunt, vereq; supplantant dogmata, quæ nullo scripturarū testimonio restra-
ctarijs valeant liquidè probare, quemadmodum de scripturarū Canonicarū
libris est Solis luce manifestius, etiam ipsorū Antesignanorū consensu, vt
Brentij, Melanchthonis & aliorum. Istud tam est indubitatum, vt ne Chem-
nitius quidē, alioqui vitiligator pertinax, & iniquo admodum animo, veri-
iuxta ac Christianæ pacis exoso, auferi inficiari. Octo enim Traditionū genera
sibi stolidè magis, quàm philosophicè, aut Theologicè fingens, secundū esse
dicit (cum in primo suo genere contineatur) quod libri scripturæ sacræ non
interrupta serie tēporum, & certa cōnexionis successione ab Ecclesia custodi-
ti, & fideliter ad posteros transmissi, nobisq; quāsi per manus traditi sunt. Hæc
Traditionē (inquit fol. 306.) qua nobis in manū dantur sanctæ Scripturæ libri
reuerenter suscipimus. Optimè habet Chemniti, quod ingenuè profiteris, ac
perspicuè tandè exponis verā tui subdoli animi sentia, quæ soles subdola ver-
borum caligine ad fucum impēritis faciendum non rarò inuoluere. Hanc i-
gitur scripturarum traditionem dum tam reuerenter suscipis, vide an te tuo
ipse Chemniti non conficias telo: quo nos impetendos putasti. An nō mani-
festè igitur traditiones nō scriptas recipis? Quo enim. S. scripturæ testimonio
hoc potius Matthei, quàm Matthiæ recipis Euangelij? Cur potius Lucæ aut
Marci, q̄ Petri, Thomæ aut Bartholomei? Atqui ab Ecclesia illud reuerenter su-
scipimus, inquis, à qua sunt scripturarū libri custoditi, & fideliter ad posteros
transmissi. Istud & nos omnium verissimū prædicamus: sed Severianis,
aut Ebionitis, aut vestratis Sauerfeldianis vstro isthoc effugio non
satisfeceris. Nam illos scripturarum libros & tibi Ecclesia sine scriptu-
ris

Scripti hinc
occulis.

Libros Can-
onicos scrip-
turæ citra scri-
pturam verbi
Dei testimo-
nium sola tra-
ditione pijs
omnibus sus-
cipiendos.

Sua sese gla-
diū inquit
Chemnitius,
scripturas
ex sola tradi-
tione reuerē-
ter suscipit.

ris tradidit, & sine scripto testimonio transmisit. Nusquam enim legas quatuor tantum esse Evangelia, hoc Evangelium esse Matthei, aut Lucae, nisi quia sine scriptura hoc ita docet, & indubitate affirmat Catholica Christi Ecclesia. Si ergo pari reverentia illi habeas fidem in ceteris Christianae doctrinae capitibus, quam hac in re illi te simul habere, iam inter nos conveniat optime. Illo autem concessio tam magno, ac vere irrefragabili doctrinae non scriptae capite, audes tamen incogitanter iuxta ac temere oggrunnire: Nihil autem patrocinatur (inquis) hoc Traditionis genus (quo scripturae nobis sine scriptura in manus traduntur) Pontificijs, qui pugnant pro dogmatibus, quae nullo scripturae testimonio probari possunt. Immo & pro his, & pro alijs Chemniti. Nam utrumque genus nos pari reverentia a pia matre nostra Catholica Christi Ecclesia suscipimus. Viderit ergo aequus controuersus istius iudex, an non magno opere patrocinetur Traditionibus sola viua voce traditis istud S. Scripturarum exemplum, quod eas mera traditione, non villo S. Scripturarum testimonio nos, immo vos etiam ipsi, necessario suscipimus. Sola enim Ecclesiae vox non scripta, non literis mandata, sed fideliter per manus ad posteros transmissa testatur, immo docet, demonstrat liquidd, & euincit adeo eas esse Canonicas, quia Christi sponsa tales habet ipsas ac pro indubitato Dei Verbo in nomine Christi mandata suscipiendas, reuerenter amplectendas, omnique veneratione colendas.

CAPVT. II.

An Ecclesia si scripturis alligata: an potius scripturae a veritate Ecclesiae Christi penitentem sensu, quem sola docet verum Catholica Christi Ecclesia, a qua ille potius dicitur pendere censetur. Scribitur namque sine suo sensu, vero non sunt scripturae.

M Acaut Traditione non fatetur Ecclesia (quae impiedominiscitur Chemnitius) sese alligata, ad vocem doctrinae sonantis in scriptura. Quia suscipiendo libros Canonicos declarat & proficitur filiis suis eos suae doctrinae ab Apostolis antea tradita consentire, & per omnia veritati Evangelicae pristinis Apostolorum sermonibus sibi relictae conuenire, atque suauissime consonare. Deinde illud etiam quam est ineptum, vereque absurdum Ecclesiam alligatam ad vocem doctrinae sonantis in scriptura. At vnde, Chemniti, quoniam sit vera demum vocis illius in scriptura sonantis sententia, an Martinistarum, an Calvinistarum, an Anabaptistarum discernas? An non istud folius est verae atque Catholicae Christi Ecclesiae? D. Irenaeus praclare docet, quosdam Christianos populos in annum vsque Christi ducentisimum sine scripturis fidem coluisse Evangelicam. Persecutione illa Deciana & Diocletiana libros omnes Evangelicos Sathanas Christianae Ecclesiae conabatur eripere, flammis tradere, ignibus perdere: quod & locis fecit plurimis. An quis tam insaniat, qui Ecclesiam illorum locorum vocibus in scriptura sonantibus dixerit alligatam? Quod si forte calamitate aliqua publicapijs Dei cultoribus litera & scriptura pereat suis cum codicibus Evangelica (quod vt nunc passim isti moluntur Theomachi suis incendijs, sacrilegis dilacerationibus, & nefarijs Bibliothecarum direptionibus: ita certe magis conabatur magnus ille Antichristus, cui indubiam tot insausi praecursores modo parant viam) an quisquam citra impietatis notam ausit dicere Ecclesiam illam sonantibus in Evangelio vocibus alligatam? an doctrinae potius Apostolicae illi ab exordio ceteris concorditer sine scripto tradita? Non enim illis in literis perituris, aut mortuis characteribus verum est Christi Evangelium, vt illis aut hominum incuria pereuntibus, aut Daemonum inuidia intercedentibus, aut denique Tyrannorum flammis, & rabida persecutionis iniuria intereuntibus, perire dicendum sit Evangelium: sed in suo sensu, atque germano intellectu vna cum illis per Apostolos Ecclesiae traditio, ac tanquam Christianum patrimonium assignato. Hunc enim si vocibus Evangelij scriptis detrahas, quod vniuersi faciunt haeretici, tam veteres, quam noui nostris temporibus aduersus Ecclesiam Dei ad salutare charitatis conseruandae, tuendae, adeoque acuedae exercitium grassantes, non iam Christi habeas Evangelium, sed hominum. Praclare a D. Hieron. dictum legimus: Marcion & Basilides (inquit Com. 2. ad Gal. cap. i.) & cetera haeticorum pestes non habent Dei Evangelium, quia non habent Spiritum sanctum, sine quo humanum fit

fit Euangelium, quod docetur. Nec putemus in verbis Scripturarum esse Evangelium, sed in sensu: non in superficie, sed in medulla: non in sermonum folijs, sed in radice rationis. Et infra: Grande periculum est in Ecclesia loqui, ne forte interpretatione peruersa de Evangelio Christi, hominis fiat Evangelium. Quod vt recte asserit D. Hieron. prisca illa piorum Auorum aetate, per execrandas Ecclesiae pestes Marcionem, Basilidem, Manicheum, Arrhium, Menandrum, & similes farinae homines factum sua ipsorum & aliorum perditione fuisse: ita & nunc pij omnes per dolenter vident per impios illorum imitatores Lutherum, Bucorum, & Melanchtonem Manicheizates, Calvinum, Bezam, & Blandratam Arrhianizantes, & alios similes aetate ista humanae doctrinae magistros tentari, vt ex Christi Evangelio humanum fiat Evangelium. Manebit autem Dei Evangelium, quod a Christo est per Apostolos mundo annunciatum, donec fractus illabatur orbis: sed suo a sensu Ecclesiae Apostolice vna tradito nequit separari magis, siue scriptum existat, siue non scriptum, quam a corpore anima: nisi ex Christi Evangelio velis hominum tibi cudere Evangelium. Quod vniuersis euenit, pro dolor, Haeticis, qui fraude diabolica illud pro Dei Evangelio cum illis prisca Haesiarum suis Aus humana amplexantur & exosculantur doctrinam. Non est igitur veritati consonum, quod inaudita post Christianorum memoriam audacia, dicam, an rabie Sathanica, Noatores isti lektoribus imperitis conatur persuadere Catholicam Christi Ecclesiam vocibus in Evangelio sonantibus esse alligatam, quas varijs suam in perniciem deprauant & nunc, & olim haeretici, sed illas voces tanquam Dei verbum reuerentia summa suscipiens eas iuxta depositum illud Apostolicum & germanam Euangelij ab initio viua voce traditi sententiam intelligit, interpretatur, docet, posterisque suis fideliter transmittit. Non est illis inquam vocibus ita alligata, quasi plura non possit fidei dogmata suscipere, aut suscipere potius obtinere, suisque porro discipulis tradere: sed illis scripturis tanquam lucerna instructa, vniuersis diuinam suae doctrinae originem monstrat, ac firmitatem suam omnibus inferorum portis siue per Philosophos, siue per Tyrannos, siue per Haeticos ad miserorum fratrum fallaciam comparatis inuictam ostendit.

S Vo igitur telo licet iaceat iugulatus Chemnitius, dum Traditionem scripturarum diuinarum sine expresso scripturae testimonio reuerenter, nobisque concorditer suscipit: audeat tamen litem Catholicis intentare de puerorum Baptismo. Hunc fidei Christianae articulum inter cetera illius Axiomatis capita euerforia (quo nihil suscipiendum volunt istius tempestatis Euangelici, quam quod scriptum est) obiectum Aduersarijs eum nobiscum concorditer obtinentibus, quo nam verbi Dei testimonio queat contra Anabaptistarum furores dare confirmatum? Certe ipse Lutherus & Melanchron, & omnium Christomachorum huius seculi doctissimus simul & validissimus Martinus Bucerus istud ingenue cogebantur profiteri, quem admodum primo libro Panoplicae satis est demonstratum. Ne tamen Chemnitius isthoc inuicto suorum Magistrorum prauidicio videatur superatus, ita suo scribere audebat examine. Patres quoad dicunt Baptisma paruulorum esse Traditionem, idem probat (inquit fol. 337.) & confirmant certis & manifestis scripturae testimonijs. Quod vanissimum esse mox demonstrabimus, cum ad indubitata illi etiam confugiant Ecclesiae traditionem ab Apostolis sine scripto relictae. Deinde subtexit: Et quia Lindanus hac traditione nobis insultat, quasi dogma aliquod fidei sine Scripturae testimonijs, ex sola Traditione non scripta recipiat, annorabo aliqua Veterum testimonia, quae valde multis Scripturae testimonijs probent, & confirment illam Traditionem, paruulos esse baptizandos. Ad hanc rem demonstrandam varia in medium profert veterum PP. testimonia, quibus docent illi quidem paruulos esse baptizandos, quod secundum Scripturas paruuli etiam peccato sint contaminati: sed hanc Baptismi paruulorum traditionem.

C. AP. III. Puerorū Baptisma negat Chemnitius Traditione Christianos obseruare.

Vide Panopliam I. cap. 7. & 8.

Λ
Λ
Λ
Λ
Λ
Λ
Λ

August. de Gen. ad Lit. cap. 23.

Ex coniecturis D. Augustini auctoris certa, & in dubitata Chemnitius fabricare testimonio. Ita novit ex musca elephanti unde bellus iste faber Vulcanus, modo Catholice incommodet Ecclesie, pacemq; perimbat Davus.

CAPVT. III.

Suggillatio nes in Lindanus depulsa.

ditionem nusquam Patres testantur esse in Scriptura, quasi ea suam auctoritatem & fidem ex manifesto habeat scripturarum testimonio, & non potius ex ipsa non scripta doctrina Apostolica certissimo tradita. Cum inueniatur in Ecclesia Christi ab initio semper obseruata, quanquam nec scripto (vt ait Augustinus) nec in Concilijs instituta. Hac igitur traditione magis Patres vtebantur, quam illis scripturarum testimonijs ab eis allegatis, quibus dogma traditum demonstrabant consonum, vereque consentaneum. Quia si quis accuratè expendat illa per eos hanc in rem allegata scripturarum testimonia, & alia eis opponat, quæ fidem ac rectam in Christo institutionem apud Matth. & Marcum videntur exigere, non ausi fortè fuissent veteris illa tam indubitato ad paruulos etiam accommodare, nisi ex certissima Traditione Apostolica, & ea tacita didicissent paruulos etiam, qui nondum credere possunt, semper ab ipso vsq; Apostolorum tempore fuisse baptizatos. Nam quæ Chemnitius certa & manifesta scripturarum pro paruulorum Baptismo crepat anhelostomacho testimonia, D. Augustinus coniecturas vocat. Si quisquam auctoritatem diuinam in hac re (inquit lib. 4. cap. 23. contra Donatistas loquens de paruulis, qui nondum possunt credere, aut confiteri) quanquam quod vniuersa tenet Ecclesia, nec Concilijs institutum est, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum certissimo creditur: tamen veraciter conijcere possumus ex circumscriptione carnis, quam prior populus acceperat, & quæ sequuntur. Vbi D. Augustinus in confirmationem doctrine pro statuendo contra Pelagianos paruulorum Baptismo, non ea in medium profert testimonia, quæ Chemnitius putat vrgenda: sed illud de Iudaica Circuncisione potius puerorum octo dierum. Ex quo scripturæ testimonio satis D. Augustinus indicat, non posse solidam, certam, & indubitatam desumpti probationem: sed vti verbo diserte appellat, coniecturam. Nam mandatum Apostolorum de Baptizandis omnibus gentibus videbat diuino vir ingenio posse non improbe ad adultos tantum referendum existimari. Sufficere ergo censuit Diuus Augustinus ad statuendum Fidei, aut morum dogma solam Ecclesie traditionem certò Apostolicam: etiam si nullo Diuine Scripturæ testimonio posset confirmari. Huic illud D. August. lib. 10. de Gen. ad Lit. cap. 23. suffragatur: Consuetudo, inquit, Ecclesie de baptizandis pueris nulli superflua deputanda est, nec omnino credenda, nisi Apostolica esset traditio. Hoc igitur Fidei dogma de paruulorum Baptismo, sicuti & illud de Scripturarum Cano. Catalogo indubitatum sit pijs omnibus, dum persuasum tenet à Catholica Christi Ecclesia proponi tanquam fide suscipiendū, certa Apostolorum traditione ad posteros propagatum. Quæ in te liquidò apparet, quanta sit Sponsæ Christi auctoritas in tradendis Fidei dogmatibus, aut libris certò pro Canonicis suscipiendis, & perpetuum obtinendis: quemadmodum diuisis Panopliæ capitibus est demonstratum.

Aeterum quod nos ad statuendam Ecclesie Christiane auctoritatem, quæ in Euangelij Apostolorum nominibus in vulgus editis, aut reprobandis Apocryphis, aut approbandis legitimis eximie effulget, docui mus ex luculentissimo D. Epiphanijs testimonio, Chemnitius calumniandi & nostra eleuandi studio scribit nos dicere DD. Marcum & Lucam fuisse Apostatas. Tomo enim primo sui arrogantisimi iuxta ac insulsiissimi in Concilium Tridētinum Examinis ita dissimulans nostra verba manifestissima scriptum reliquit. Marcum & Lucam Lindanus dicit antea (inquit fol. 230.) fuisse Apostatas, vt qui Iohan. 8. à Christo defecerint. An non ita D. Epiphanius tradit disertis verbis Chemnitij? Cur ergo tantum auctorem à nobis nominatim citatum dissimulasti? Sed causa obscura non est. Agnoscebat homo versutus, quam sit irrefragabile, profususque inuictum hac vna in re argumentum pro stabilienda Ecclesie Catholice auctoritate in statuendis semel omnibus non solum ipsis scripturis: sed dogmatibus etiam Christianis, certoque Euangelicis, quod Euangelia sub Apostolorum Bartholomei, Thomæ,

ac

ac Pauli nominibus edita sunt potius reprobata, quam discipulorum Lucæ & Marci, qui aliquando fuerant à Christo separati, siue dispersi. Hac enim in re illustre cum primis elucet auctoritas Ecclesie Christiane, quæ discipulorum potius, & eorum qui aliquando à Christo defecerant, approbavit Euangelia, quam Apostolorum, qui nunquam ab eo defecisse leguntur. Quod igitur istam inuictam simul & vniuersorum hæreticorum vitricem obsecraret, ac eleuaret Ecclesie Christiane in statuendis scripturis, aut dogmatibus, et tunc Euangelicis auctoritatem, de scripturis disputaturus, scribit Lindanus dicere, istos duos Euangelistas à Christo apostatasse, quod minus ea res inuicere fidei apud imperitiores lectores, nostrum que hac ratione demigraret nomē, quasi ea nos primi (vt locis sexcentis contumeliosè nostri infamandi gratia annotat) confinxerimus. Veniam mereri queat Chemnitius, si aut memoria lapsus, aut in scitia deceptus ista scriberet, sed cum tã diserte allegauerim hæc pro re afferenda perpicuum omnibus D. Epiphanijs locum; sua excæcatus malitia in calumniam maluit rapere, quam candidè veritatem nobiscum profiteri, ne qua superesset concilianda aliquando Ecclesiastica cõcordiæ animo eius parum Euangelico exosæ ratio. Porro ne quis dubitet de D. Epiphanijs sententia, huc eius adferemus verba, ex loco prius Chemnitio indicato deprompta. Sic enim habet in Alogis lib. 2. to. 1. Statim post Matthæum insequutus est Marcus, iussus à S. Petro Romæ Euangelium edere, & vbi suscepisset, mittitur à S. Petro in regionem Aegyptiorum. Hic autem vnus erat de 72. dispersis ob verbum, quod dixerat Dominus: Nisi quis ederit meam carnem, & biberit meum sanguinem, non est meus: velut Euangelij verba legentibus clarè indicatur, tamen per Petrum reuocatus dignus euadit impleri Spiritu sancto, & Euangelium tradere. In eandem sententiã & de D. Luca paulo inferius scribit. Hoc enim Euangelium scribere demandatum fuit Lucæ, qui & ipse vnus de 72. ob sermonem Domini dissipatus fuit; verum per Sanctum Paulum rursus ad Dominum reflexit, qui & Euangelium ipsi predicare commisit. Et prædicat primum quidem in Dalmatia, ac Gallia & in Italia, ac Macedonia. Principium autem in Gallia fuit, vel ut etiam de Comitibus quibusdam ipsius in Epistolis suis idem Sanctus dicit, Cresces inquit, in Gallia. Non enim in Galatia, velut quidam decepti putant, sed in Gallia legendum est. Quod D. Iohan. ca. 6. de quibusdã Christi discipulis diserte dixit, multos ab ipse retro, nec amplius cum eo ambulasse, imò in ipsum non credidisse, vnde & Apostolos interrogabat, nunquid & ipsi velint abire discedere atque deserere, D. Epiphanius alia voce molliore *διασκοπισίνας* dispersit expressit, sed ita vt à fide Christi excidisse non deget, quia Marcum dicit à Petro, & D. Lucam à D. Paulo reuocatum, siue *ἀνακλήσας* reflexum & veluti retrahum ad Dominum Christum. Non erat igitur causa, vt huius rei fidem in dubium reuocares Chemnitij, atque nomē meum de rei tantæ fide suspectū imperito hæretico redderes, qui me (si verum non credebas) cum Epiphanijs grauissimo Authore abs te fraudulenter dissimulato errare debuisses adnotasse. Sed ex artibus tuis sophisticis perspectum tenebas, quantum adferant momenti præclara veterum auctorum nomina, à nobis ad fidem lectoris conciliandam allegata, dissimulare. Nam ea re agnosceres, orbique declarares te Orthodoxis patribus temerè, imò stolidè refragari, quod cauisse magnopere tibi ad obregendas tuas fraudes sacrilegas putasti necessariam. Istud saltem diuini studium magis in illius D. Iohannis Epist. locum inferens declarasti, quando in me effutire, imò de bacchari non erubuiſti. Quod in 2. & 3. Epist. inquis, quæ Iohannis nomine feruntur, dicitur: Cum multa haberem quæ scriberem, nolui per chartam, atramentum, & calama: sed spero protinus in te visurum te, & ore ad os loqui. Hoc Lindanus ita deprauat, præcipua quædam fidei capita, & sublimiora Christianissimi dogmata Apostolos nouisse papyro & atramento peritura credere, sed vt perpetua essent, traditionibus commendaſſe. Sed impudens figmentum, & manifestum mendacium est, quod

Sophisticae
provisus arte
Chemnitius
interdū dicit
mulat veterum
nomina Catholice
fragantia, ut
minis temere
videatur
cauillari.

BB textus

textus hoc, vel dicat, vel sentiat. Quod ego ex liquidis veterum PP. Oecum-
nienij & aliorum Commentarijs statuere sum annisus, suæ præclaræ istius
memoratis Chemnitius, illos dissimulâs, me vnũ accusat, & impudentis
figmenti, & manifesti mendacij. Verum de hoc infra suo aptius loco.

C. A. P. V.

uit & illud nõ leuissimũ Fidei caput Aduersarijs nostris in Panoplia
oppositũ, de rebaptizandis Hæreticis ad Ecclesiã ab heresi venientibus,
quod hac in re quædam est Ecclesiæ consuetudo, quæ nullo scripturæ
testimonio (vt verè ait D. Augustinus) potest comprobari, aut confirmari:
Hic igitur sese ipsa veritate superatum, conclusum, & in angustias adactum
sentiens Chemnitius, varia molitur effugia, vt suum figmentum imperito
lectori persuadere pergat, non fuisse à Patribus vllã receptam fidei Traditio-
nẽ, nisi quia certis, inquit, & manifestis scripturarum testimonijs fuerit con-
firmata. Hoc igitur Traditionis non scriptę exemplũ quod in recipendis hæ-
reticis per Baptismum, aut solam manus impositionem sitũ est, potest vel so-
lum rem istam inter nos nunc controuersam liquidò æquè ac certò defini-
re. Quod sentiens Chemnitius euidenter pro nobis stare, ita illud stropa
verè sophistica, si vlla vnquam alia, conabatur ex D. Augustino subuertere,
quem tamen totum pro nobis stare non dubitabit, qui plena eius verba non
sacrilegè per Chemnitium truncata, aut nefariè adulterata animaduertit.

De vna reba
pizanda hæ-
reticis Do-
gma ex sola
Traditione
Christi tra-
ditione sta-
bilissimũ
olius or-
defensum.

Quia illa Augustini sententiæ (inquit fol. 341. ex cap. 7. lib. 2. cõtra Donatist.
& lib. 1. cap. 33. contra Cresconium) vbi dicit: Quamuis huius rei non certę de
scripturis Canonicis non proferatur exemplum, Traditioni & consuetudini
Ecclesiæ sine testimonijs scripturæ plusculũ tribuere videri possunt, loca quæ-
dam ex ipsa Augustini disputatione annotabo, quibus ostendam ipsum nul-
lo modo securum Traditionem, aut consuetudinem, quę nullo scripturę te-
stimonio probari possit. Multis quidem scripturarum testimonijs vsos vtri-
usque partis huius controuersię defensores D. Augustinus ostendit: tamen
nũquam asserit sententiam Cypriani ex certis & manifestis scripturis dam-
natam, immò disertè docet, quod non certum huius rei de scripturis proferri
queat exemplum, lib. 1. cap. 33. contra Cresconium: Rursus lib. 5. cap. 23. contra

In dicitur se
figurat Chẽ-
nitius testi-
monium D.
Augustini
recitãs, quod
pro nobis
stat.
Clariss. ver-
ba D. Augu-
stini sacrile-
gè omisit
Chemnitius
quæ contro-
uersie cardine
continent,
ac ipsum ma-
nifestè confi-
siunt.

Apostolica
Ecclesiæ
consuetudine
non scripte
sunt Cypria-
ni & Afro-
rum senten-
tiam Concilij
Generali
damnata:
quod fraudu-
liter Chemni-
us ex verbis
Augustini sup-
plauit.
* Perspicua D. August. verba nefariè Chemnitium detorquet, ac sacrilegè, per suum Sophisticũ, &c. decernit, quia de alijs doctrinæ capitibus
operissimè loquuntur.

tissimam D. Augustini decurtat, verèque detruncat sententiam Chemni-
tius. Opraclarum Concilij Tridentini examinatore. O fidelem de-
cretorum Tridentinorum censorem. Dignissimus sanè qui principem
inter omnes Cyclopicos istius Lutheranæ factionis duces teneat locũ, quod
sua sophistica illustre hoc D. Augustini (vt & aliorum Patrum non ra-
rò) testimonium tam manifestè sibi aduersarium, tam euidenter pro Ec-
clesiæ Christi Catholica concordia, immò pro veritatis Euangelicæ victo-
ria faciebat, nouit suis inuertere calumnijs seruiturum. Quod enim iste mu-
tilatum recitat, non est ab Augustino dictum de ista suscipiendorum ab hæ-
resi venientium hæreticorum Traditione, quò perquam scelerato studio de-
torquet Chemnitius: sed planè ostendi docet Vir Sanctus ex scripturis mul-
tos Pseudochristianos Baptismum communem habere cum Sanctis. Quod
Cypriani argumenta omnia, licet in speciem robustissima, prorsus euertit,
quia & Hæretici possunt modo simili habere Baptismum, etiam si Spiritum
Sanctum non habeant. Ideoque verè baptizare: Atque propterea non esse
rebaptizandos, qui apud illos Christi Baptismum acceperunt. Sicuti nec
rebaptizandi sunt, qui ab Hypocritis, aut peccatoribus manifestis sunt in Ec-
clesiã Christi Catholica baptizati. Quod quia apud vniuersos in confesso
est, verè D. Augustinus de ipso dixit, planè ostenditur multos Pseudo-
christianos baptismum communem cum Sanctis habere, quamuis non
habeant eandem cum Sanctis charitatem. Quæ verba liquidissima veri-
tatis luce illustrata, qui apud D. Augustinum vel legere nõ grauabitur, agno-
scent ex istis (quod dici solet) vnguiculis leonem, quali nam fide iste censor
versetur in fabricandis suis Sathanicis contra Concilium Tridentinum stu-
dio verè Theomachico intentatis, qui in primario hoc fidei capite tam in-
feste oppugnando sceleratam aded, & Sathana suo mendaciorum Magistro
dignissimam non erubuit perfidiam tam euidenter iuxta ac impudenter de-
signare.

Quæ fide
Chemnitius
verba Con-
cilij Triden-
tini
examinare
solet.

Stas Chemnitianas insidiandi, fallendi, mentiendi, deprauandi, ac
detorquendi præclaras Orthodoxorum Patrum sententias artes
qui diligenter considerat, ac veram D. Augustini doctrinam
ad ed perspicuam de primario fidei capite sola Ecclesiæ Traditio-
ne stabilito secum recogitat, agnoscit, Catholicos in hac re
non aliud docere aut propugnare, quàm quod Apostolicum illud postalat
mandatum: State ac tenete traditiones, quas accepistis siue per Epistolam, si-
ue per Sermonem, quemadmodum varia Synodi Oecumenicæ, atque du-
dum Tridentina omnibus pijs religiosa obedientia obseruandum decreue-
runt. Sisset omnibus ea obediendi voluntas, quam professio Fidei Chri-
stianæ flagitat, immò sua cuiusque salus exposcit, nunc ad aliã liceret hu-
ius operis transire capita: sed quia superioribus annis arrogantiã quãdam
Cyclopica elatus Martinus Chemnitius vniuersa Concilij Trident. Decre-
ta superbissimè conuellere, sycophanticè calumnijs manifestissimis vexare,
suisque stolidissimis censuris (si Christo placeat) insolentissimè subijcere
aggrediebatur, nos hac pro virili ea nunc refutabimus, quæ potissimum
contra has Apostolicas Ecclesiæ Christianæ Traditiones, atque nonnulla
doctrinæ Orthodoxæ capita (reliquis in aliud tempus repositis, ne hoc ex-
crescat immodicè) verbosa magis, quàm sobria garrulitate effutire non du-
bitauit. Illo enim contentionis, & quem Propheta Esaias dicit, vertigi-
nis spiritu afflatus, cum videret hoc Apostolicarum Traditionum funda-
mento benè ac firmiter iacto, doctrinam Catholicæ Christi Iesu Ecclesiæ
contra omnes nunc in primis, si vnquam aliàs, seuientis, atque tantum
non furientis Diabolicæ tempestatis peregrinarum, Deoque inuisarum Hæ-
resicon ventos stare inuictam, novos stolidissimè post suos refutatos du-
BB 2 dum

C. A. P. V.
V. I.

per diabolum
sui per orga-
nũ Chemni-
tium id inse-
st oppugnet
Sacrosancta
Concilij Tri-
dentini decre-
ta, potiss. de
Apostolicis
& non scri-
ptis Ecclesiæ
Traditioni-
bus.

dum Brentium, Bucerum, et alios Magistros moliebatur fodere cuniculos: quibus illam (si unquam portæ Inferorum præualere queant) funditus euerteret.

Sentiens igitur sese & solidis verbi Dei sententijs, & firmis Orthodoxorum Patrum testimonijs, inuidis quæ præcæ Dei Ecclesiæ exemplis in Synodis olim adhibitis destitutum pro lectori suas caliginosas, vereque ipsi agnatas cymmerias fidei suæ atque humanæ Theologiæ offundere conatur tenebras, ut non tam ingeniosa, quam audaci & inuerecunda, certoque calumniosa sua strophæ à liquidissima illa D. Pauli sententiâ Theſſalonicensibus & Christianis ad vnum omnibus loco certissime ac infallibilis Christianorum dogmatum regulæ ac veri Canonis Ecclesiastici præscripta, State & tenete Traditiones siue per epistolam, siue per sermonem vobis datas, abducatur. Ex perspicuo enim clarissimorum verborum D. Pauli sensu, quem nulla potuit sophistica sibi satis obsecrare, animo suo semper reluctari sentiebat, plus esse à D. Paulo illa voce *καταλογῶν*, per sermonem, pijs significatum, & obseruari præceptum, quam illa voce *ἐπιτολῆς*, per epistolam. Itaque ad verum transfugit Testamentum, an aliquam illic istis cum Euangelicis vulpeculis electam Dei vineam demolientibus ac vastantibus foueam inueniat, vbi infelicissimos sui in quieti, pacemque Christianam exosi ingenij fortis queat collocare. Corradit igitur quæ passim occurrunt apud Moysen & Prophetas, Scribet tibi verba hæc, Sume tibi librum, & his similia, quæ mandatum Dei ostendunt, quo diuini Prophetæ sua scriptis reliquerunt. Ita quidem mandauit Deus, & fecerunt DD. Prophetæ: sed vniuersa Fidei capita fuisse illis paucis libellis comprehensa, vbi nam quæso Chemniti legas? An non Fidei caput erat quod D. August. commemorat, pueros intra diem octauam, & puellas non circumcitas mortuos aliquo Fidei Sacramento & piorum parentum suorum testimonio fuisse à peccato originali expiandos? Vbi obsecro vel vna scripta hæc de re extat literata? cum tamen certa fide fuerit tenendum omnes ab Adamo natos illo esse originali peccato contaminatos, æternæque mortis reos: nisi ab eius labe ac reatu ante mortem aliquo Fidei in Christum venturum sacramento expiantur, atque modo quodam regenerarentur. Istud igitur fuit Fidei dogma, de quo vt altissimum est in scripturis silentium, ita sola cultorum Dei Traditione non scripta posteris per manus traditum, quemadmodum D. Augustinus præclare libro decimoquinto capite decimo octauo de Ciuitate Dei disserit: Vtrum aliquod fuerit, vel si fuit, quale fuerit corporale atque visibile regenerationis signum ante diluuium, sicut Abrahæ circumcisio postea est imperata, sacram historiam tacere: sacrificasse tamen Deo etiam illos antiquissimos homines, non taceri. Et contra Iulianum libr. 3. cap. 9. Credendum non est & antedatâ Circuncisionem famulos Dei (quandoquidem eis inerat fides mediatoris in carne venturi) nullo sacramento eius opitulatos fuisse paruulis suis, quamuis quid illud esset, aliqua necessaria causa scriptura latere voluerit. Deinde alia est ratio noui Testamenti, quod nouis donis & nouæ Religionis mysterijs fuit exornandum: quod tam diu sola prædicatione orbis annuntiatum, postea fuit partim pro temporum necessitate in literas relatum, partim tacitis Traditionibus Fidei piorum, tanquam depositum, creditum posteris tradendum. Quam igitur sint infirma illius doctrinæ nouæ fundamenta, vider candidus rerum arbiter. Vnde nullam certam viam (licet sibi gloriosæ victoriæ spe blandiatur Chemniti fol. Exa. 51.) cum inueniret, ad subuertendas, immò arrodendas omnes Catholicorum de Traditionibus obiectiones sese conuertit. Christus enim & Apostoli (inquit) in nouo Testamento, quando allegant Prophetas aliquid dixisse, Deum locutum per os Prophetarum, quando nominant sermonem Prophetarum,

Deus enim
Fidei in
tradita do-
ctrina fuisse
literis expre-
ssum.

ricum, non ablegant nos ad tacitas sine scripto traditiones: sed ea quæ in scriptura extant intelligunt. Quasi verò tam similes simplices, & scripturarum diuinarum imperiti atque inexercitati, vt non intelligamus illud, Deum esse per os Prophetarum loquutum, latius patere, quam ad solam scripturam: Cum huius ipsiusmet scripturæ portio potissima non sit scripto, sed Traditionibus non scriptis comprehensa. Quis enim tam vecors & inconsideratus apud Christianos reperitur, qui verum & germanum scripturarum sensum neget esse verbi Dei partem? Eum autem non nisi tacitis Traditionibus fuisse olim & pijs Iudæis, sicuti & nunc constantibus fidei Christianæ Professoribus, certò traditum, nemo inficiari queat, qui modò apud se esse cognoscitur. Hac enim ratione vel Hæresiarchæ ipsi suam nouatam coguntur contra suos Syneuangelicis stabilire doctrinam, quòd ea fuerit perpetua vox Ecclesiæ: sicuti nunc & Lutherani & Calvinistæ, atque olim Arrius, Nestorius, Eutyches aliæque Reipublicæ pestes, vbi que apud imperitos crepant, quòd gloriosum verè Dei Ecclesiæ titulus infelicibus ac defensoribus suis hircorum Euangelicorum gregibus videatur vindicare. Quando igitur & Christus & Apostoli docent Deum aliquid dixisse, aut per os Prophetarum loquutum fuisse, puerilis est sententiâ illud tantum animo comprehendere, quòd postea fuit in literas perituras relatum, cuius non pauca etiam Iudæis perijisse indubitatè est doctis omnibus, cum hoc ipsum, non nisi ex dimidio nobis Dei verbum re præsentat, immò nudum verbi Dei in eo latentis corticem, & (sicut loqui liceat) merum putamen exhibeat sine nucleo, ac, quòd Paulus ait, literam occidantem sine Christi Spiritu viuificante. Quòd vel ipsi Iudæi miseranda ista hæc ad eò cæcitate percussu, suo nos doceant exemplo. Scriptum enim Dei verbum habentes, non habebant veram Dei doctrinam, quia Germanam atque genuinam eius non habebant sententiâ. Et proinde illis potissimum Christus exprobat, Erratis nescientes scripturas: De quarum germano sensu omnis cum cæcis Iudæis nobis est controuersia, an illi de nostro Iesu Nazareno loquantur, an de suo imaginario Messia, qui auream & geminatam ipsis restituat Iudæam, omnibus deliciarum voluptatibus, & diuitiarum opibus beatam. Vnde liquidum est, verbum Dei potissima ex parte in genuino ac vero sensu esse positum. Hunc autem sine scripto esse pijs Dei cultoribus ab ipso vsque Moysè traditum, nemo qui sapiat, erit inficiando. Quòd cum etiam in diuinis noui Testamenti scriptis locum habeat, rectè DD. Apostoli suis discipulis in memoriam semper reuocant prædicatam, ac viuo ipsorum vocis oraculo annuntiatam, non scripto mandata tantum doctrinam, sicut locis Panopliæ nostræ in numeris demonstramus.

Verum scri-
pturam
sunt
per
li
que
non
est.

Scriptura
vniuersæ
Te-
stamenti
si-
ne vero
sensu
liquidum
est Dei
verbum,
et li-
tera
occidens
atque
nisi
Christi
nucleum
sine
Christi
habuit,
agnos-
cit, et
colit
Ecclesiæ
ca-
tholica
et
Apostolica.

Christus In-
dæis expro-
bat, in sci-
tiâ scrip-
turarum
non habent
eas magis
in
sensu ac
ver-
itatem
intelligent-
iam, quâ
in literis,
aut
vocabulis.

Iudæica Sy-
nagoga, verè
Dei verbum
non habet
est
Prophetarum
literas atque
scripturas re-
noat, quia ve-
rum non habet
sensum à
Christo tra-
ditum, ergo nu-
cem habet si-
ne nucleo,
quæ Dei Spi-
ritus soli do-
nauit. Apo-
stolica Chris-
ti nuclea.

C. AP. VII.
Ex D. Petri
testimonio
fuisse à Lin-
dano rectè
sanctam
Religionis
Christianæ
collocari in

Quod Traditionis non scriptæ fundamentum cum Chemniti sentiret fundatè firmius, quam vt posset facile subuerrere, ad Chrysippeos suos confugere coactus est Syllogismos, si cui fortè rudiorum lectorum oculos suis valeret præstigijs perstringere, quos arte sophistica ita cõtextebat: Lindanus totius Pontificiæ Religionis Panopliam (ingr. fo. 51.) in eo cõstituit, quòd Petrus dicit, Verbum Dei est, quòd prædicatè est vobis. Sed Apostoli per tot annos plura prædicauerunt, quæ quæ angusto codice noui Testamenti comprehendi potuerunt. Plura ergo in nouo Testamento sunt credenda, quam quæ scriptis Apostolicis continentur. Sed idem & eadem etiam ratione de doctrina veteris Testamenti dici posset. Istud agnoscamus ingenuè, Chemniti, immò contendimus, ad eò quòd enim citimus plurimis ex Fidei capitibus de eadè necessario dicendum esse. Cogit enim ipsa rei veritas etiam germanum diuinarum scripturarum sensum pro verbo Dei agnosceret, qui extra literam est positus, cui nisi ille coniugatur, atque maritali veluti complexu ac nexu co-

BB

3

pulerit,

Mostrina Ecclesiastica.
* Chrysippeos Syllogismos contexit Chemniti contra non scriptas Traditiones, qui hic luculenter disipantur.

Verum scri-
pturam
sui pars est
verbi Dei
potis.

puletur, vix ex dimidio verum teneas Dei verbum, quod de Psalmis atq; Pro-
phetis Iudæi suo exemplo faciunt solis luce manifestius, qui diuinas voces &
sacrosanctas Scripturarum literas nobis velut Fidei custodes sua in arca tu-
entur, custodiunt, seruant: veram tamen non habent scripturam, quia ver-
um eius de Iesu Nazareno ipsis Messia misso sensum & intelligentiam non
suscipiunt. Idem & pugnant inter se tam monstruoso, ac cæco bello nostri
sæculi, vt & aliæ testantur Hæreses, quæ literas & syllabas verbi Dei iactantes,
verâ tamē, vel ipsis Euāgelicis iudicibus, nō habent scripturā, cuius verū non
habēt sensum. Eadē namq; diuinarū scripturarū capitula aliter atq; aliter ali-
us atque alius interpretatur, quemadmodū præclarè scripsit Vincentius Ly-
rinenſis, vt penè quot homines sunt, tot illinc sententia erui posse videatur.
Aliter namq; illā Nouatianus, aliter Phorinus, aliter Sabellius, aliter Dona-
tus exponit, aliter Arrius, Eunomius, Macedonius, aliter Apollinaris, Pri-
scillianus, aliter Iouinianus, Pelagius, Celestinus, aliter postremò Nestorius.
Atque idcirco multum necesse est propter tantos tam varij erroris anfractus,
vt Prophetiæ & Apostolice interpretationis linea secundum Ecclesiastici
& Catholici sensus normam dirigatur. In ipsa item Catholica Ecclesia
magnopere curandum est, vt id teneamus, quod vbiq; quod semper,
quod ab omnibus creditum est: hoc est etenim verè, propriæque Catho-
licum (quod ipsa vis nominis, ratioque declarat) quæ omnia verè vniuer-
saliter comprehendit.

Linea inter-
pretand. vñ
scripturam
ad normam
Apostolice
sensus est pijs
dirigenda.

Spiritus Chri-
sti magister
verū docet
Dei verbum:
sine quo est
hominis Euā-
gelium.

Suffragatur D. Hieronymus Commentario secundo in Epistolam ad
Galatas: Marcion & Basilides (inquit) & cæteræ Hæreticorum pestes
non habent Dei Euangelium, quia non habent Spiritum Sanctum,
sine quo humanum fit Euangelium, quod docetur. Nec putemus in
verbis scripturarum esse Euangelium, sed in sensu: non in superficie,
sed in medulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis, in-
dicitur in Propheta de deo, Sermones eius boni sunt eo. Tunc scriptura utilis
est audientibus, cum absque Christo non dicitur, cum absque Patre non pro-
fertur, cum sine spiritu non cam. Sicut ille qui prædicat. Alioqui & Dia-
bolus qui loquitur de scriptura. Hæreses secundum Ezechiel, inde
sibi consuunt cervicalia, quæ ponant sub cubito vniuersæ gratias. Ego quoque
ipse qui loquor, si Christum in me habeo, non habeo Euangelium homi-
nis: si autem peccator sum, dicitur mihi, Peccatori dixit Deus: Quare tu enar-
ras iusticias meas, & assumis in labijs tuis Testamentum meum? Tu autem
odisti disciplinam, & proiecisti verba mea post te, & cæc. quæ sequuntur.
Grande periculum est in Ecclesia loqui, ne fortè interpretatione peruer-
sa, de Euangelio Christi hominis fiat Euangelium. Proinde fundamen-
tum Religionis, Fideique Christianæ rectè ac verè in doctrina Ecclesijs per
Apostolos tradita constitui, ac collocari docent Catholici, nō solum firmis
suorum Maiorum insistentes vestigijs, sed disertis etiam Apostolorum voci-
bus in Panoplia commemoratis in hærentes.

Cap. VIII.

Certa in cer-
tis fabulosa
veris, imò
impia & in-
Christi odium
conferit pijs
sopificat
perat Chæni-
tium, vt suum
in Ecclesiam
Christi odium
conferat.

Am verò iuueniliter ferociens Chemnitius horribilem ac pla-
nè, vt putabat ille quidem, Achillæum sibi cudit gladium, quo
nos semel iugulet omnes. Et non est dubium (inquit) multa ex
concionibus & sermonibus Prophetarum in piorum animis
conseruata, & posteris communicata fuisse. Num verò propter
ea extra & præter scripturam veteris Testamenti fabulæ Thalmudicæ recipi-
endæ erunt? Vide obsecro lector candidè, quò infaniæ miserum istum
Catholicæ Christi Ecclesiæ Antagonistam abripiat superbum contradicen-
di studium. Quis enim nostrum, ô te infelicem, de fabulis Thalmudicis,
aut eiusmodi humani ingenij figmentis Christiano viro suscipiendis vn-
quam egit, vel meminit? Ita odio veritatis stertit totus ebrius, vt quod in
buccam

buccam venit, non tepuduerit effutire. Impijs istis Traditionibus Iudaicis
in Christi odium confictis audes tu quidem homo Euangelicus Sathani-
ca improbitate comparare nostras Christianas, certoque Apostolicas Tradi-
tiones: sed quàm verè, suo videbitur loco. Illud enim homini sobrio,
nec isto vertiginis Diabolicæ spiritu actò suffecisset, quòd tam deserto simul
& luculento decreto Synodus Tridentina declarauit, quænam Traditio-
nes doceat vnà cum scripto Dei verbo pijs omnibus suscipiendas: nimi-
rum quas tanquam vel ore tenus à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas,
& continua successione in Ecclesia Catholica conseruatas homines Chri-
stiani toto hætenus orbe coluerunt & obtinuerunt.

Sentiens ergo homo impius sese maledictò plusquam Sathanico affecit.
se scriptores Catholicos, qui præter solam scripturam docent suscipien-
das etiam Traditiones certò Apostolicas, ita putauit huic conuitio me-
dendum callidè: Sed Iudæi nullo (inquit folio 61.) modo concedent
se suas Traditiones sine certa autoritate ex figmentis hominum habe-
re. Texunt enim longam, & sine interruptione continuam successio-
nis seriem, qua Traditiones ab ipso Deo traditæ, à Moyse receptæ, ad
posteritatem bona fide propagatæ, & per manus traditæ narrantur. Sed
quænam te agit Chemniti insania? Vt Sathanicum tuum in Catholicam
Dei Ecclesiam expleas, quo totus furere agnosceris, odium, ais illas
Thalmudicas Traditiones bona fide à Moyse acceptas, & propagatas narra-
ri. Iræne in sanire omnes putasti miser, vt tua nemo deprehendat venenata
fallacium verborum flagitia? Cui ignotum est Rabbiorum in Christum
Iesum odium, tibi fidem habeat: qui stabiliendis impijs istis Iudaicis
Traditionibus, tantum præsidij adferre, tantumque patrocini impendere
non fuit grauatius. Magnas tibi planeque ingentes agent gratias Chem-
niti scio, Rabbinum tuum Synagogarum Vormatiensium, Tuyschiensium, atque
Franckfordiensium, ac nisi fallor, te suis Eulogijs Paschalibus, semi-
que tostis illis Azymis, aut, quod malis munusculis vsurarijs orna-
bunt, quod tam illustri opera suas paradoxes & Pharisaicas Traditio-
nes propugnare contra suos & tuos hostes Catholicos Christianos non
dubitasti.

Age Chemniti, age inuictum Iudaicæ Synagoga patronum, cu-
ius non pauca Euangelij noui prætextu inaudita vereq; Sathanica arrogan-
tia defendere soles dogmata magnam tibi atque in primis præclaram tuam à
Principe superbiorum rege Diabolo inuenies paratam mercedem. Quæ
hoc maior tibi erit expectanda, quod tam argutis conuitijs Catholicos im-
pijs conferre, imò præferre non es veritus Iudæis. Et nisi Thalmud pri-
us esset scriptum (inquit folio 62.) omnino cogitarem Rabbinos artifi-
cium illud à Pontificijs mutuo sumpsisse, & ad suas Traditiones accom-
modasse. Tanta enim est similitudo, vt vtriusque commentum de Traditi-
onibus & Thalmudistarum & Pontificiorum vnum & eundem esse Archi-
rectum & artificem, qui scilicet bono semini interspergit & admiscet ziza-
nia dubitari non possit. Christum tibi precor propitium, Chemniti, qui tam
perdita audacia Apostolicas nostras Traditiones ab vniuerso Patrum Or-
thodoxorum Senatu semper laudatissimas isti tuo magistro Diabo-
lo audes ascribere. Sed atrocioris est conuitij, quod post stoli-
dam Thalmudistarum & Christianarum Traditionum collationem
(quam disertè Concilij Tridentini verba superius allegata in vanissimos
fumos dissoluunt) subtexere non puduit. Thalmudica quadam com-
menta (inquit folio 66.) de Traditionibus recitauimus, propter affini-
tatem, quam habent cum Pontificiorum disputationibus. Tacita enim il-
lorum collatio, loco manifestæ refutationis esse potest. O firmam Chri-
stianarum Traditionum refutationem, quam vel pueri nullo negotio queant
B B profli-

Lenius atq;
ratori lecto
ri exitium

Solida non
minus quàm
sacilega
Chænijs col-
latis Thal-
mudicarum
Traditionum
in Apostoli-
cis & ceris
Euangelicis.

Sathanica
maledictio
Iudaicis fabu-
lis Chænitium
conferri in dō
preseri Apo-
stolicas Tra-
ditiones, qua-
si à Diabolo
Architecto
confictas.

Ex sititita
Traditionum
collatione
summat Chæ-
nitius doctri-
nam Aposto-
licam esse à se
fundari enar-
sam.

Vera Christi-
stianam
dignam
sumus omnes
nouarum do-
ctrinarum dis-
ceptis, & here-
ses resellit
vniuersas.
Quales tan-
tissimo pijs
suscipiendae
Traditiones
Apostolice
Concilij Tri-
dent. de heretice
omnibus de-
monstrat.
C. APVT.
IX.
Inani labore
fatigat se
Chemnitius in
re non neces-
saria.

Nonis menda-
cijs Catholi-
cos enerat
Chemnitius,
quod contra
scripturam dis-
putans pro
Traditionibus.

Scopus Chem-
nitij est, ut
suum omnem
concordiam Ec-
clesiarum se-
mel precipiat,
ideoque Ca-
tholicos scri-
pturas omnes
sot infama-
re studeat me-
dacijs plane
Sathanicis.

An salu scri-
ptura Chri-
stianae Apo-
stoli docue-
rint sufficien-
ter in omnibus
Fidei quae-
stionibus
dum Christi-
anae Apo-
stolicae Ec-
clesiam.

profigare, modò ipsarum origo eis non sit ignota. Quò enim pacto queat ho-
mini prudenti rerum tam diuersarum, imò pugnantium tam impia probari
collatio? Illas suas Thalmudicas Traditiones Iudaei profitentur esse, & suis à
Rabbinis, & post Christum an. D. 150. (vti asserit fol. 65.) accepisse, nos verò Chri-
stianas ab Apostolis, immò à spiritu Christi Catholicam Ecclesiam gubernā-
tis, & in omnē veritatem ducētis per manus à nostris Maioribus profitemur.
Siquidem nullas alias agnoscimus certa fide suscipiendas, quàm Catholica
Christi Ecclesia profitetur sese vel à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas per-
petuò atque continua successione accepisse.

Quo igitur impiæ Theomachiae suae fundamento tam futiliter, ac Iu-
daica cū impietate iacto, Chemnitius suas sophisticas machinas pue-
ris sanè atque deliris aniculis horridas ad nouū Testamentū examinā-
tū transferre aggreditur, vt ex eo contra cōmentitias (inquit fol. 67.) Tradi-
tiones agat. Parce labori tuo, bone vir, parce, precor, in sano labori tuo Chem-
niti. Quis enim Catholicorum eas tuetur? quis suscipiendas, necdū obtinendas
docet, aut docuit vnquā? Illae namq; vltro euanescentes tuis non opus habent
vt intereant sudoribus; quos melioribus praestitisset impendisses rebus, aut
familiae tuae procurandae aut studijs publicis ornadis. Sed quia veritatis amo-
rem semel deposuisti, merita mendacij ad matrem accipis stipendia, quae indu-
bij immortalium tormentorum (ò te miserum, ni in tempore ad mentem
redeas, & Catholicae Christi Ecclesiae te reddas) sunt arrhabones. Sed quoniam,
iniquus: quòd exitiabilibus illis Diaboli praestigijs tam manifesta te non pue-
det in Catholicos euomere mendacia: quos vnuerfos fol. 87. scribere non ve-
reris, nihil ferme aliud agere, quàm quòd contra scripturam inquis pro Traditio-
nibus non scriptis disputant. Quis te isthac aut sobrium, aut sanicapitis scri-
bere credat Chemniti? Sanè si res ad aequos deferatur ludices, proculdubio te
manifeste, si non infamiae, certè vanitatis eodem nabunt. An Catholicorum
huius aetatis scriptorū vel vnum proferre queas Chemniti, qui cōtra scripturam
disputarit? Apage homo insane, tua isthac cū infamia: quae furiosum tibi sug-
geris ingenium, vt pios Catholicae Christi Ecclesiae propugnatores maiori
affectos contumelia in odium Populi tuis, tuorumq; mendacijs seducti per-
traheres, atq; indelebilem notam inureres, quò sic omnem pacificandam Ger-
maniae spem semel praecideres. Quidnam, n. cum ijs de Ecclesiarum reconcili-
atione agendū, quos tuis decepti mendacijs putant cōtra scripturam pugnare?
Sed alia nesciebas miser via, qua nouata tua hominum vt spiritu Christi de-
stitutorū, ita mente corruptorum doctrinā aliquid verisimilitudinis stybio
pingeres, aut mendace purpuris exornares, nisi aduersarios in extremum
pertrahendo pijs omnibus execrandum odium, quòd aduersus scripturam oēs
Catholici scriptores disputant. Sed quare te, mi Chemniti, ad mentem nunc
redeas, ac te tibi tandem reddas, mecum animo placido, & istius tui cōnitij in
nos cōtumeliosè proiecti oblito cōsidera, an ego aliud in operibus Apolo-
gerici & Panopliae ferme nō agā, quàm vt cōtra scripturam disputem? An nō p
castabilienda, aeternumq; Christianis omnibus cōseruanda veram, atque eā
diuinam à Dei spiritu demonstrauimus eius originem, progressum, autho-
ritatem? An non ostendimus thesaurum esse diuinā clementiae incompara-
bilem, quae lucerna & vita dux aeterna sit pedibus nostris? Atqui excipies, hāc
tu nobis non vis sufficere, sed Traditiones non scriptas pari autoritate
adiungendas. Certè nec Deus ipse, nec Apostoli ipsi voluere illam vnam
nobis esse satis. Quandoquidē filijs suis morigeris Ecclesiam Christianā Ca-
tholicā & Apostolicā Fidei Christianae ac Evangelicae Magistrā traditionū iu-
dicē infallibilem questionū exortarū disceptatricē inuidā hereseon omnium
euerforē, atq; violatae suae veritatis vindicē singularem mādauit audiendam.
Hac quia verbi Dei cauta est custos, atque peruiigil quaedam obseruatrix, sui
memor mandati obediētes sibi filios monet, vt callidas omnes insidiantis
vbique implacabilis hostis sui Sathanae fraudes deuitent, ne quid illi suo Dei
verbo

verbo per Apostolos fideliter tradito, ac tanquam depōsitum pijs commen-
dato pereat, aut immutetur, nedum suppletur. Proinde & illa, & generosi e-
ius filij ad tutelam atque propugnationem hoc perturbatissimo tot infestis
Hereseon tempestatibus seculo diuinitus excitati, non vna verbi Dei parte
contenti esse queant, nisi totum sibi saluum sit, atque vti suis à Maioribus ab
Apostolorum vsque temporibus acceperunt, permaneat integrum: quòd vna
cum diuinis literis etiam Apostolicam viua voce olim traditam complecti-
tur doctrinam.

Considera igitur, mi Chemniti, considera quare attentus, quanta istam
audaculam censuram tuam descendi inconsiderantia, quanta contamina-
sti incogitantia, ne insana dicam obruisti vecordia, quòd tanta in omnes hu-
ius aetatis scriptores Catholicos euomere non dubitasti contumelia, eos vni-
uersos pro viribus illud consilium amplexos, vt in integrum iam libris nihil fer-
mè aliud agatur, quàm quòd contra scripturam disputant. Hanc enim vnam
cum Apostolicis Traditionibus non scriptis sua quisque pro virili studet sar-
tam rectam conseruare, ac contra fraudulentas Sathanae illi insidiantis ma-
chinationes saluam propugnare. Tantum abest, vt quis illorum aggressus
fuerit contra eam (quòd tam impudenti effutiebatur mendacio) dispu-
tare.

Si quae uidem contumelia pijs fortè Viris foret toleranda, tacitoque si-
lentio patienter mussitanda: nisi Oecumenicum etiam Concilium
Tridentinum pari infamiae conatus fuisses verborum contumelio-
sissimorum iniuria. Et in hoc etiam praesidio (inquit fol. 67.) Concilium Tri-
dentinum omnes opes suas, ipsamque ad eò salutem suam collocat. Mirari
satis nequeo Chemniti te tam graui hinc adobrutum vecordia, vt existimaris
tuas itas homines nō planè stupidos nugas nō lecturos. In hoc etiā praesidio
(inquit) & sequitur. An non pudet ita de Concilio Trident. deblaterare ho-
mo vanissime, cum tā disertè p diuina scriptura contra oēs omnium aetati dis-
putat Hereticos, impios illi aut contēptores, aut sceleratos deprauatores, aut
sacrilegos adulteratores? Caterum illis suis inuicem vanitate summa nixus
Chemnitius fundamentis, ad naturam verbi Dei Evangelici examinandam
descendit, quam simili fide docet à Catholicis tradi, qua superiora. Eius pro-
prietatem ita à Deo esse constitutam docet (inquit fol. 68.) vt nec in tabulis,
nec in chartis, nec calamo, nec atramentis, vel alio quouis modo contigne-
tur, sed viua tantum voce animis auditorum commenderetur, & ita sine scri-
pturae verbi Dei Evangelici placuisset Chemnitio sentire, nulla superesset cō-
trouersia: quòd Catholici non negamus eius doctrinam posse, quando Deus
iubeat, in literas referri: sed eius natura tamē proprie in credentium est cor-
dibus descripta: quemadmodum D. Paulus aurea Corinthiorum epistola di-
fertius docet, quam vt sit futius declarandum. Hoc illud est quòd D. Ieremias
praedixit fore, vt nouum testamentum siue noua venturi Messiae lex in cordi-
bus fidelium à Dei spiritu describeretur. Proinde quòd nos diximus lib. 1. Pan-
opliae cap. 23. eum à scripto abhorere, non eo accipiendum esse sensu, quasi eius
nulla doctrina pars scripto mandari queat: sed quòd eius proprietates & genu-
ina noui Testamenti natura (quae est cor fide Christi illuminare, Deo subij-
cere, atque affectu filiorum Dei accendere) literis mortuis exprimi, nedum
comprehendi queat. Ista mea verba Chemnitius, vt Catholicae Dei Ecclesiae
atrociores calumniam intruderet, mirum in modum detorquet, atque deor-
mat nō Euangelicè. Omisit enim quaedā nostra, & de suo illud (Planè) attexit.
Neq; enim contradicendi aut calumniandi potius occasio fuisset satis idonea
visa, nisi suum illud (Planè) calido consilio attexuisset. Cum enim statum
rixosae suae contra Catholicos disputationis quaereret, adiecit: At si
cut Lindanus dicit naturam verbi Evangelici (inquit folio 73.) à scripto
& à literis planè abhorreret. Atqui ego certū discriminis causa ad-
didi

Catholici
vna est diu-
nitus scripturis
Apostolica
etiam theo-
ur Dogma-
taeque Ec-
clesiae Dei
doctrina con-
seruata.
O vanissime
Chemnitij in
Catholicos
scriptores
mendacius
Helleboro di-
gnissimum.
C. APVT.
X.
Contumelia
Tridentino-
concilio in-
stituta deplum

Natura ver-
bi Dei.

Aliud est
Euangelium
natura
proprietates
cordis conuer-
sionis. Aliud eius
doctrina
exterioris aures
verborum;
oculos, au-
resque, nō cor
pascens, aut
mentis carā
erudiens.
Deformat
Lindani ver-
ba Chemni-
tius vt optius
suis pateant
calumnijs Sa-
thanicis.

Calumnian-
di causa Che-
nitius quaedā
Lindani ver-
ba omisit,
quae à se suo
Sycophaeta
d. exi: quae
ill in scopo
ex diuina
reppugnantia
didi

Summ plane Chemnitius verbis Lindani f. lib. ane xuit, ne contentio de fci rican di materia.

didi Chemniti, A literis mortuis, quod viam illam verbi Euangelici exprimerem indolem, quae potissimum in credentium cordibus depingitur. Quod deinde attexis, Plane abhorrere, assurtia tui est spiritus mendaciorum Magistri appendix, quae meo pugnat instituto. Nam superiora capita, quae istud 23. vnde haec verba tam detorta, & deprauata ad struendam mihi calumniam diuulsisti, praecedunt, demonstrant cur nam Apostoli quaedam verbi Dei Euangelici Dogmata in literas contulerint, & scripto posteris transmiserint. Non igitur plane (quod tu mihi calumniosè affingere non dubitasti) abhorreret Euangelij natura à scripturis velliteris: sed quaedam sua Dogmata patitur in literas referri, quando vni visum est Spiritui Sancto noui Testamenti Magistro: qui auditorum suorum auribus non minus consulit, quam cordibus. Quae porro Chemnitius quiritatur de obscurata per Catholicos, iam modo expuncta D. Ieremiae explicatione, nullius sunt momenti: sed flagitiosissima calumnia plenissima, cum ea ex vero legis & Euangelij discrimine vel rudimentarijs Theologis sint nota. Neque verum est, quod æquè mendaciter attexit, Catholicos istam D. Ieremiae sententiam in prima acie collocare pugnaturos contra noui Testamenti scripturam, cum hanc etiam verbi Dei Euangelici partem nos æquo authoritatis honore suscipiamus, & pari reuerentia colamus.

C. P. XI. An scripturarum sufficientiam ex D. Irenaeo Chemnitius demoustravit: cum ille letores suos hortetur, ut non ab alijs quam ab vna Ecclesia Christi Catholica discant veram Apostolicam doctrinam.

Roterat igitur vererandum pijs omnibus Oecumenici Concilij Trident. Decretum sufficere ad istas grauiissimas omnes huius temporis execrandis haeresibus perturbatissimi controuersias pacificè sopiendas, atque solide abolendas: sed censor iste arrogantissimo suo clatus deplorandae vertiginis spiritu argumenta aliquot sibi perquam temerè putauit stolidus abbolere posse Traditiones scripto Dei verbo non comprehensas. Sic igitur suam aggreditur causam: Status verò (inquit fol. 31.) totius disputationis in eo ià consistit, vt monstratur quibus de causis, quo consilio, quo proposito & instituto Euangelistae, & Apostoli doctrinam Euangelij literis consignare, seu scriptis mandare, & comprehendere voluerint: quem voluerint illorum scriptorum vsum esse in Ecclesia: quo loco primitina Ecclesia, scripta illa habuerit: quid, & quantum illis tribuerit. Ad hunc disputationis statum mox posito titulo, De scriptura noui Testamenti, progrediendum fuerat: sed prius reprimendi fuerunt clamores Pontificiorum de loco Ieremiae, & de primis annis Apostolicae praedicationis: quorum strepitu lectorem conantur obruere, & obtundere, vt ita à vero statu disputationis illum auocent. Collocabimus autem quasi in acie, pulcherrimam Irenaei sententiam quae extat in praefatione & 1. cap. 3. libri, vbi dicit: Sola vera ac viuifica fides illa est, quam ab Apostolis Ecclesia percepit, & distribuit filijs suis. Etenim Dominus omnium dedit Apostolis suis potestatem Euangelij, per quos & veritatem, hoc est, Dei filij doctrinam cognouimus, quibus & dixit Dominus: Qui vos audit, me audit, & qui vos contemnit, me contemnit, & eum qui me misit. Non enim per alios dispositionem salutis cognouimus, quam per eos, per quos Euangelium peruenit ad nos. Quod quidem tunc praconiauerunt, postea verò per Dei voluntatem in scripturis nobis tradiderunt fundamentum & columnam Fidei nostrae futurum. Hac Irenaei sententia, in genere loquitur de tota scriptura Noui Testamenti: cuius authoritatem, perfectionem, & (vt nunc loquimur) sufficientiam, firmissima demonstratione ostendit.

Haereticis Catholicis tanquam Aridae gemum obijciunt sufficientiam SS. Scripturarum, quae

De hac scripturarum noui Testamenti sufficientia ad statuenenda & tradenda posteris Fidei dogmata, nobis est cum vniuersis istius luctuosissimi saeculi Haereticis controuersia, an ea sola vniuersa complectatur & comprehendat Fidei capita, ita vt nullum extra

extra illam sit certa fide parique authoritate suscipiendū. Istud immani quaedam vereque Cyclopica confidentia & impudentia iactat, cum ceteris aliquot minus peritis Chemnitius: nam eius Magister Lutherus, & Syntagonista Brentius, & Logodetalus Philipp. Melancthon, & Lutherocaluinitians Bucerus hac parte illo saniores, rei veritatem agnoscetes, nobis minus restagantur: cum ipsi quaedam etiam non scriptas tenferint obtinendas Ecclesiarum Dei Traditiones) sed quibus istud verbis demonstrer, nunc veniat expendendum. Irenaeus dicit nobis (inquit Chemnitius fol. 83.) Apostoli, id quod praedicaerunt, in scripturis tradiderunt. At qui hoc illud est Chemniti, quod nos praedicamus, & Deo immortales gratias agentes verissimum agnoscimus: sicut & illud Diui Irenaei, quod hanc veram & viuificatam Christi fidem Apostoli postea non humano consilio, sed per Dei voluntatem in scripturis tradiderunt. Quis enim adeo reperitur impius, qui istud ausit inficiari? Sed de hoc nulla cum existat controuersia, quoniam argumento illud ex D. Irenaeo statuis Chemniti, quod probandum tibi fuit, sufficientiam doctrinae Euangelicae ex scripturis Apostolicis demonstrari? De hoc enim altissimum est apud Sanctissimum Christi Martyrem Irenaeum silentium. Immo qui verum D. Irenaei scopum accuratè perspicat, eiusque disputationem totam contra impios illos Haereticos Cerdonem, Valentinum, & Marcionem diligenter expenderit, perspicue agnosceret D. Irenaeum pro sola Ecclesiae Dei Catholicae authoritate, ac pro Apostolicis eius non scriptis Traditionibus magis pugnare, quam pro solis scripturis Apostolicis. Cum enim à Christianis SS. Scriptura illis impijs Haereticis opponeretur, ad occultas suas, & fictitias, Ecclesiaeque Dei Catholicae ignotas confugebant Traditiones, tanquam ab Apostolis non vniuersaliter, sed priuatim quibusdam selectioribus suis, vt mentiebantur, discipulis commendatas. Has vt solidius refutaret, atque stirpitus quasi euelleret Irenaeus, concessione vsus Rhetorica conuincit plus tribuendum vni Apostolicae Christi Ecclesiae, atque Euangelicis non scriptis Traditionibus, quam solis, & à Traditione illa verè Apostolica separatis scripturis. Nam cum illi Haereticus ingenio acuti, mente arguta subtiles, Philosophia, immò sophistica arte admodum instructi, verbis & lingua non vulgariter diferti, obiecta sibi scripturarum loca ad suas occultas Apostolorum (quas mentiebantur) Traditiones confugientes eluderent, D. Irenaeus certissimam obicit pijs omnibus viam, qua veram & Euangelicam Christi doctrinam liceat omnibus, qui suam in Christo salutem amant, comprehendere, ac perspicue agnoscere. Apud alios (inquit capite quarto libr. tert.) non oportet adhuc veritatem quaerere, quam facile est ab Ecclesia sumere: cum Apostoli quasi in depositorium diues, plenissimè in ea contulerint omnia, quae sunt veritatis, vt omnis quicumque velit,umat ex ea potum vitae. Audin' Chemniti verum Christianae doctrinae thesaurum? Audin' Chemniti, quoniam Apostoli plenissimè omnia, quae sunt veritatis, plenissimè (inquam) omnia quae sunt veritatis Euangelicae contulerunt? hanc ergo saluberrimam veritatis Apostolicae Apothecam consulamus. Hoc diues (vti latinus rudiusculè reddidit interpres minus eruditus, planèque Gracissus) depositorium Apostolicum adcamus, in eo plenissimam dogmatum omnium Euangelicorum doctrinam certè & infallibiliter inueniemus, vna cum indubia salute beata & aeterna. Rectè igitur illos, qui ab hac Ecclesia Apostolica disident, monet D. Irenaeus vitandos, & ea quae Ecclesiae sunt, magna cum diligentia diligere, atque apprehendere veritatis Traditionem. Certissima igitur omnium & indubirissima via est, ne quis fallatur, aut à vero abducatur, hanc Apostolicam in omnibus consulere, audire, atque sequi Ecclesiam: cui omnem Euangelicam plenissimè DD. Apostoli tradiderunt veritatem. At iam dudum obstrepentem Chemnitium mihi audire videor, & Cyclopicum exclamare, D. Irenaeum affirmare Apostolos eo scopo suas Christianis scripturas tradi.

conteniam nihil recipiendi: tunc ipse ex me va Ecclesia nostra Apostolica Traditione nobiscum concorditer suscipiam, & contra Haereticos eadem iudicem. De Irenaeo à Chemnitio dicitur non recitatus pra nobis facit, & ipsum istud quod consistit. Eandem Doctrinam Apostoli praedicauerunt, & scripturam: sed non vniuersa, aut omnia eius Dogmata. Ex scopo disputationis D. Irenaei perspicuum fit, eum magis pro Traditionibus Apostolicis non scriptis contra Haereticos diligenter quaerere, quam pro scripturae loca ad suas occultas Apostolorum Traditiones confugientes eluderent.

Scrupulus ex D. Irenaei verbis ostenditur, quod via tollitur, tradi.

tradidisse, vt in futurum illa nobis essent fundamentum, & columna fidei nostrae, quam ab Apostolis Ecclesia percepit, & distribuit filiis suis. Ita quidem D. Irenaeus scriptum reliquit, sed nobis si genuino suo sensu accipiamus, non refragatur. Est scriptura sensu quodam fundamentum fidei, si ea suo à germano non separetur intellectu, sensuque natiuo, & Apostolico: in quo sensu, non in verbis, aut Euangelij vocabulis, quod ait D. Hieronymus, vt superius satis diffusè ostendimus, verum demum est Euangelium. Vnde manifestum est scripturam magis à traditione non scriptam, siue à sensu per Apostolos Ecclesijs tradito pendere, citra quam non est verè scriptura, neque Euangelium est Euangelium, immò si D. Hieronymus fidem meretur, sit hominis Euangelium, vt ait Co. 2. ad Gal. c. 1. Quia igitur à vera sententia verum Dei pendet Euangelium, rectè quodam sensu scriptura verè intellecta fundamentum dicitur fidei, quia fidem Christi olim viua Apostolorum doctrina plantatam, erectam, edificatam fouet, eandem rigat, firmat, sustentat & stabilir, ne aut errorum ventis perturbetur, aut a futuris hominum mente corruptorum fraudibus à veritate, quae in Christo est, seducatur. In què sensum & Diuus Basilius epistola 73. Traditionem verissimè dixit esse fidei fundamentum, septuagesimo siue fundamentum, quod fundata viua Apostolorum doctrina fidei robur adferat Traditio, quae illam demonstrat ab impijs ortam, & vbiq; terrarum Christiano populo concorditer traditam. Sic & hoc loco D. Irenaeus scripturam dixit nostrae fidei fundamentum & columnam futuram, non vt sine ea fides Christi non subsistat, cum ante illam diu stetit salua: sed vt sit tradita posteris illius Apostolicae doctrinae basis quaedam, fidei fundamentum, & cetera in omnem semper posteritatem constabilitio, ne quis, nisi volens, à vera Christi fide, aut aberrer, aut seducatur. In posterum enim Deus Opr. Ecclesiae suae Christianae voluit consultum. Diserte namque asserit D. Irenaeus Euangelium, quod Apostoli antea praedicauerunt, postea Dei voluntate in scripturis nobis tradiderunt, fundamentum & columnam fidei nostrae (quam initio sine scripturis Ecclesiae orbe toto annunciarunt) futuram. Hanc autem esse germanam D. Irenaei sententiam in deliquèat, quod superioribus dixit verbis, omnem fidei Christianae veritatem ab Ecclesia petendam, in quam vnam apostoli omnem veritatis doctrinam plenissimè contulerunt, à qua petenda sit omnibus Euangelij veritas, etiam diu postea, cum nullam adhuc reliquissent scripturam. Quod duobus confirmat argumentis dudum commemoratis: inter quae illud est summè operè animaduertendum, quod D. Irenaeus tantum facit traditam Ecclesiae ab Apostolis doctrinam, vt eam vnam iudicent doccat idoneam, cui vel citra omnem scripturam fides habenda sit. Quod etiam magis pro lectori persuadeat in exortis fidei quaestionibus ad indubitata Ecclesiae Christi Catholicae doctrinam tutissimè confugiedum, ita subiit. Quid autem si neque Apostoli quidem scripturas reliquissent nobis, non ne oportebat ordinem sequi traditionis, quam tradiderunt ijs, quibus committebat Ecclesias? cui ordinationi assentunt multagentes Barbarorum, eorum qui in Christum credunt, sine caractere, vel atramento scriptam habentes per spiritum in cordibus suis salutem, & veterem traditionem diligenter custodientes. In hanc igitur sententiam D. Irenaeus scripturam dicit ab Apostolis in fidei nostrae columnam & fundamentum relictam, vt ea tanquam domus non iam edificanda, sed post annos admodum multos fere 60. cōseruanda atque constabillenda, contraque oborturas Haereticorum pestes obmunienda fundamentum iaciatur, & cui tanquam exterae aedificij partes, verus ac germanus sensus superstruatur, dogmatibusque reliquis viua Apostolorum voce traditis tanquam Sacramentorum ornamentis decoretur & SS. rituum cimelijs exornetur. Haec enim vniuersa domus illa Dei magna, suisq; Spiritus sancti charismatibus quasi columnis sulcata completitur, non sola scriptura tanquam nudo fundamento, & eo veluti posthumo contenta. Ideo enim D. Irenaeus tam diserte dixit Apostolos in Ecclesia tanquam in di-

Scriptura quoniam sensu in dicta fidei fundamentum est ea post scriptura

Sola Traditio quae fidei omnibus sufficit sine scriptura est illud quod dicitur. Si fides sine scriptura non tenet, quid ergo? Apostoli Christiani omnes per annos circiter 60. an nullam habuerint sine fidei fundamentum? Si ergo illa fides non tenet, quid ergo? Si fides sine scriptura non tenet, quid ergo? Si fides sine scriptura non tenet, quid ergo?

nes depositorum omnia, quae veritatis sunt, plenissimè deposuisse & contrulisse, vt omnes qui volunt, petant ex ea, inquam, Ecclesia illo Apostolicae doctrinae viua voce tradit thesauro exornata, potum vitae, atque ab ea vna apprehendant certam & indubitata veritatis Euangelicam traditionem. Hoc elogium si D. Irenaeus S. Scripturae tribuisset, quod nunc Apostolicis Catholicis Dei Ecclesiae traditionibus praclare ad eod asseribit, quod per illas ei omnia, quae veritatis sunt, Apostoli plenissimè contulerunt, meritò Chemnitius suos iactaret triumphos, quos nunc sibi ante victoriam canit, quod sufficientiam contineret dogmatum, ac nihil extra scripturam esse fide suscipiendū. Ideoq; hac illustri S. Martyris sententia ceu telò acutissimo sese iugulatum sentiens, de ea altissimum tenet silentium, callideque dissimulat, quod nostrae agnoscit causae ita patrocinari, vt in eo indubia nostra recumbat victoria. Fruolū igitur est, quod sophisticè colligere conatur aduersarius: Fides quae aliunde quam ex scripturis ab Apostolis traditis extruitur, concipitur, probatur, & confirmatur (inquit) non est vera, viuifica, & Apostolica & primitiuæ Ecclesiae fides. Atqui Chemnitius in sua vsque aetate, id est, ad annum vsque Domini circiter 200. habuisse & custodisse veram Christianam fidem & veterem (inquit cap. 4. Lib. 3.) Apostolorum traditionem sine caractere, aut atramento scriptam, quam & ceteri Christiani iam dudum toto fere orbe sine scriptura viuificam obtinuerant. Quid, quod ipsa scripturarum fides concipi nequit, nisi iactò prius Apostolicae Traditionis fundamento, nimirū, nisi credas hoc, quod & hodie per orbem in Ecclesijs tam vestris, quam nostris legitur esse D. Matthaei, Lucae aut Iohannis Euangelium? Vnde enim contra Syuenckfeldianos, aut repullulantes alicubi Seuerianos alicui Dubitatio persuadeas Euangelium tuum, Chemnitii, esse aut Matthaei, Lucae aut Iohannis, nisi ex nostra Traditione non scripta eius tibi antea stabilis auctoritatem? Sed illud maiori vanitate, ne dicam stoliditate scater, quod subtexit Chemnitius, & postea dicit illos haereticos, qui scripturis Apostolicis non assentiuntur, & reuicis, qui sacras literas notas haereticorum his verbis describit cap. 2. Cum ex scripturis arguuntur, in accusacionem conuertuntur ipsarum scripturarum, quasi non rectè habeant, neque sint ex auctoritate, & quia variè sint dictae, & quia non possit ex his veritas inueniri ab his, qui nesciant Traditionem. Non enim per Literas traditam illam, sed per viuam vocem & cat. Mirum ni vel parumper erubescant, Pighius, Lindanus, Andradius, & similes, recognoscentes suas vocales in hac descriptione. At quid tibi contra tuam Chemniti Matrem tam liquiddò in sanienti mentis sit reliquū, meritò prudens Lector demiretur: qui Catholicos viros audes tam scelerata voce comparare impijs illis haereticis, in quos hanc iustissimam protulit D. Irenaeus sententiam. An nos Chemnitii sentimus, aut docemus, vt illi haereticarum Valentini & Marcion, scripturam non rectè se habere, qui eam vt diuinam colimus, veneramur, ac tantum non adoramus? An eas esse sine auctoritate docemus, qui eas Diuino collocamus irrefragabilis auctoritatis throno? An nos dicimus ex eis veritatem non posse inueniri ab his, qui nesciant Traditionem illam, nimirum quam Cerdon & Marcion Ecclesijs Dei ignotam iactabant suo Menandro, & alijs Haereticis priuatim ab Apostolis traditam? De hac enim Traditione ignota Ecclesiae & certò Euangelica, quam ait Ecclesijs Apostolos plenissimè tradidisse, Proinde manifesta vereq; Sycophantica est verborum D. Irenaei deprauatio, quam & fol. 83. ita recenset Chemnitius, D. Irenaeum illos dicere haereticos, qui in Scripturarum accusacionem conuertuntur, quod veritas ex his non possit inueniri nisi praeter illas scripturas adiungantur Traditiones, quae sine scriptura & literis per viuam vocem ab Apostolis iactantur. Quasdam enim D. Irenaeus certò Apostolicas, & Catholicas Dei Ecclesiae indubitato traditas ad eod vult exclusas, vt ad eas tanquam indubitata Christi veritatem omnibus suadeat,

Elogium illi prius Apostolicis Traditionibus asseribit D. Irenaeus, quoniam sensu in dicta fidei fundamentum est ea post scriptura. Avocissima Chemniti in Catholicos scripturas sycophantia, quos impijs copiat Haereticis, qui sacras literas omnino improbabant et reieciat. Sycophantia de consere Chemniti Catholicos praesens haereticis, qui sacras literas detegant, et negabant esse veras. Depriuat Chemniti manifesta renouit verba suo venena committit, cum illa loquatur de ignota Ecclesiae Dei quaestione ad Traditionem ab Haereticis priuatim constituta contra doctrinam apostolicam.

Gnosticos hereticos redarguit D. Irenaeus. D. Irenaeus non ait nullas addi posse scripturas Traditiones: eum aperit docuit omnia necesse videt confugere ab Traditionibus Ecclésijs ab Apostolis relinquantur sed neque admittentur scilicet Catholice Christi Ecclesie in cogitatione huiusmodi pignora dicitur fore delectanda

* forte legendum fuerit

Vetere Traditione ac scripturae copugnati heretici illos D. Irenaeus, sicuti habentur omnes Catholici non ut agi Dominici pisse subinde videntur.

Liquida Concilij Trientis verba Chrenius manu scripta falsis non deprauiata sunt vel natiuis firmis contra Catholicam Christi Traditionem.

C. AP. XII. De veris Evangelicis ad eam fidem totum canonicum

immò necessariū doceat confugiendū: etiāsi nulla, inquit, extaret Scriptura: que post annos ferè 60. pijs vario tempore pro emergētium causarū necessitate est cōfecta. Nō ergo negat D. Iren. nullas addi posse SS. Scripturas Apostolicas traditiones cū inferiūs dicat Ecclesię tradita plenissimè omnia, quę sunt veritatis, etiāsi scriptura nulla extaret: sed illos redarguit hereticos Gnosticos cōrū titulo superbientes, qui scripturas Apostolorū nomine à Christianis sibi oppositas negabāt veras esse, & nō rectē se habere, siue nō esse Dei spiritu scriptas. Deinde afferebāt sese suosq; magistrōs alias accepisse ab Apostolis traditiones veriores, quā Catholica aut habebat, aut agnoscebat Christi Ecclesia. Eas enim clanculū & seorsim traditas suis magistris Menādro, Cerintho ceterisq; illius Apostolici seculi pestibus iactitabāt. Vnde merito D. Ire. appellat scititias, quas & Catholici omnes execramur: neq; pro ijs pugnam⁹, sicuti nec pro alijs quā quę sicut Con. Trident. definiuit certa, infallibili & cōtinua successione tāquā ore Christi, aut Spi. S. dictatas Catholica nobis p man⁹ tradidit Eccle.

Quod autem D. Irenaeus propter scripturas etiā quasdam voluerit Catholicis suscipiendas Traditiones, inde liquet, quod eodem cap. 2. statim subrexit: Cū autem ad eam iterum Traditionem, quæ est ab Apostolis, quæ per successiones presbyterorum in Ecclesijs custoditur, prouocamus eos, quæ aduersantur Traditioni, dicent se non solum Presbyteris, sed etiam Apostolis existentes sapientiores, sinceram inuenisse veritatem: Apostolos autem admiscuisse ea, quæ sunt Legalia, Saluatoris verbis, & nō solum Apostolos, sed ipsum Dominum modò quidem à demijurgo, modò autē à medietate, interdum autem à summitate fecisse sermones: & se verò indubitatē, & incōtaminatē, & sincerē absconditum scire mysterium. Quod quidem est impudentissimè blasphemare suum factorem. Euenit itaq; neque scripturis neque Traditioni consentire eos. Aduersus tales certamen nobis est, o dilectissime, more serpentum lubrici vndique fingere conantes. Vnde perspicuum est D. Irenaeum nō minus vetere Traditione oppugnasse Hereticos illos Gnosticos, quā Scriptura: quarum vtraque sit veritas fidei solidè statuēda, & cōtra fauientes insectarum hæreseon procellas cōfirmāda & stabilieda. Ex his agnoscat igitur candidus Lector D. Irenaeum eisdem fuisse armis vsūm contra grassantes suæ ætate Gnosticorum hæreses, quæ nunc tempestatis vtenum docet Concilium Trident. nimirum Scripturis & Traditionibus certò Apostolicis: cuius S. Concilij Trident. verba Chemnitius deprauans ita recitat fol. 83. Suscipienda pari reuerentia, inquit, & pietatis affectu etiā illa, quę sum ad fidem, tum ad mores pertinentia extra & præter scripturā, tanquā ex Traditionibus non scriptis venditantur. At Chemniti vbiānam istam vocem, leuissimæ autoritatis wortam venditantur, in grauisimo Concilij Trident. decreto legisti? An te tam manifestā nō pudet falsationi? Tu enim illa dicis à Cōcilio, vt fide suscipiatur, esse madata, quę extra & præter scripturā tanquā ex non scriptis Traditionibus venditantur: cū illud verbis luce clarioribus doceat nō quæ venditantur talia esse pijs fide suscipienda: sed quæ ab Apostolis tanquā ore tenus à Christianis, aut à Spiritu S. dictata hætenus sunt cōtinua successione cōseruata in Catholica Christi Ecclesia. Quod decretū ad amūsim Apostolicæ D. Irenæi doctrinæ respōdere omnib. fieri perspicuū, qui sedulā operā sacro studio diuiniss. hisce rebus cognoscendis impendere non grauabitur. Hæc de aurea illa Irenæi sententia pro diuinis Catholicæ Ecclesiæ traditionibus non scriptis, sed per Apostolos certò relictis dicta sufficiant: reliquas Chemniti calumnias, quæ aliud habent momenti, suo sumus loco persequemur. Totum igitur Dei verbum non sola scriptura, sed sacris etiam Apostolorum traditionibus venit cōstituendum, quemadmodum Concil. Trident. legitur definitum.

Capite 17. Panopliæ causas exposuimus carnā D. D. Apostoli post tam longam Euangelij solo viuæ vocis oraculo per totam Iudæam, vicinasque Prouincias Christianis traditi prædicationē ad scribendū sese contulerint. Vbi D. Iohannem propter Ebionem & Cerinthum, ceterasque Euangelij pe-

stes scripsisse ex D. Hiero. demonstrauimus. Hoc igitur loco pius est lector admonē⁹ de malitiosa, vereq; calumniosa Mart. Chemnitij in nostra hæc verba repræhensione. Sic enim fol. 103. arrogantis. suæ in Concil. Trident. censura deblaterat: Lindan⁹ vt hæc Euāgelij (inquit) verba, hæc aut scripta sunt & cætera, eludat dicit Iohannem de vno illo articulo de diuinitate scilicet Christi in sua scriptione egisse. An te Chemniti nō pudet tam manifeste verborū meorū falsationi? Vbi obsecro legas me dicere, D. Iohan. de vno illo articulo agere? Imò nisi te fanatica transuersum raperet calumniandi malitia, illud tibi erat animaduertendum, quod diserta oratione dixi, D. Iohā. in primis de vno hoc articulo contra Ebionem laborasse. Cur illud (in primis) à metam signanter expressum, surda, Chemniti, aure voluisti transire, nisi vt rabidæ tuæ omnia calumniandi libidini aliquis in Catholicorum scriptis pateret locus? Eiusdem est freneticæ amentię, quod fol. 93. de D. Matthei Euangelio contra nos effudit: Lindanus leui pede (inquit) hæc transit, fingens tantum *μυμύουον* fuisse. At te, Chemniti, quis satis credat sobrium, & sani capitis, ista deblaterare? An non disertis Eusebij verbis illud ego commemoro? An non docet lib. 3. cap. 18. D. Matth. Iudæis sui prædicati Euāgelij reliquisse mnemosynon? Duplici ergo Chemniti vanitate tuas præclaras censuras mendacijs Sathanicis vndique atque vndique scatentes, hic contaminas: & me istud fingere ais, cū sint tam luculenta Eusebij Cæsariensis verba. Rursum addis, & me dixisse, Euang. Matthei fuisse tantum mnemosynon, cū ego istud tuum (tantum) non addiderim sed tu deprauandi causā nefariè ore venenato afflaueris. Istis ex vnguiculis tē Chemniti candidus Lector æstimet, qualem in veneranda Concilij Tridentini decreta egeris Leonem, qui in ipso tuarum censurarum quasi vestibulo tam inigne non erubuit dare tot manifestissimorū mendaciorū specimen.

Capite 19. Apostolos demonstrauimus aliter scripturos fuisse nondum Cathechizatis, aliter Christianis dudum baptizatis, ideoque illa Catholica doctrinæ Christianæ dogmata silentio fuisse ab illis præterita: quæ ex tradita Ecclesijs disciplina erant petendā. Hic in nos Chemnitius tam furiosa exclamat oratione, vt vix mihi persuadeam, ipsum sui fuisse satis compositū, cū ista chartis illineret: Lindanus tragicis vocib⁹ tumultuatur (inquit) in omnibus Apost. scriptis non extare Literis cōsignatum, quomodo nondū Christianos ad fidē adduxerint, & quæ fidei capita suis Cathechumenis soliti fuerint proponere, & inde in fert Apostolos non omnia Euangelicæ fidei dogmata in scripturas contulisse & conclusisse. Sed non aduertit Lindanus, aut potius videre noluit, in Actis Apost. à Luca non tantum descriptam esse historicam narrationem, quod multi qui prius non erant Christiani, tã ex Iudæis, quā ex gentibus ad fidem Euangelicam conuersi & facti fuerint Christiani, verum etiā extare ibi integras descriptiones, quę capita doctrinæ, & quomodo Apostoli proposuerint illis, quos ad fidem Euangelicam primū adducebāt, non tantum ex Iudæis, quibus doctrina Prophetica antea nota erat, verum etiā ex gentibus, qui planè rudes erant doctrinæ diuinitus patefactæ.

Deinde c. 6. ad Hebr. dicit capita Cathechescos Apostolicæ recenseri: Atqui plura dicim⁹, Chemniti, Apostolos adhibuisse fidei dogmata, q̄ istis locis ostenduntur. Extat quidē illic ea manifestè fuisse pposita, sed quibus ritibus, & pijs cæremonijs fuerint vsi Apostoli, negamus illis aut alijs scripturarū locis doceri, sicuti & plura suis proposuisse indubitati ssimū facit ex plurimis S. Eucharistiæ atq; Sacrificij doctrina: Quam inuictam Catholicorū obiectionem, quibus sophisticis artibus eludere conatur Chemnitius, operæpretiū fuerit animaduertere: Sed, inquit, Lindanus, certè nec in Actis (ait fol. 118.) nec in Epistolis Apostolorum scriptū est de omnib⁹ illis ritibus, quos nos Pontificij circa Baptismum seruamus, nec de Sacramento confirmationis per Christum & cæt. Respondeo: Hoc & nos dicimus, in Pontificiorum doctrina multa esse, quæ nulla habeant in scriptura testimonia: & ideo contendimus illa immeritò tribui Apostolis, quorū nulla extant vestigia vel in Actis, vel in scriptis Apostolorū.

Omittit ex præsa Lindani verba Chemnitius, ut lacum suū inueniat calumnij.

Chemnitius caniniatur, Lindanus frangi, quod, quod disertis Petram verbis facit comematum.

Duplex via in oratione Chemnitij mendacium.

Addit de suo Chemnitius verbis Lindani, vt suis casuilationibus locū parat.

C. A. XII. Cathechizati sumus an Apostoli vsque scripto expressum reliquæ ritibus ipsud vox ipse veniat, & respiciat.

Quam verò cōtendatis immeritò, Chēniti, Paulus docet, qui clamat, tenendas Christianis traditiones, quas siue p epist. siue per sermonē acceperāt, quales totus orbis testatur ritus illos baptisimo adhiberi solitos. Itaq; si nos cādido peccatore, ac veri studio citra contentiōē audiret Chemnitius, facillē foret huius controuersie concordia inuenire. Cū enim obieciisset, Apost. plura omnia & fecisse, & docuisse, q̄ scripturis est cōpresum, respondeo, Et quis tandē inquit sol. 118.) erit modus, finis, aut numer⁹ eorū, quæ sub hoc titulo Eccles. sine teste obrudētur? Sed quas hīc tibi fraudes metuis miser? Nodū in scirpo queris

videm in scirpo queri Chemnitius ne desit loqui in contentio suo liguat de m. a. v. r. i. a.

Pruiola Chēnitij calumniae Patre: Tridentinos reijuncta:

homo callide. In finitatem quandā Traditionū tibi more phanaticōū imaginatis titulo Traditionū obrudendas, sed deliras sanē grauitē. Et modū, & finē, & numerum faciet illa fallere nescia Catholica Christi Iesu Ecclesia, quæ non nisi certa, nisi indubitata, nisi infallibilia suscipit, docet, propugnat Apostolicæ doctrinæ capita, siue ea sint scripturis, siue traditionibus tacitis, ipsi suū in peculiū nulla dāmonū, hæreticorū, aut sophistarum arte expilandum relicta. Quare manifesta est in venerandos Con. Triden. Patres calumnia, quā fol. 127. effutire non puduit. Ipsi tamen iubent nos, (inquit) omnia clariss. luce, & certissima regula scripturæ, veritatem, & puritatem doctrinæ Apostolicæ quæ re in Traditionibus, quæ tanquā ab Apostolis profectæ, nunc à quibusdam iactantur, & hoc nomine venditantur.

Te per Christum obsecro Chēniti, cōsidera diligentius, quod effutire aded temerē non dubitas, Quædam ista luce clariss. & scripturarum regula, iubeant Catholici quærere veritatē doctrinæ Apostolicæ in Traditionibus, quæ nunc iactantur à quibusdam ab Apostolis profectæ. Sed quis te malus exagitat Angelus, vt ista tam manifeste blasphemia non pudeat in nos calumniōsi sumē confingere? Si veritatem queris, audi Concil. Trident. verba, illa esse fide tenenda, inquit scilicet. quæ vel in diuinis Scripturis, vel sine scripto Traditionib. ab ipso Christi ore, aut Spiritu Sancto dictata ab ipsis Apostolis continua successione

Ca. XIII sunt in Catholica Dei Ecclesia hætenus conseruata. Ex perspicuis Conc. Trident. verbis facillime fore tandē adque non contentiosis Euangel. amantibus concordie faciendæ rationem.

ca. XIII sunt in Catholica Dei Ecclesia hætenus conseruata. c finis esset plurimarum controuersarum, si ille discordia magister, inquietum Chemnitij animum sapientia carnali, ac idē pernicioſa & Deo execrabili elatum, typhoq; arrogantia inaudita in flatum sineret quietere. Certē prudentius & rectius facimus, quod veritatem (inquit fol. 118.) & puritatem doctrinæ Apostolicæ quærimus in scriptura: quam idē ab Apostolis Ecclesiæ traditam esse, manifestissima testimonia ostendunt, ne sub prætextu, & titulo Traditionum Apostolicarum, quiduis nobis obrudi posset.

Nihil periculi est, si sophæ, ne toti Catholice Christi Ecclesiæ quiduis prætextu, ac titulo Traditionum Apostolicarum obrudatur. Habet magistrū, ductorem & doctorem, cui nulla imponat hominum, et si callidorum, fraudulentiæ, quæ nulla fallat, & à vero abducat astuta, licet veteratoris diaboli, fallacia. Quod ab illius igitur doctrina tam perspicua, & toto vbique, atq; semper obseruata te passus sis abduci, vide, obsecro te, cuiusnā sit prudentia? Prudentius, inquis, & rectius agimus. Perfrica frontem Chemniti: prudentius, inquis, & rectius agimus. Certē illa carnali prudentia, quæ mors D. Paulo dicta est, quia Dei legi, Qui vos audit, me audit, nō est subiecta. De hac prudētia hoc sæculo, præ dolor, plurimis exitiali monet sapiens: Noli inniti prudētia tua: Rursus, Ne tibi videaris prudens in oculis tuis. Hæc enim animi sui non prudentiam, sed arrogantiam, immo veram stultitiā, qui fallente diabolo decepti sequuntur, ac sese nouatis tradunt grassantis præcorum hæresiarcharum perfidie dogmatibus aut sequendis, aut propugnandis, magno lachrymarum fonte deplorandi sunt. In eam siquidem tandem prolabarur insaniam, vt sese alijs prudentius, aut rectius facere audeant impudenter iactare, quā totus ille à Deo electus in vnitæte Fidei Catholice, atque Apostolicæ populus Christianus. Dum enim euerſo salutis æternæ fundamento (quod est pia, religiosaque animi humilitas, & venerabunda erga Matrem suam Catholicam Christi Ecclesiam obedientia: eius sese tradere legibus formandum, & eius vnus sese fidei

Prudentiam sese tota Ecclesia Christi Catholica prædicat Chemnitium.

ex animo credere) superbè audent veritatē & puritatem doctrinæ Apostolicæ in scripturis sine luce, nisi sua præsumptione, malo magistro, querere, in laqueos incidit diaboli, vbique istis superbis ingenijs insidiatis, pernicioſaq; tendiculas magno suo fructu collocantis. Quod q̄ verū sit varia (eheu dolor) restantur innumerarum sectarum colluuiēs, quarū singuli professores sibi muro ex diametro repugnantes sese veritatē & puritatem verbi Dei quæsiſſe, adeoq; sese inuenisse iactant. Eorum quosdam, vt Chemnitius à vero aberrare negare nequit, quod suo aduersentur nouo impuri Euangelistæ Lutheri Euangelio: ita qui diuersarum sunt partium, eundem Chemnitium nihil dubitant pronūciare à vero aberrare Christi Euangelio. Istorū ergo errantiū causa, vt magna ex parte in eo sita est, quod periculosa sequuti sui præſidētissimi ingenij cōfidentiam arroganter quæ ætate mentis præsumptionem magistræ: ita ad concordiam nihil nos æquē reuocet, quā illa animi Christianis pectoribus digna humilitas, quæ Paulus monet superioribus spiritu mansuetudinis obediendū, & humilibus contentiendū, hanc regulam Apostolicā si sequi libere istis contentiosis, quia elatis, arrogantib; atq; præfractis ingenijs, nō diceret se prudentius ac rectius egisse, dum sese vident à Catholica Ecclesia aberrare. Ad quæ errorē agnoscedum & ipsos deduceret vel suorum magistrorū doctrina, si modò ipsis fidem habere queant. Sed ea est superbi ingenij indoles, vt sibi magis, quā vel suis magistris fidat & credat. Vnde tāta in agro dominico oritur in dies magis ac magis nouorū dogmatum execrabilis zizania. Certē Luther⁹ ipse (vt ad rem, quæ agitur, redeat oratio) puerorum Baptisma sibi putabat Traditione Ecclesiastica statuendū. Brentius quoque homo non indoctus negare non audebat scripturas diuinas suam à Traditione nō scripta accepisse potestatem. Quod si hos suos in nouo Euangelio magistros prudentissimus noster Chemnitius sequi non dedignaretur, certā esset ad concordiam Germanicis Ecclesijs reddendam aperta via. Habet ergo contra se testimonium suorum magistrorū Chemnitius, Catholicos tā liquidò & certò Traditiones quosdam maximi in primis momenti nunc controuersas probare esse indubitatè Apostolicas, sicut ea quæ scripta sunt probatū esse doctrinæ certò Apostolicæ. Quare & illud locū habere debet apud moderata ingenia, quod concessurus esset Chemnitius post verba nunc ex fol. 129. recitata: Valeat id quod Paulus ait, tenete Traditiones quas didicistis siue per epistolam, siue per sermonem. Sed nouam elabēdi querit rimulā Chemnitius. Hic verò in controuersia adhuc positum est, an veræ sint Apostolicæ Traditiones, quæ à Pontificijs iactantur. Quando hoc probauerint, postea de dicto illo Pauli disputent. Qui pacifico illo Christi spiritu concordie omnis magistro ductus veritatem querit, nullo negotio hīc agnoscat certissimam esse apertam concordie solidam viam, modò sese suis verbis constringi patiantur isti Prothei. Si tam liquidò, & certò, inquit, probauerint Traditionem aliquam esse indubitatò Apostolicā, valeat sanē id quod Paulus ait, tenete Traditiones, quas per sermonē aut epistolam didicistis. In his Traditionibus Apostolicis probandis, Chemniti, eundem adhibeas, tuam per salutē te obsecro, cadorem, & beneuolum animum pacis Christianæ studiosum, quem in suscipiendis ex tacita Ecclesiæ Catholice traditione scripturis, nos æquē certò & aded æquē liquidò vtrumque doctrinæ genus confirmare agnosces. Quo enim probationis genere tu. Scripturā defendis esse à Prophetis, siue Apostolis nobis relicta: eodē nos doctrinam de Baptizandis cum sacro Ven. Crucis signo & Chrismate pueris, ac recipiendis sine Baptismo, ab hæresi venientibus. Similiter de oratione pro mortuis, ac de Sanctorum inuocatione. Rursus qua certitudine atq; liquida ratione tu contra. Calumnias doces in S. Eucharistia esse corpus Domini verum & substantiale, quod iuxta Confess. Augustanam offeratur Deo, tanquā Sacrificiū Eucharisticū: eadem nos idē Domini Christi Iesu corpus in Eucharistia præsens demonstramus pijs hominibus, contentiōnem omnē pertinacem fugientibus, esse non modò adorandum, sed tam pro viuorū quā mortuorū

peccatis etiam propitiatorum. De huius dogmatis nostri veritate nunc non venit disputandum: sicuti nec de illo vestro, quo praesens verum corpus in S. Eucharistia creditis. Vtriusque igitur dogmatis veritate nunc aut data, aut praesupposita, iudicet aequus huius de Traditionibus certum ac liquidum Apostolicis controversiam arbiter, vtrum vos maiorem adferatis certitudinem, quod haec 4. Evangelia sunt certum Apostolica, quam nos, illa commemorata dogmata esse Apostolica? Vnde nam obsecro vos illud, Chemniti, negantibus Svecckfeldianis, aut Seuerianis probetis liquidum, atque certum? An aliunde quam quia sic vobis Catholica toto orbe tradidit Ecclesia? quia ubique terrarum ita Christiani ante nos semper senserunt? quia ista constant, perpetua atque indubitata fuit totius populi Christiani sententia, a qua qui dissentiret censetur haereticus? Et firmiora eundem non arbitror te posse, Chemniti, pro stabilendis scripturis diuinis adhibere solidam probationis genera. Quibus ergo tu argumētis diuinam statuere cogis scripturam, patiaris quae nos Apostolica statuere dogmata. An non iniquum sit iudicis, & viro Euangelico indignum, plus a nobis exposulare, quam abs te tuos patiaris petere concedendum inimicos? Pari ergo animi pacificae aequitate cogites tibi pro Apostolicis nostris dogmatibus, siue non scriptis Apost. Traditionibus responsum, quod tu communibus hostibus nostris Svecckfeldianis, aut Seuerianis passim repullulascensibus summa respondere cogis necessitate. Cum utriusque igitur tam Catholici, quam vos, qui scditioso illo gaudetis Sathanici schismatis titulo, protestantes eadem in defendendis cuique propriis dogmatibus adhibeamus in acerrimo hoc contra fidei hostes conflictu arma, cur obsecro mi Chemniti, non tam certum & liquidum nos illa superius commemorata 4. dogmata probamus esse indubitatum Apostolica, quam vos illa 4. Apostolorum Evangelia? Neque ad omnia traditionum quarumlibet defendenda nos existimes Chemniti his vti velle armis, quasi nos Apostolicum doceamus, quicquid a quibusdam tale improbe venditur, aut imperite iactatur, sed tantum de illis quae Catholica Dei Ecclesia sese ab Apost. ore profertur ab ipso sui usque exordio accepisse. Quod si prudenter expendas, metum illum vanum tibi excutiet, quo veteri religiosa quadam pietate videri vis, ne quiduis praetextu ac titulo Traditionum Apostolicarum vobis obtrudatur. Huic periculo plus satis, mihi crede, cautum est per aureum illud Concilij Trident. Sess. 4. decretum, quo declarat coelestem illam Evangelia Christo Dei filio, eiusque Apostolis praedicati veritate contineri in libris scriptis, & sine scripto Traditionibus, quae ab ipsis Christi ore ab Apostolis acceptae, aut ab ipsis Apostolis dictante Spiritu Sancto, quasi per manus tradita ad nos usque peruenierint: Ac ne quid super sit scrupuli aut ambiguitatis, postea eodem Sess. 4. decreto explicatius subtexitur de illis se loqui Traditionibus, quae vel ore tenus a Christo, vel a Spiritu Sancto sunt dictatae, & continua successione in Ecclesia Catholica conseruatae.

Cum igitur non sit in controuersia positum apud aequos huius de Traditionibus certum ac liquidum Apostolicis quaestiois iudices, an sint verae Apostolicae Traditiones, quae a Pontificis (inquis fol. 129.) iactantur, quia potissima dogmata illis 4. capitibus nuper commemoratis ferè sunt comprehensa, vides pro tua prudentia & ingenio diuinitus tibi non malo donato, vides (inquam) necessariò consequi nos tam certum, ac liquidum probare illa Traditionum capita esse indubitatum Apostolica, quam tu tua 4. Evangelia esse indubitatum Apostolica. Hoc igitur, nisi fallor, ostenso, et si mihi non illudit veri amor, probato, quod nobis in quibus, probandum, nunc foret de illo D. Pauli dicto. Tenete Traditiones quas per sermonem didicistis, disputandum. De quo quia & alibi & lib. 5. crit. differendum fuit, his ad Chemniti cauillatiunculas dictis nunc ad institutum redeat oratio.

CA. XV.
Epistolam
ad Rom. non
esse lato m.
sodi Eudoc.
lice doctrinae
a D. Paulo
propositam.

Qua pro sufficientia totius doctrinae Christianae in epist. ad Roma. comitata, nugator Chemniti adferre molitur, vno leuissimo flatu, ceu vanissima dissilatur, quod ne verbulum quidem vnum de Ven. Sacramēto Eucharistiae D. Paulus meminerit, quod insigne tamē esse Fidei Christianae caput (nisi caluinizare cum suis Symmachis Lutheranis plerisque omnibus statuerit) ne-

gare non poterit. Similiter nec de die Dominico, de puerorum Baptismo, de alijs dogmatibus certa fide Christiano viro contra iudaizantes & ceteros impios haereticos obtinenda. Istud quia illis huius epist. verbis, Audacius scripti vobis ex parte in memoriam vos reducens, dixi D. Paulum significasse, cauillatur me tam manifesta, firma, & plena consolationis vnica illa vocula *καὶ μετ' ἐξ*, ex parte, conatum eludere. Quasi ipsa vox, ex parte aliquid scriptum esse, aliud sonare queat, quam non integrè aut non plenè scriptum esse. Istud sophismate quodam conatur infelix imperito lectori persuadere: Quia D. Paulus ait, & ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus: ideo dicemus Paulum etiam viua voce non tradidisse omnia, quae necessaria erunt? Ita tamen nec in scriptura, nec in Traditionibus Apost. habebimus omnia. Cur ita, quae Chemniti? an non indubitatum est D. Paulum ex parte, ac non integrè Corinthijs sua Fidei mysteria & dogmata coram tradidisse, alia suis seruantibus & locis & temporibus? An non alia suo tradiderat Timotheo, cui madaat, vt suum custodiat depositum? Habemus ergo omnia in scriptura, & Traditionibus. quae Apostoli ad salutem Christianam necessaria docuerunt. Istud vna voluit concludum epist. ad Ro. quam dicunt Fidei Christianae completi methodum: quem titulum ei tribui annot. fol. 148. me indignè ferre. An non ista indignandi est causa huiusmodi figmentis a vero alienissimis aeternae imperitorum hominum saluti, sophisticisque strophis struere insidias? In re tamē tā vana & a fide alieniss. statuenda conatur palmam alijs suis Symmachis eripere. Sed ipse Paulus explicet nobis (inquit fol. 148.) quo consilio epistolam illam scripserit, cap. 1. inquit: Impertior vobis aliquod donum spirituale ad confirmandum vos. Ercap. 10. Scio quod repleti estis omni scientia, sed tamen audacius scripsi vobis ex parte, tanquam in memoriam vobis reducens & cetera. Voluit ergo fidem (inquit) illorum absens per epist. confirmare, idque reducendo in memoriam. Quis dubitat Chemniti? sed audis illud, ex parte ipsum scripsisse, quae huc faciant, non vniuersa? Omisit enim quae non erant controuersa, nec rememorate necessaria. Sed vnde, obsecro, vel vestigiolum tuae colligas sufficientiae. Quia in hac epistola, inquis, ita in memoriam reducit, vt sit minister Christi sacrificans Euangelium in gentibus, sicut impleuerat illud a Ierusalem ad Illiricum vsque. Ita planè est, an verò non liceat de Euangelio tractare, nisi vniuersa eius exponatur, & pertractentur dogmata? Sed audi Lector candide insolubile Chemniti argumentum, quo istam suam stabilit sufficientiam dogmatum in epist. ad Ro. addit Paulum hanc epist. scripsisse, cum instituisset profectionem Ierosolymam, de qua Act. 20. Cum igitur eo quasi ad mortem proficere sciretur, hanc tum scripsit epistolam, vt si quid accideret, literis consignatum post se relinqueret, quomodo administrasset hoc Euangelium inter gentes, & quod esset Euangelium Christi, quod impleuerat, hoc est, plenè, sufficienter & perfecte praedicauerat. Quasi verò non aliter impleuerat Euangelium Dei docens in Ecclesijs gentium, quam vna hac ad Romanos scripta epistola. De quo qui dubitat, cogitet serius illud triennium, quod Paulus erudiendis & docendis Ephesijs impenderit, & quod postea suo mandarit Timotheo Ephesiorum Episcopo, vt depositum illud tradita sanctis fidei conseruaret integrum. Sunt quidem haec ad Rom. epistola dogmata aliquot accuratè explicata, sed non ita omnia, vt sit quaedam Paulinae fidei ac doctrinae confessio (quod temerè admodum sibi fingit Chemniti fol. 149.) quam totius orbis Ecclesijs commendaret. Vide obsecro Lector candide, quam temerè D. Paulo assignat Chemniti Fidei Christianae confessionem. Sanè si expendatur accuratius, non magis epistola ad Rom. titulum Confessionis Apostolicae fidei meretur, quam vanissima illa istorum Protestantium Confessio, quae vulgò iactatur Augustana, quod in vtraque desunt capita doctrinae certò Euangelicæ, ac liquidò Apostolicæ plurima, de quibus lib. primo Panopliae disputatio est instituta. Vt autem figmentum suum stabilit Chemniti, verba D. Theodoretici depromit, ideo primo loco esse hanc ad Rom. inter epistolas collocatam, quia in se omnis generis doctrinam, & accuratam copiosamque dogmatum

pertractationē contineat. Istud nemō negarit Chemniti, at ubi illa tua pbatu-
 sufficientia non dicit Theod. eā continere accuratā omnium dogmatū pertra-
 ctationē, quod tuo erat scopo necessarium. Sed excipies, dicit omnis generis do-
 ctrinā illa cōtineri. Atq; nō dicit omnē omnis generis doctrinā & Catechisticā
 & dogmaticā. Verū de quo doctrine genere loquatur Theodor⁹ sub finē sui
 in eā argumēti explicat. Post dogmata aliqua à D. Paulo pertractata subrexit:
 Porro actiua quoq; virtutis doctrinā orationi dogmaticæ admiscuit, simul &
 veritatē docens, & mores exponens. Sicuti ergo & illā Ethicā tantū hic admif-
 cuit Paul⁹, quā populi Ro. iam tūc nō leuiter degenerantis mores postulabāt,
 ita & alia dogmata exposuit accuratius doctrinā Apost. capita, quæ Iudaizantes
 potiss. Christiani in cōtrouersia protrahebāt, aut de illis erāt cognata, & natu-
 rali quodā nexu affinia. Similia plurima rudia, & inexacta, ne dicā multo in-
 ceptiora nugatur Chemniti⁹ in cæteras Paulinas epist. quæ longum foret, atq;
 huic etiam instituto minūs congruū ad viuū refecarē. Illud tamen quia pal-
 marium sibi adularur Chemniti⁹, silentio præterire non possumus, quod D.
 Paulus affirmat ^{1 Cor. 11. 2. & 14. 1. & 15. 1.} agnosci epistolas suas ex doctrinā, quam præsens vi-
 ua voce tradiderat. Sicuti & D. Basilius pulchrè eadem voce vsus, dixit: Agno-
 ui epistolam tuam, sicuti filij non degeneres ex similitudine cum parentibus
 noscitantur. Ea igitur (inquit fol. 147.) quorum cognitionem antea viua voce
 Ecclesijs tradiderat, postea epistolis suis complexus est. Istud extra controuer-
 sã est Chemniti, cum non diuersa ab illis scripisset, sed tui oblitus instituit, nō
 probas Paulum vniuersa, quæ viua voce tradiderat, Ecclesijs fuisse complexū.
 Quam. n. puerile illud, quod eas agnosci ais ex doctrinā prius verbis tradita si-
 cuti filij non degeneres, ex similitudine cū suis parentibus. At quis ignorat ita
 vultū puerorū paternos exprimere mores, aut indolē, vt nō multo plura late-
 ant nō repræsentata? Isti⁹ planè modi sophisma etiā illud est, qđ de Corinthijs
 quasi obliuiosis discipulis quiritatur Chemniti⁹, quod eis Timotheū miserat
 inquit fol. 143. qui ^{1 Tim. 2. 2.} quasi obliuione datas in memoriam vobis reducet
 vias meas. Sed qđ hoc nihil ad fictitiā istā vniuersorū fidei dogmatū sufficientiā
 faciat, non solum illud demonstrat, quod Paulus scribit, cætera cū venero
 disponā: sed ipsamet Chemniti⁹ oratio, quæ ita habet: Simul verò additei (Ti-
 moth. inquit eodē fol.) quasi in instructionē seu literas fiduciaras aut credentia
 (sicut vulgò loquimur) in hac epist. qualis scilicet deberet esse ^{1 Tim. 2. 2.} illa, vt
 inde probate posset Timotheus ea quæ diceret, à Paulo se in mādatis accepisse.
 Hic nisi te ipsa veritate superatū agnoscas Chemniti, miror quidnam tibi reli-
 quum sit sani iudicij. Si epist. ad Corinthios data erat Timotheo fiduciaris, &
 vt loqueris, credentis, quis tam est rerum communium imperitus, qui nescit
 multo plura verbis mandari exponenda, adeoq; agenda, quam scripto tradit?
 Procul dubiō cognitum probè habuit, D. Timotheus omnem Ecclesiasticam
 disciplinam, totamq; doctrinam Apostolicam, quam pro ipsorum captu &
 cōmodo exposuit, & declarauit, ea suis interserens locis, quæ ex fāta Sanctorū
 Apostolorū traditione, tanq; fidei depositū & ineffabilia vulgò acceperat. Hoc
 illud est, quod expressus ad Thessal. ait, Traditiones siue p. sermonem, siue per
 epistolam factas, esse tenendas. Quod enim Chemniti⁹ eludēdi causa fingit,
 Paulum æquipollentia constitucere, Scripturam, & Traditionem, quis tam sit
 absurdus, qui istam Sophisticam non sentiat fraudulentiam? Sed Philosophicā
 planè addit causam iste sophus noster: Id quæ inde (inquit fol. 176.) & ideo, quia
 idem scriptum est, quod traditum. Istud tuis puerulis persuadeas Chemniti,
 quibus sophisticò elenchò assueuisti illudere, quem principij petitionē scholę
 Philosophicæ appellant. Pari fallendi studio ad cæteras DD. Apostolorū tran-
 sit epist. examinandas, quoniam scopo eas scripserint. Quod D. Petrus Syluano
 sententiam suam scripto comprehensam & Ecclesijs ex scripto cōmonstran-
 dam tradidisset. Quid istum fingere, aut refingere pudeat, qui quod in buccam
 venit, Apostolo Petro audeat ascribere? Vbi, queso te Chemniti, vel vllum ap-
 pareret vestigium D. Petri Syluano suam sententiam Ecclesijs ex scripto com-
 monstrandam

mōstrandā tradidisset? An non istud vanissimū somniū præclariss. D. Petri ver-
 ba fundit⁹ euertunt? Sic enim addit: Cōstitans hanc esse veram gratiam, siue
 veram Christi doctrinā, in qua stas. Non ergo eos à Syluani testimonio vult
 pendere suæ fidei certos, sed à tradita dudum doctrinā, in qua salui & integri,
 atque incorrupti stabant. Quod cū paulò diffusius, vt ex aliorum Aposto-
 lorum, ita etiam D. Petri epistolis nostra exposuisset Panoplia lib. 1. cap. 18. ita
 Chemniti⁹ suum saturari nescium calumniandi dentem in nos intorsit.
 Lindanus fingit Petrum (inquit fol. 178.) illa epistola tantū voluisse confir-
 mare Traditiones, quas sine scripto acceperant. Quæ autem fuerint illę tradi-
 tiones, nullo modo voluisse in illa epist. ostendere, vel exponere. Geminum
 Chemniti⁹ mendaciū si pro maiestate tanto neorheologo digna demonstrare
 pergerem, equo lōgius excurreret hui⁹ respōsionis oratio. Illud vanissimū est,
 quod ait me fingere, D. Petrum illa epistola tantū voluisse cōfirmare traditio-
 nes non scriptas. Consulat Lector cādidas suas ipse aures, vbi hæc verba nostra
 cap. 18. lib. 1. Panopliæ audierit. Pari planè consilio & D. Petrus cū illam epi-
 stolam clauderet, coronidem addidit, qua totam Christianæ doctrine summā
 est complexus. Qui tam diserta verba nostra nostram in calumniam rapere,
 immò deprauandi causa sua nostris adtexere non veretur, nescio quodnā sibi
 nomen flagitio tā sacrilego dignū inteniāt. Qui summā doctrinā Christianā
 dicit à D. Petro comprehensam, an ille docet D. Petrum voluisse Traditiones
 non scriptas illa epist. tantū confirmare? Sed quis tam vecors est, cui non aliud
 sonat doctrinā Christianā, aliud Traditiones tantū non scriptas? Nec illud mi-
 nori vanitate est à Chemniti⁹ contaminatum, quod addit, me fingere D. Pe-
 trum nullo modo voluisse illa epistola ostendere & exponere, quoniam illæ
 sunt traditiones. At vbinam nugator improbe, ego illud de D. Petro dixi? Sed
 hominem suis iugularum mendacijs missum faciam⁹, ad alia progressuri. Nā
 colligendorum eius mendaciorū nullus est, aut modus, aut finis. Quid enim
 illo impudentius, quod fol. 184. in doctissimos vir⁹ impudentissimè deblate-
 rat, Eckium, Pighium, & Andradium dicere non fuisse veritos Apostolos ac-
 cepisse à filio Dei mandatum, non vt scriberent, sed vt tantum prædicarent
 Euangelium. Sed quis tam reperiatur excors, qui tantos viros Apocalypsin
 non legisse, aut meminisse asserat? Vbi tam diserte Apostolo Iohanni ista scri-
 bere visitur mandatum. Verum quidem est, Apostolos fuisse non ad scri-
 bendum, sed ad prædicandum missos: sed non tantum ad prædicandum,
 quod nullus Catholicorum scriptorum affirmat, quos tam calumnio-
 se insectatur Chemniti⁹, vt eorum autoritatem apud imperitiores ele-
 uet Lectores. Hæc libidine sua cui libet quid libet asserendi raptus Chem-
 niti⁹ ad D. Iohannis delabatur epistolas. Quod in 2. & 3. epistola (inquit fol.
 187.) quæ Iohannis nomine feruntur, dicitur, Cū multa haberem quæ scri-
 berem, nolui per chartam, atramentum, & calamū: sed spero protinus me vi-
 surum te, & ore ad os loqui: hoc Lindanus ita deprauat, præcipua quædam
 fidei capita, & sublimiora Christianismi dogmata Apostolos noluisse papy-
 ro, & atramento peritura credere, sed vt perpetua essent, Traditionibus com-
 mendasse. Sed impudens figmentum & manifestum mendacium est, quod
 texto hoc vel dicat vel sentiat.

Quod impudens dicit figmentum & manifestum mendacium, non meum
 est: sed Oecumenij doctissimi interpretis, quod illo Panopliæ loco allegauerā.
 Si ita Superintendenti Lutherano Chemniti⁹ licet solida veterum Patrum
 testimonia ipso textu nixa, & fidei analogia constabilita rejicere, ac terrum
 eis præfigere Theta, quid mirandum de ipsorū victoria? Sed vincant, vt Chri-
 stus & veritas vincat Euangelica, quam tam manifestis persequuntur
 animis odio plusquam Vatiniāno ebrijs, vt contra modestos
 ipsius Patronos tam impudenter nugari, immò
 falsa comminisci nihil pudeat.

FINIS LIBRI PRIMI

34
**SECUNDVS STROMATVM VVILHELMI
 LINDANI LIBER, PRO SVAE PANOPLIAE DEFEN-**

sione ad Ven. V. D. Martinum Doncanum Collegij Haghen. Pala-
tinum Decanum, Successorem suum.

CAP. I.

Vam vanas atq; friuolas, vereq; ficulneas suas operas isti Babylo-
 cae turris aedificatores hoc seculo longè miserrimo ab orco renati.
 V. D. Decane, collocent, atq; stolidè impendat, vt pijs omnib; Deū
 rimentibus non est ignotum: ita tibi praeter ceteris quod iudicia etiam
 est illustrium tuorum contra illos Theomachos certaminum ex-
 perientia cognitū. Bella enim domini assidua, contra illas execrandas simul &
 (quod sepe mutuis inter nos sermonibus desleuimus) exitiales in foelicis Hol-
 landiae nostrae pestes, Anabaptistas, & Calvinistas in defessus tot per annos de-
 pugnas, ore docto cōfutans, concionib; elaboratis euertēs, & scriptis vt solidis,
 ita varijs refellens. Tua enim summa pro ingenij moderati modestia pestilētū-
 b; istis atq; phanaticis erroribus Dei populum passim crudeliter deuorantib;,
 & ad Tartara proculdubio ingenti turba (pro dolor) demergentib; populariter
 refellendis seruire maluisti, & plebeio idiomate apud pios Dei cultores tra-
 ducere: quā Latinis scriptis (quod tamē aliquādo me hortatū memini) infes-
 tos Catholicę Dei ecclesię hostes refutare, aut iustis armis profligare. Proinde
 quia exilio Dei causa es nouo nūc nobilitat; hāc Christo Domino piā in fra-
 ctus repende vicē, vt quod tua superest etatis, Catholicę fidei propugnādā fi-
 deliter impēs, reliquū cōscribendis istorū Theomachorū refutationib; Lati-
 nis cōscribes. Satis enim datū est popularibus libellis lingua plebeia in vulgus
 emissa, gradū aliquid op; illustriori gloria elaborādum Eccles. Christi vndiq; tā
 exagitata & miserrimē cōuulsa abs te fidelis. suo Promacho, & inter Vetera-
 nos non postremo efflagitat: quo & pijs nostris posteris omnium etiā locorū ser-
 uiat. Quae nāq; dialecto Belgica scribuntur, etatē nō ferūt, nec temere alterā, aut
 sum mū tertīā excedūt editionē. Quod nō citra grauisimū pietatis damnū fieri
 equidē nihil ambigo, sed talia sunt hui; seculi aurib; prurientis ingenia, vt nisi
 nouis, plausibilibus, blādis & ad populi phaleras cōcinnatis gaudeāt. Proinde
 stylum longa rubigine nō tam hebetē, quā receditū, atq; obscuratū deterge,
 sedulo exerce, simul & exacue, iaculisq; Latinis fortiter vibratis eminūs istos
 pete leones, vrsos corbarios grauesq; lupos: qui vincā Dei Sabaoth tā atro-
 citer vndiq; inuadētes, vastates, depopulātes, ac tātum nō exterminātes, deuor-
 rant lectissimum istum populū Dei, quod Dei Spiritus ore Dauidis conquie-
 ritur, tanquā escam panis. Deus Optimus tibi tranquillū suā misericordia
 ineffabili obrulit hac in tempestate omnium sauisima portum, vbi relicta Del-
 phensum tuorū Ecclesia, & Hagheni nostro exclusus per Theomachos nobi-
 lissimo Collegio pristinis studijs, pijsq; Hæreticorū passim grassantiū refuta-
 tionibus vales cōmodissimē vacare. Isthoc enim studiorum genere pio Ca-
 tholici Regis nostri Philippi facies satis de siderio, q; pro eximia sua in Deū &
 paternā Religionem fide voluit te in nobilissimo suo isto Palatino Hagheni
 Decanatu mihi pro te supplicati successorē dare, licet cōpetitores haberes plu-
 rimos, magnis & patrociniorū titulis ornatos, & quasi vrgentiū clientelarum
 precib; armatos. Verissimū. n. agnoscebat sua Maicst. quod literis hac de re ad
 ipsum datis exposuerā fusius, nō debere illi nobiliss. Canonicorū Collegio ali-
 quem inundantib; passim istis herefeon in horas iuualescentiū tempestatibus
 praefici, nisi qui egregia fidei Catholicę doctrina instruat, zelo Dei eximie ac-
 census, & Christiana fortitudine singulariter armat; sese grassantib;, & in dies
 iam tunc inualescentibus hæreticorū cateruis auderet heroiçē obijcere intrē-
 pidus. Quorū Catal. quia ex more mihi opulentum illū Decanatū contra de-
 plorādōs hui; seculi auariss. mores & aulica exēpla p; Christi gloria resignatu-
 ro necesse erat cōtegere, te primū inter ceteros spectatā admodū virtutis, atq;
 indefessis cōtra Diabolicas istas herefeon variē grassantiū acies Christi ouilia
 oppugnantes digladiationibus, assiduisq; cōfliktationib; nō minū preclarē p;
 Hollandiā exercitatos, quā heroiçē nobilitatos, nominauī. Hac enim ratio-

Allusio est ad nomina primariorū istorum no- uae impia- riū ministro- rum.

Quibus de casis D. Doncanus à Lindano suc- cessor Catho- lico Regi lo- co primo in ter ceteros nominatus fuit crea- tus Decanus Collegij Ha- ghen. in Pa- latio.

ne mihi psuasum habui gloriā Christi Iesu Domini nostri cū primis celebrā-
 dā, si loco tā nobili & totius propemodū Belgicę omnium celeberrimo præcisset,
 qui & errantes Christi oues in viam reducere, & seductas ad desertam diaboli
 fraudibus, vanisq; hominū sophismatibus Christi veritatem Euāgelicam va-
 leret reuocare. Ad tribunal siquidem Haghen. cui Decanus Collegij Palatini
 Pastor est, solent vndiq; adduci, qui maioribus atq; grandioribus de causis ca-
 pitalibus rei peraguntur. Quò igitur optatis in Deo fruamur votis, agē mi
 Doncane in Christo semper ex animo charis. age inquā, vt Euangelica Chri-
 sti veritas tot innumeris infestissimorum Chronomachorū telis impetita, &
 passim crassissimis Diabolicorum mendaciorū nebulis obscurata tādē elu-
 cescat, pristinumq; suū splendore, cultū & nitorē apud pios Dei cultores reci-
 piat, quod isthic fiat percōmodē, si tuū indefessū legēdis Orthodoxis PP. impē-
 sum studiū in refutationē Latinā conuertere nō differas: qua piam auorū no-
 strorū doctrinā certo certius ab Apost. vsq; nobis cōtinua successione proditā,
 & per man; quāsi traditā ostendas perpetuo Catholicorū scriptorū cōsensu
 vbiq; eandē in Eccles. Christi Catholica propositā, & constanter in hæc vsq;
 postrema ruētis istius mundi tempora propugnātam. Quod etsi omnibus in
 veterum PP. scriptis vel mediocriter versatis est ipsa meridiana solis luce ma-
 gis perspicuū: tamen qua hoc infelicissimo seculo inuidus ille Diabolus quo-
 dam suæ Pseudoeuangelicę perfidiæ ministros certē callidos & dolo malo
 versutos excitare non desinit, quorum vigilantia sanē infidiantiq; studio den-
 sissimos suo illo ex Apocalypticō abyssi infernalis puteo fumus choruscanti
 Christi Euangelio offundere satagit, exitialibus istis studijs quacūque ratione
 occurrendum equidē arbitror. Istorū verò miserorū suorū mancipiorū opera
 cō improbē abutitur, vt obtēsā quāsi noui Euangel. larua imperitiores Lecto-
 res, & qui incautius corrasas, rapit diuisiq; pudēdis imperitē confutas, sed callidē
 ad fraudē cum primis exitialem cōcinnatas ex Orthodoxis Patribus sententijs
 Catholicę doctrinæ expolitas lectitant à veritate, quæ in Christo est, seducan-
 tur. Quod de plurimis, pro dolor, nobis est nūc pijs lachrimis deplorādū. Certē
 quò penitius equidē aduersaria istorū Theomachorū scripta intueor, accura-
 tiusq; ad ipsos fontes, vnde mendicata, ne dicam euentita suæ nouæ perfidiæ
 peteri non dubitant testimonia perpendo, hoc magis in auita nostra Religio-
 ne cōstabilior, tot; teneor, indubiūq; magis atq; magis incredibili animi hu-
 ius gaudio confirmor, dum artes illorum verè sophisticas magis agnosco, &
 medacis manifestissimis, ac ideo patre iporū diabolo dignissimis tam im-
 pudenter, tam sceleratē, tā sycophanticē abuti perspicuē deprehendo. Inter istos
 verò Theomachos, atq; perniciosos Ecclesiasticę cōcordiæ prurbatores prin-
 cipē nūc tempestatis ferē locū tenere se putat Martin; Chemnitius Lutherani
 schismatis Superintendens, qui vt sese in oppugnādā nostra Panoplia venena-
 tis renouatę per Lutherū impie atq; sacrilege priscorum hæresiarcharum per-
 fidia, dogmatib; iam dudum opposita gesserit, porrò nūc aggredimur demō-
 strare. In qua cū esset liquidissimis veterum Orthodoxorum Patrum tam
 Græcorum, quā Latinorum testimonijs à nobis demonstratum non so-
 lūm ea Christiano populo credenda fuisse ab ipsis vsq; Apostolicę Christi Ec-
 clesię incunabulis, quæ in sacris continentur scripturis: sed quæ extra eā etiam
 siue vnā cum ea sunt perpetuō ac fideliorū maiorum Traditione quāsi per
 man; posteris prodita, magno sanē molimine huic indubitato fidei Christia-
 næ principio inuictiq; Axiomati obtinendum sibi putarunt quidā nouate
 istius per Lutherū perfidiæ propugnatores.

Alterū illud igitur verbi Dei genus, quod in Traditionibus Apostolicis
 sitū esse omnis docet Orthodoxorū Patrum nostrorū antiquitas, semel
 funditus euersurus Chemnitius, varias sibi molitur machinas, quibus illud
 expugnet. Maximum verò sibi præsidium putauit collocandum in cōfingē-
 dis siue distinguendis septem, aut octo Traditionum generibus: quorum nos
 capita quædam perstringemus, quòd ea non modò vanissimis stabilierit nu-
 gamentis rerumq; inanibus commentis: sed manifestissimis etiam men-

*Cur doctis
 vris hodie
 laborandam
 & scribendam
 contra sacri-
 legos istos
 p. u. loentan-
 glicos priscę
 perfidiæ no-
 uatores Apo-
 stolice fidei
 desertores.*

*Transitio ad
 Stromatū
 librum.*

dacijs sacrilego veritatis occultandæ studio impudenter, immò nefario scelere adeoq; tyrophanticè adhibitis. Cum igitur inficiari nò posset nos in Panoplia ostendisse Patres veteres dogmata quedã fidei olim ex traditionib' nò scriptis defendisse, sophisticis ea conabatur eludere strophis. Ex D. Cypriani epistola ad Pompeium lib. 20. cap. 5. demonstraram illud Traditionis non scriptæ caput posse confirmari, atque irrefragabili argumento stabiliri, dum ait Cyprianus in grauißima illa quæstione de rebaptizandis hæreticis agendum fuisse Dei Sacerdotibus, vt in aliquo si mutauerit & vacillauerit veritas, ad originẽ Dominicam & Apostolicam Traditionem reuertamur, & inde surgat actus nostri ratio, vnde & ordo, & origo surrexit. In hæc verè aurca D. Cecilij Cypriani gloriosissimi Martyris Christi verba Scholion in margine adieci, extare hic rationem certissimam simul & facillimam componendorum omnium istius tempestatis diffidiorum.

Hanc verò Christianam concordia perosus Chemnitius, suã maluit Patrie dulcissimæ perniciosam excolere discordia à Patre suorum mendaciorũ Diabolo satam. Erat igitur hominis pacifici, atque Christianæ vnitatis & Euangelicæ pacis studiosi hanc viam concordie, à Diuo Cypriano indicatam sequi, & omnia illa quærere consilia, quæ huc vllò faciant modo Quid ille igitur, fortassis inquit, an ne mansucto ductus Christi spiritu viam concordie conabatur inuenire? nihil minus: sed furibundo arreptus sui maledici, ac conuiciatoris spiritus cæstro in me ferox insurgit. Audita illa Cypriani voce, sed ad Apostolicam Traditionem reuertamur: mox Lindanus exclamat (inquit Chemnitius fol. 303. audis non saluberrimam non scriptæ Traditionis auctoritatem? sed sceleratè præterit, quod in eadem epistola extat, Vnde est ista Traditio vtrum de Dominica & Euangelica auctoritate descendens, an de Apostolorum mandatis epistolis veniens? Ea enim faciendã esse quæ scripta sunt, Deus testatur Io. 1. Si igitur aut in Euangelio præcipitur, aut in Apostolorum epistolis & actibus continetur & quæ. seq.

Hæc autem verba ita vrget Chemnitius, quasi D. Cyprianus solùm illa voverit Christianis obseruanda, quæ ab Apostolis tradita fuere postea in literas relata: quod primũ facit suarum Traditionum genus. Sed fallitur pueriliter nimium, ac dum illud primum suum Traditionum genus conatur stabilire, se miser suo iugulat gladio. Cum dixisset primum Traditionum genus illud constituemus, quod ea habet quæ Christus & Apostoli viua voce tradiderunt, quæ postea ab Apostolis sunt literis consignata, sepe namque ista vocantur traditiones, in cuius confirmationem ista subrexit. Ita Cyprianus dicit in Calice Domini offeredo, vt vino miscetur, Dominica Traditio seruetur: ne aliud fiat à nobis, quàm pro nobis Dominus prior fecit, atque hæc traditio scripta extat. Vbi quæso Chemniti? apud quem Euangelistarum obsecro te vel vna extat Literula de Calice domini vino & aqua miscendo? An non pudet te in re tam manifesta, reluctantè animo tuo, & misera reclamante conscientia mentiri, hanc miscendi aqua vinoque Calicis extare in scripturis Apostolicis Traditiones? Sed vt se probãdi sui mendacij onere liberet Chemnitius, ad aliam cõuertit se strophã verè sophisticã non leuiori mendacio insignem. Obseruet autem Lector (inquit eodem fol. 300.) quàm cãdidè agat Pontificij, Vbicunque enim inueniunt vocabula Traditionis, quæ ex scripturis probari non possunt, sicuti 1. Cor. 13. Tradidi vobis quod accepistis, sed Paulus scripto explicauit, quæ sunt illa quæ tradiderat, Christum mortuum esse pro peccatis, sepultum resurrexisse. & post quædam: Et ramen sunt homines, quos non pudet hunc locum torquere ad Traditiones, quæ iactantur extra, præter, & contra scripturas. Quidnam frontis habeat Chemnitius in commemorandis, immò confingendis nostræ Catholicæ doctrinæ fundamentis & argumentis, quibus illam tuamur, vnus hic liquidò candidis Lectoribus demonstrat locus, qui tot illustribus scætet mendacijs. Ait nugator: Vbicunque inueniunt traditionis vocabulum, illud mox detorqueant ad suas Traditiones, quæ ex scripturis

Incaute ad modum se ipse Chemnitius euerit in constituen do suo primo Traditionum genere.

Reiecto confirmandi sui mendacij onere Chemnitius ad stropham nouam sophisticam conuertitur.

Falsum fundamentum pro statuedis Ecclesie Traditionibus affingit Catholicis Chemnitium

scripturis probari non possunt. An non tuẽ Chemniti tepudeat vnquam vanitatis quisnam tam reperiatur stupidus, qui illud neiciat Paulinum axioma, Tenete Traditiones siue per epistolã, siue p sermonem acceptas? quis hic nò videat duo pponi genera, ad quorũ vtrumq; illa sit vox, Traditiones, referenda? Quomodo igitur nugari nò erubuit, Vbicunq; illud Traditionis vocabulũ inueniunt, mox detorqueat ad Traditiones, quæ ex scriptura probari nò possunt? Immo si verum audire sustines, atque candidè nos vis intelligere Chemniti, nos ad eas referimus, quæ partim sunt scripto comprehensæ, quemadmodum Paulina postulat doctrina, quæ tantã est perspicuæ veritatis luce perfusa, vt nemo, nisi aut cæcus malitia, aut concordie Christianæ odio ebrius, dubitare, aut eam ignorare possit. Deinde illud sediori est mendacij la be cõtaminatum, quod effutiuit os vanissimum: Reperiri inter Catholicos, qui hunc D. Pauli ad Corinth. locum detorqueant ad traditiones, quæ iactantur extra, præter, & contra scripturam. Os improbum, quem obsecro in medium proferes huius vanissimi dicti tui testem? Deinde illud quàm est obsceno Diabolici mendacij luto defædatur, esse inter Catholicos, qui traditiones vllas tueatur, quæ sunt contra scripturam. Non hic nobis iuste indignationis honesta defuerit oratio, si nefarium hoc istorum Theomachorũ tam improdè mctiendi artificium libèret suis depingere coloribus: sed satis est candido lectori, extremas Diabolicorum mendaciorum tam manifestorum lineas monstrasse, vt ex hisce vnguiculis infernalem illum in istis suis mancipijs rugientem agnoscat Leonem. Igitur ad illam D. Cypriani redeamus epistolam, in qua Chemnitius criminatur me sceleratè præterisse, quod in eadem extat nostris Traditionibus non scriptis aduersariũ, Vnde est ista traditio? Quæ nos sceleratè præterisse adeo acriter criminatur Chemnitius, non scelerato fallendi, aut veritatè obscurandi studio fuere omissa, cum omnia ex tam longa epistola non fuerint recitanda: sed quia hæc verba à Chemnitio cõmemorata continent argumentum, qd D. Cyprianus tunc temporis putabat non scriptæ huic Traditioni, quæ inter Africanos & Italos cõtrouertebatur, opponendum. Res enim noua illi & aspera videbatur, Baptisma hæreticorum extra Ecclesiã ab Antichristis datum approbare, & mendacia & contegia profana Traditionis vsurpare. Stephanus Ro. Põtifex hac in re nihil innotandum mandarat Episcopis Africanis, nisi quod traditum est, vt manus illis ad Ecclesiã redeuntibus imponeretur. Hic Cyprianus interrogat, vnde ista traditio? & vbi nam scripta legatur, inquit. Verum non ita in hac Traditione suscipienda scripturam vrget D. Cyprianus, quasi eam recipere nollit, nisi ex literis sacris demonstretur: cum ipse epist. contra Aquarios non scriptam aquæ vino permiscendæ traditionem mordicus defendendam doceat: sed differèdè profiteretur, si ista traditio de non rebaptizandis hæreticis ad Ecclesiã redeuntibus non fuerit Ecclesijs per maiores nec scripturis, nec viua voceat, liquidis agendi exemplis tradita, non esse recipiendã. Sic enim paulò post scribit: Quod si hæreses constat postmodum plures, & peiores extitisse, & si retrò nisquam omnino præceptum est, neque conscriptum. Audis hic legorandide D. Cyprianum argumento D. Stephani Papæ Ro. cõmotum nõ nihil, vacillantem, atq; subnutantem. An fortè doctrina eius tã acriter ab ipso exagitata, & tantũ non hostiliter oppugnata, contra quam ille vetuit quidquã innouãdam, esset aut viua voce præcepta, aut literis conscripta. Nõ enim potest alicui tam sui oblitus videri D. Cyprianus, vt contra omnes omnino Traditiones non scriptas pugnare voluerit, qui eas tam multas ipse non modò ratas tenebat & firmas, sed is etiam tanquã immotis Fidei doctrinæ Christianæ basibus nitēbatur, quemadmodum vna illa epistola, vt diximus, contra Aquarios sui sæculi errores plus satis demonstrat. Verum ne quis hæc de re ambigat, hæc ipsa epistola, vnde suum commentum Chemnitius conatur stabilire, nostramque (vti blaterare non puduit) sacrilegã præteritionẽ aliquo colore confirmare, Solis luce clariùs idem euincit illis verbis

Altera Chemnitij vanitas de. ita.

Teritiã Chemnitij mendacium.

Quo studio ille D. Cyprianum verba à Chemnitio obiecta fuerint in Panoplia Lindano misit.

D. Cyprianus non duos explicat defendendos Fidei fundamentos, Materibus esse præceptũ, aut conscriptũ.

Quis ista audivit? (inquit) quis docuit aut didicit? Ex Syon enim prodibit lex, & verbum Domini de Hierusalem. Hęc autem quando prodierunt: imò quis Infernus ista cructavit? & quę sequuntur magno catalogo impietatis Sathanicę dogmata. Quibus diffusè enumeratis, subtexuit verba, quę nos in Panoplia recitauimus: Quę ita manifestò praua peruersęque sunt, ea curiosius tractare non oportet, ne contentiosis hominibus ambigua videantur: sed tantum modò ad ea respondisse suffecerit, ista non esse Catholicę Ecclesię, neque Patres ista sensisse. Hic exclamat Chemnitius nos dictum Athanasij mutilatum & truncatum recitasse. At obsecro te Chemniti, quidnam omisum est, quod ad pleniorē D. Athanasij sententiam explicandam faciat? An nò Epictetum docet solidissimā esse omnium illarum in Christum blasphemiarū solutionem, certamq; à fibris vsq; profligationem, nouis illarum pestū dogmatibus obijcere, istā doctrinā esse Catholicę Christi Ecclesię ignotā? nò ita nostros Patres olim sensisse? Quia enim methodo vniuersas hæreticorū phalanges aut subuertras citius, aut pelliges firmitus, aut extirpes magis stirpitis? Solidissimam igitur iuxta ac omnium facillimam D. Athanasius Epicteto Corinthiorum Episcopo præscribit rationem, qua aduersus omnes nouarū impietatum Magistros & se in posterum, & suos discipulos muniat, atque in cōstanti Orthodoxę Fidei professione tucatur. At qui reclamatione Chemnitius, illas scēdas sententias scripturarū testimonijs Athanasius refutauit. Sed ita refutauit, vt illarum scripturarum fundamentum prius tam disertè in liquido & certo Ecclesię ac Patrum consensu firmauerit: quem consensum illis blasphemijs putauit firmitus opponendum, quam scripturas ipsas, quas miris sophisticis artibus iam pridem eluserant: quemadmodum docuimus alio D. Athanasij testimonio in Panoplia recitato. Quod verissimā istā sententiam euincit, D. Athanasium sensisse dogmata Fidei esse Christianis suscipienda, etiam si non manifestò scripturarum testimonio essent cōfirmata: sufficere, ita Catholicam tenere Ecclesiam: Patres nostros Orthodoxos ita ab initio sensisse. Quod si candidè Chemnitius acciperet, certissima esset concordie ratio. Non enim volumus (quod temerè ac imprudentissimè cauillatur) eos sine iudicio & recusatione à scriptura discedere, & sententijs Patrum assentiri, sed vnā cum Patribus sentire diuinis scripturis & traditis ab initio dogmatibus consentanea.

Temerè admodum igitur hoc loco, vt & alibi, immeritò Chemnitius quiritatur scriptores Catholicos non candidè tractare testimonia Patrum. Falsum enim ostendimus crimen, quo nos improbissimè insultare non pudet, quod mutila illa & truncata protulerimus: cum ea quę ex scripturis pro dogmatibus veteri Patrū nostrorum Traditione Christiano Populo relicta subinde post adferunt, eo adferunt scopo, vt scripturis se non repugnantia, sed consentanea & cōsona docere pijs demonstrarent: scientes improba hæreticorum ingenia posse plurimas SS. Scripturarum sententias huc illuc subdolè atque callidè detorquere, sophisticisque strophis in aliam & aliam faciem etiam idem verbi Dei capitulum ita fraudulentis commentis deformare, vt veritatis speciem maximam imperitis habere videantur. Quia sophistica strophæ cum omnes vtantur hæretici, & nostrę imprimis huius Lutheranę tempestatis, eandem etiam verbi Dei sententiam contrarijs inter se pugnantibus detorsionibus deprauantes, consultissimum & certissimum putarunt tuendæ, adeoque conseruandæ Christianę Fidei præsidium, dogmata sibi à Maioribus relicta indubitatè confirmare Christianę Ecclesię Traditionibus. Siquidem hæ nullum admittunt sophisticę fraudulentę fycum, nullam patiuntur fallaciam hæreticam, quin imò audacia & veræ Cyclopica ipsorum molimina illis Abironico fastu opposita confestim agnoscentur esse Sathanę commenta, & hominum mentē corruptorum, vt Paulus præmonuit, doctrinas.

DD 2 Paulus

38
bis admodum perspicuis in Panoplia recitatis, Vt si in aliquo nutauerit & vacillauerit veritas, ad originem Dominicam & Euangelicam, atque Apostolicam Traditionem reuertamur, vt inde surgat actus nostri ratio, vnde & ordo, & origo surrexit. Hoc iacto fundamento Catholicis omnibus Patribus illius ætatis ex communi sententia rato & professo, ceprum fuit toto mox orbe in huius quæstionis originem accuratius inquiri. Quid Cyprianus cum suis illius seculi Episcopis tunc temporis putauerit, notum est. Quid Patres Ecclesiarum Christi tam Orientalium, quam Occidentalium inuenierint, eruerint, priuatim senserint, & publicè suis in Synodis hac de quæstione grauisima conuocatis definierint, res ipsa in hunc vsque diē declarat: nempe Rom. Pontificem Stephanum cum suis veritatem Apostolicam & doctrinam defendisse. Cyprianum cum suis à vero tunc temporis aberrasse. Quod Africani Episcopi, teste D. Hieronymo contra Lucif. Dialogo, vnā cum Rom. Ecclesia sunt sequuti. Sed quo, inquis, iudicio? quoniam verbi Dei testimonio? qua Scriptura? Audi optime Lector, ecquid hanc D. Stephano peperit victoriam: Non scriptura, sed Traditio sine literis Christiano populo ab Apostolis olim ab initio vsq; tradita. Sic enim Eusebius ille Cæsariensis. Lib. 7. ca. 2. testatur facit, D. Stephanum Rom. Pontificem maiorum suorum regulam sequutum, hæreticos non esse rebaptizandos statuisse. Africanos etiam illos Episcopos D. Stephano diu refragates asserit D. Hieronym. contra Lucif. Dialogo, ad antiquam consuetudinem fuisse postea reuolutos, nouum quę hac de re prioris suo Synodali contrarium emisisse decreverunt. Quod facimus, inquit, ita & nobis Maiores nostri, & illis sui tradidēre maiores. Hoc illud est, quod D. Augustinus libro 5. contra Donat. cap. 23. & alibi, pro palmari vrget argumento, fuisse grauisimis illis D. Cypriani rationibus vario scripturarum testimonio nixis, atque non improbabili specie plausibilibus oppositam, sine omni Apostolorum scriptura Ecclesiasticam consuetudinem. Consuetudo illa (inquit) quę opponeretur Cypriano, ab Apostolorum Traditione exordium sumpsisse credenda est. Quo in argumento Augustiniano quantum sit autoritatis euidentis omnino, & efficacis profusus in solubilis agnouit facilè sua pro sagacia Chemnitius: qui hoc aureo D. Augustini testimonio sese prorsus ita conuictum sensit, vt nullam superesse sibi viderit elabendi rimam. Itaque fraudulentia vsus Sathanica, hac illustria Diui Augustini verba maluit citare mutilata, quam sese veritate superarum ingenuè orbi profiteri, quemadmodum Libro primo, capite quinto copiosius est demonstratum.

CAP. III.
De D. Athanasij testimonio.

Ethale plagam suo dogmati nouo Chemnitius à nobis senserat ex perspicua D. Athanasij sententia inlicitam, ideoque illam aliò studeo detorquere. Insignem faciunt iniuriam Athanasio (inquit fo. 361.) Stephanus & Lindanus, qui eum huius sententię faciunt authorem, quod voluit nos sine iudicio, & recusatione à scriptura discedere, & sententijs, quę ex Patribus citantur, assentiri, etiam si nullo scripturę testimonio probentur. Multa hęc peccare Chemnitium eruditus lector agnoscat, quę ad inuidiam scriptoribus Catholicis conuictam sunt comparata. Non iubemus Chemnitium à scriptura discedere, sed certam eius sententiam & indubitatā cōtra nouatores à Patribus inter se cōsentanea Fidei tradentibus petendam. Deinde multa cum eisdem docemus esse Fide suscipienda, quę nullo possunt liquido & indubitato scripturarum testimonio cōfirmari. Eò pertinere illos blasphemos Arrhjanorum & cæterarū pestū errores, quos D. Athanasius epistola ad Epictetū cōmemorat, agnoscat, qui totā perlegerit. Cōplexa est enim inferna illa præcorum hæreticorū lernā, quę in orbem pietatis dāmo grauisimo pridem exundauit. Eas omnes vno quasi telo D. Athanasius iugulandas putauit, nos ad Christianę nostrę Fidei originem deducens. Firmum enim cōtra omnes impiorū nouatorū blasphemias iaciens fundamentum: Quis

Scriptoris
prostrati D.
Athanasij
liquet Ecclē
się Doctrinā,
vt solius
hæreticorū
non fuerit.

Et hęc
nō recitare
mutilata P
testimonia,
quod cauillatur
Chemnitius
tam in fa
cilem se
sones tā ma
nifeste con
uictus.

At si scire
gum sceler
ræ affingit,
cuius sibi est
ipse confusus
ac manifestè
pauò an. è
conuictus.

N eiusdem articuli Fidei confirmationem & D. Gregorius Nazianz. Traditione non scripta fuit vsus, quemadmodum Panopliæ lib. 2. ostendimus, verbisque Græcis euicimus. Ea Chemnitius ore inuadens rabido, clamat illud Nazianzeni *οὐκ ἔστιν ἡ γράμματα* studium literæ esse palliū seu prætextum impietatis, hoc Lindanus ita deprauat, inquit fol. 345. quasi Nazianzenus sentiat impietatem esse, ita additū esse scripturæ vt nullum dogma recipiatur, quod scripturæ testimonijs probari non possit: cum ipse Nazianzenus dogma illud, quod ibi tractat de diuinitate Spiritus sancti multis scripturæ testimonijs prolixè probet. Non dubium est quin plurima hanc in rem proferat Nazianzenus scripturarum testimonia, sed quum sciret vir doctissimus simul & eloquentissimus ea posse fraudulenta hæreticorum astutia in varios depruari sensus, idè præter illa etiam Ecclesiasticas admo- uet Traditiones, quibus euicuit nos in Spiritum Sanctum non modò vt Deum credere: sed etiam sanctificari & confirmari, siue perfici, & confirmari, quòd solius Dei esse indubitatum est Christianis. Contra verò hanc Spiritus sancti diuinitatem Eunomiani obijciebant, quod peregrinum & Agraphon & scripturis non comprehensum Deum prædicarent Basilius cum Nazianzeno & suis. Ideoque ex scripturis volebant sibi hoc Fidei dogma firmiter & manifestè probari. Hinc D. Nazianzenus in eos lepidè non minùs quàm sal- sè dixit studium literæ, siue textus scripturarum (nam eodem recidit, cum si- ne suo genuino sensu scriptura consideratur, aut deprauatur) ipsis esse palli- um suæ impietatis, quam manifesta Ecclesiæ non scripta Traditio refellebat. Vnde eam postea grauius vrget, dicens, Nos quod didicimus in Ecclesia, præ- dicamus. Non ergo nos illa Nazianzeni verba deprauamus, cum ea contra Eunomianos dicta declaramus, quòd nimium vrgerent dogma Fidei ex scri- pturis oportere probari, quia post scripturas in variū sensum flexiles, & quæ multas patiantur fraudulentorum hominum astutias, illis indubitata Ec- clesiæ opponit Traditionem, cui vt reluctarentur in fœlicius Eunomiani, stu- dium scripturarum suæ impietati propugnandæ prætexebant: quasi errasse non deberent videri, qui nihil, sese contra scripturas sentire afferbant. Sed quod liquidis non potuit scripturis demonstrari, apud pertinaces & refrac- tarios, hoc Ecclesiastica indubitatum faciebat Traditio.

A Eterum quòd manifestam sibi veritatem magis euerteret infœlix Chemnitius, atque salutis suæ (quòd omnes Hæreticos facere docet D. Irenæus libro tertio capite nono) magis repugnaret, illustria Orthodoxorum Patrum hac de re testimonia à nobis recitata callidè dissi- mulans, obscuriora quædam, siue minùs in speciem efficacia rabido sibi ra- pit ore arrodenda. Si veritatem ex animo atque candidè quæreret apud veteres Patres Chemnitius, iam dudum eam in vno verè aureo illo D. Basilij testimonio à nobis Panopliæ capite nono libro secundo commemo- rato perdidicisset, modò illud ex libro de Spiritu sancto cap. 27. recitatum candidè ac sincere intelligere vellet. Tam enim est perspicua veritatis lu- ce vndique perfusum, immò illustratum, vt illud vel primipilaris Lutherano- rum Agonista Brentius aspicere, nisi oculis conuiuentibus, non potuerit. Quòd enim perspicuè ipsos Ecclesiasticæ non scriptæ Traditionis hostes ad vnum omnes iugularet, & certo certius planè funditus euerteret, fingebat stolidissimè istud D. Basilij testimonium inter ea Patrum dicta referendum, quæ Patribus ignosci potius, inquit, debeant, quàm probari, quod incogitantii (ait homo impudentissimæ linguæ) fortè excidisset: dissimulandum igitur, & tegendum esse hoc D. Basilij testimonium. Verùm quàm id pruden- ter, illic ostendimus. Potuisset eodem collyrio & Chemnitius sanari, modò sapere vellet: sed reiecto per furorē adamatæ impiæ sectæ, quo vniversi rapiuntur hæretici, & tanquam cæstro perciti feruntur amentes, salutari phar- maco ex saluberrimis Magni Basilij verbis confecto, cæcas vltro sibi offundit tenebras

St. atagema Brentij in aureum D. Basilij locum de auctoritate Traditionum non scri- ptarum, quo tegendum il- le delirabat, quod ei te- merè exci- disse.

tenebras, ne affulgens vndique veritatis lumen magno suo bono aspiciat. Suggerebat Religioso isti homini conscientia Brentium suum infœlici- ter hac in arena pridem versatum, quòd nimis rufficè ac verè impuden- ter de tanto viro, quem orbis oculum & Ecclesiæ columen veteres vene- rantur, fuisset loquutus, quòd se ipse tegeter, quòd imprudenti ista excidisset, quum se ipsè alij in actionibus exenderat. Quare illo quorundam refutationibus, ceu flagellorum verberibus pro meritis castigato & profli- gato, astutior Chemnitius, vt solent generosi gladiatorum discipuli fa- pere interdum, quando Magistri sua sese imprudentia feriendo nonnun- quam aduersario præbent, nouos sibi cuniculos fodit, vt inuictam illam D. Basilij sententiam, in qua veritatis arx merito dicitur sita, nobis de ma- nibus extorqueat. Postquam igitur sese in omnem Protei modo versasset formam, omnesque ingenij neruos acriter sanè intendisset, ac genera Tradi- tionum, ni fallor, octo sibi parum philosophicè, nedum Theologicè, fabri- casset (quæ Catholicæ doctrinæ nihil aduersari Doctissimus D. Tiletanus iam pridem orbi luculenter iuxta ac solidè demonstrauit) tandem suis fatigatus enumerandarum Traditionum generibus, ad D. Basilium redit, quòd cum impio suo molimini inuictum obistere animus suggerebat manifesta rei veritate superatus. Falsa igitur plurima cum suis illis s. Traditionum gene- ribus insparisset (quæ apud D. Tiletanum legas) scribit posteros à Tertul- liani ætate omnes illas Traditiones, quas de Corona militis recenset, sim- pliciter asseuerasse (inquit folio 400.) Apostolicas: quòd à verò abest lon- gissimè, cum inter eas grauissimum sit discrimen non modò ætatis, sed etiam auctoritatis. Deinde subrexit: Et in Encomio illarum Traditionum, quarum origo incerta est, sunt aliquando nimium transcendentis apud Pa- tres hyperbolæ, quæ si absque vlla commoda mitigatione nimium vrgean- tur, ipsi Fidei nullo modo sunt vel cõsentaneæ, vel tolerabiles: sicut est locus Basilij de Spiritu sancto, ca. 27. Sed vndè etiam tibi illud certum est Chemniri, quòd tanquã cõcessum tibi sumis, Patres illas Traditiones immodicis exor- nare hyperbolis, quarum origo est incerta? Sanè nò ea fuisse dementia, aut inco- gitantia Viri Sanctissimi iuxta ac prudentissimi, vt quòd incerta fuerit originis, Apostolicæ appellarent traditionē. Quare flagitiosa in tantos Viros nò caret sycophantia, quòd stolidissimo, imò Sathanico in ipsos effutiti maledicto. Si- cut & illud, Hyperbolas esse nimium transcendentis illa encomia, quæ Tra- ditionibus antiquis ascribunt, quū fidei non sunt consentaneæ. Ita vobis Fi- dei Apostatis quidè videretur: sed aliter de ijs Catholica semper iudicauit Chri- sti Ecclesiæ. Ceterum quòd inuictò huic D. Basilij testimonio semel omnè de- traheret auctoritatem, librum totum in dubium reuocare aggreditur, sed quoniam quæso argumento? Erasmus hanc, inquit, de Traditionibus disputa- tionem non sine causa iudicauit supposititiam. O argumentum graue: quo pij lectores moucantur, nisi lenitas censurarum Erasmicarum, potissimum de Theologicis & scriptis & rebus, esset doctis Viris nota, & tam infami cen- sura in Synodo Oecum. Tridentina merito optimo dānata. Porro huic præ- claro Erasmi sui præiudicio diffusus Chemnitius, ipsas Traditionum species ad D. Basilium enumeratas temerè aggreditur conuellere: quarum quædam re- cipiendas consulit, quædam canino arrodit dente, dum ita scribit: Sed illud forsitan (inquit fol. 402.) Basilio cum alijs causæ est, quòd antiquas cõsuetu- dines sine certis documentis referat ad Apostolorum Traditiones. Tuam, o prudentissimè vir, expectabant tanti viri admonitionem, ne quid incauti- us peccarent. indubitata recipiendo Fidei dogmata sine certis documentis: Quis audacem istam fingendi quodlibet libidinem contra Ven. Patres æquo- ferant animo? Hoc artificio Chemniri, omnia in dubium reuocet, faciãque ambigua, quæ villo de dogmate Christiano, aut scripturarum obscurarum in- terpretatione adferant Orthodoxi pro stabilenda eontra venenatas vestrati- um hæreticæ pestes sua doctrina Apostolica. Certe hic sese sua conscientia

Patres calum- niatur hyper- bolis vsq; Chemnitius, quòd Tradi- tiones nò scri- ptas ad eò lau- darunt.

Stolidi Chri- stiani in PP. Orthodoxos censura. Ignorantiam veteris Eccle- siasticæ disci- plinae audet veteribus Pa- tribus Chem- nitius stoli- dissè obijcere.

teste captum sentiens Chemnitius, non aliā repperit sibi rimam, qua eleberetur, nisi tanto viro ignorantia veteris Ecclesiasticæ disciplinae audacia Sathana obijceret. Verum sentiens suum cōmentum absurdius, q̄ vt lector in veterum Patrū scriptis euoluendis vtrunq; versatus istā non excretur in D. Basilium illum magnū blasphemiam, nouū calūniandi verba eius aggreditur genus, Quod eandem dixerit D. Basilium habere vim vtramq; illud Traditionis genus ad pietatē. Vbi Catoniana grauitate in doctissimum iuxta ac sanctissimum virū iste cēsor tribularius, ac verè pedaneus in surgēs, Hoc in quā, cū ipsa fide, ait, manifestè pugnat. O fortè fidei defenforem, qui vel ipsos fidei Magistros fidem docere non erubescit. Basilium pronunciat eandē (inquit iste calumniator) habere vim ad pietatem trinam mersionē & signationem crucis, benedictionem aquæ Baptismi, illinitionem olei, sicut ipsum Baptismi. Ergo nec Christus ritè baptizatus erit, nec Apostoli quemlibet in Actis recēdē baptizarunt. Vide obsecro Lector candide, quod absurditatis, ne amentia dicam, istum nugatorem furiosa sua calūniandi rabies præcipitat. Quod vir sanctiss. de paritate autoritatis, ac similitudine origenis Traditionum Ecclesiasticarum cum scripturis dixit, ipse ad parem salutis efficaciam improba strophæ sycophāticè detorquet. Nam de similitudine autoritatis agebatur inter Basilium & Eunomium, qui nolebat formulas inuocationis sancti Spiritus Christianis familiares admittere, quod in scripturis nō legeretur. Huic axiomati impietatis seminario à Lutheranis renato D. Basilium resistit, atque liquidis euincit exemplis, plura nos ab Apostolis sola Traditione nō scripta accepisse, quæ paris momenti sunt ad doctrinam Christianam stabilendam. Eò enim pertinet, quod Ecclesia docet baptizandos cruce Christi signandos, & S. Chrismate inungendos, siue vt nunc expressius loquimur, confirmandos. Falsum est ergo, quod nugas cumulādo atrexit in sulcus homo: Vniuersalis igitur illa, Basilij Hyperbole de Traditionibus non scriptis, quod eandem habeant ad pietatem vim, sicut illa quæ in scriptura inhiuta & mandata sunt, nullo modo potest consistere, vel defendi. Potest consistere Chemniti, potest, inquam, consistere ac defendi, modò sanum sapias, & scopum sententiæ Basilianæ accurato studio expendere ne graueris, quod scilicet vim ista non scripta Fidei dogmata habeant apud Christianos cum scripturis parem, hoc est, non minorem Fidei autoritatem, q̄ si essent scripturis expressa, sicuti Sacramenta quædam scripto contenta: cum ex eodem omnia fluxerint diuine autoritatis fonte, nimirum viuā illā diuinorum Apostolorum doctrinā Christiano populo ab initio tradita.

Calumnia eiusdē cras- sè in verba D. Basilij de- pulsa.

Quod Basili- us dixit de similitudine autoritatis ad credendū Chemnitius Sycophāticè euincit, di- cit de simili saluis ope- randæ effica- cia.

CAP. VI. De illa Fidei definitione apud Basilium pro non scri- ptis traditi- onibus.

Peregrina et que à sanctis nō sunt tradi- ta superindu- cere est cri- men Apposita Basilio: quælia Euno- mianorū Ar- thiam molli- ebantur Ec- clesie obin- dere.

Proinde causa non fuit Chemniti cur nobis insultares, quod tam ma- nifestis D. Basilij testimonijs nixi Traditiones nō scriptas propugna- uimus, quemadmodum & fidei confessione ostendit, vbi nulla fit mentio, q̄ eorū quæ sunt nobis prædicata, siue annunciata. Mirū verò, inquis fol. 302. quā exultet Lindanus, quod in illa definitione Fidei nulla fiat scri- pturæ mentio, sed mox tertio versu Basilium subiungit hanc sententiam: Si fidelis est Dominus in omnibus sermonibus suis manifesta est elapsio à fide, & superbiæ crimen, aut reprobare quid ex his, quæ scripta sunt, aut superindu- cere quid ex non scriptis.

Certè manifesta est à fide elapsio, ἡ πίστις ἐκπίπτει, fidei luxatio & superbiæ crimen, superinducere quiddam ex non scriptis: quale tunc Eunomius mol- liebatur, nouis vocibus nouam & peregrinam conatus inuehere doctrinam. Quemadmodum paulò antè D. Basilium declarat, cū dixisset, quæ ad dictio- nis peregrinitatem pertinent, ac sententiam nobis peregrinam inducunt, & quæ non reperiuntur à Sanctis vsurpata, ea vt peregrina & aliena à pia fide se- feauerari. Rursus paulò post: Omnem itaque alienam à doctrina Domi- ni vocem & sententiam, sicuti nos semper, & nunc vitare statui mus. Vnde liquet ea D. Basilium non scripta auersari, quæ à pia fide atque Domini do- ctina sunt aliena, & quæ à Sanctis non reperiuntur tradita, aut vsurpata, quod

quod eodem recidit cum Traditione dogmatum non scripta, contra quam noluit Eunomium aliquid innouare: sed ea fide ac fidei confessione, etiā in scripturis non expressa, Spiritum sanctum colere atque inuocare, qua vbiq; Catholica Christi Ecclesia tunc ex maiorum moribus inuocabat.

A stabilendum firmius istud Christianæ doctrinæ caput, varia D. August. loca lib. 2. Panopliæ ca. 1. allegamus, quibus eius ve- ritatem cū luce clariùs euicissimus, callidus Antagonista Chē- nitius ijs dissimulatis, quædam eiusdem clarissimi scriptoris loca minus imperito lectori perspicua ordine nullo, nisi Cyclopico & rapsodijs perturbato depromit, quibus clarissimam illam & omnibus in- dubitatam D. Augustini sententiam (modò cum iudicio ac mente illum legant) offusis, quasi nebulis conatur obscurare: Si quis siue de Christo (inquit folio 144. ex August. contra literas Petilian libro tertio capite sexto) siue de eius Ecclesia, siue de quacumque alia re, quæ pertinet ad fi- dem, vitamque nostram, non dicam si nos, sed quod Paulus adiecit, si Angelus de cœlo vobis annunciauerit, præterquam quod in scripturis lega- libus, & Euangelicis accepistis, Anathema sit. Arrigat ad hunc locum aures Lindanus, qui contendit non esse Anathema, qui præter ea quæ scripta sunt Euangelizat, eo quod plura sint tradita, quàm scripta.

CAP. VII. D. Augusti. ni loca.

Quod me nominatim hīc voluit petulanti ore, scurriliq; cachinno lacerare Chemnitius, sua dignum facit lasciuia, & improba conuitian- di Catholicis scriptoribus libidine. At quid causæ est, obsecro Chem- niti, cūrnā aures hīc arrigam? An nunquam istud tuum iaculum nos audijisse, aut sensisse existimas? Cogitandum tibi fuit nos vno ictu non posse tam facile à confirmata tot apertissimis eiusdem Diui Augustini di- ctis sententia dimoueri, quæ te potius Chemniti ad arrigendas istas Asi- ninis obtusiores, ne dicam Iudaicis obduratiores, aures admoneant, ni- si surda aure omnia tibi aduersa statuis, cæca peruicacia percitus, tran- sire.

Cū enim tam disertè doceat illud Fidei Christianæ dogma de hæreticis non rebaptizandis, de quo et si Apostoli, inquit libro 5. contra Donat. capite 23. nihil præceperunt, nec aperte, aut euidenter de eo nihil in scriptura legi- tur: tamen hoc esse nobis asserendum & sequendum, quia vniuersæ Ecclesiæ concordissima autoritate firmatum est. Quid loca quædam contra hostes Ecclesiæ Donatistas peculiariter dicta, in ipsum D. Augustinum improba retorquere fraudulenta studeat? Sic & Ianuario scribit: Illa autem quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obseruan- tur, dantur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenarijs Concilijs (quorum est in Ecclesia saluberrima autoritas) commendata, atque statuta retineri, si- cuti quod Domini Passio, & resurrectio & Ascensio in cœlum, & Aduentus de cœlo Spiritus sancti, anniuersaria solennitate celebrantur. Et si quid aliud tale occurrerit, quod seruat ab vniuersa, quacumque se diffundit, Ecclesia. In eandem sententiam de puerorum Baptismo apertissimè docet: Nul- lus dixerit paruulos (inquit libro 4. contra Donat. capite 23. & 24.) qui non- dum possunt corde credere ad iustitiam, & ore confiteri ad salutem, inaniter baptizari. Et si quispiam in hæc re autoritatem diuinam quærat (quam quæ- ram quod vniuersa tenet Ecclesia, nec Concilijs institutum, sed semper retentum est, nō nisi autoritate Apostolica traditum rectissimè creditur) tamen vera- citer conijcere possumus, quid valeat in paruulis Baptismus, ex circuncisio- ne carnis. Ex his vera D. Augustini sententia iam fiet perspicua. Scribit quidē contra Donatistas, illum habendum Anathema, qui annunciarit præter- quam in scripturis legalibus, aut Apostolicis accepimus. Si voculam (præ- ter) vergeas, vt nullam admittat exceptionem, siue exclusionem, qui Au-

D. August. diserte docet dogmata Ec- clesie nō scri- ptæ esse certa siue assereda or obinēda.

*Illud D. Pauli
vox, præter
quàm accepti-
ssimam exclu-
dit omnia,
quæ non sunt
in scripturis
expressa.*

gustinum ipsum, Chemniti, ab isto tuo anathemate excludas? Atqui nihil dicatur absurdus, quàm Augustinum tam manifestè dogmata plurima, & ea non leuis momenti præter, siue extra Scripturas suscipientem esse Anathema. Est ergo istud (præter) congruo accipiendum non exclusionis, sed diuersitatis, immò contrarietatis sensu, siue quod scripturis illis legalibus, aut Apostolicis est aduersarium. Nam ad illam suam *ἑτεροδοσιαστικὴν*, & diuersam siue peregrinam doctrinam D. Paulum respexisse ipsa res demonstrat, & Orthodoxorum Patrum Commentarij nobis suffragantur. Sic enim habet D. Ambrosius in hæc verba: Nemo miretur Apostolum (inquit) qui feritatem morum mansuerat, sic esse com motum. Pro Galatarum enim salute indignatur aduersus inimicos disciplinæ Christianæ. Indignatio enim hæc ostendit non leue peccatū esse post acceptam fidem conuerti ad legem. Nam tam firmum, atque verum Euangelium, quod eis prædicauerat, asserit, vt etiã se ipsos, id est, Apostolos, si immutati fortè aliter prædicarent, non audiri doceret: quorum vtique fama quòd essent Apostoli Christi, peragrauerat omnem locum. Aut si fortè diabolus Angelum Dei se fingens, vt facile possit audiri, de caelis appareret, contra hæc prædicans, sciretur esse contrarium, & abominatio haberetur. Si ergo Apostolos Christi, quorum tam præclara opinio in signis, & prodigijs erat faciendis, & Angelum de caelo, quem possit spiritalis ratio cõmendare, aliter docentes, quàm ab Apostolo Paulo edocui erant, anathematizari præcepit: quòd magis, quos nullum testimonium ad seducendum potest commendare: deo autem iterat contestationem, vt confirmet eos in prima traditione. Iterata enim lex sollicitiores reddit negligentem. Suffragatur & D. Theodoretus. Hoc relicto Euangelio (inquit) aliud nõ inuenietis. Non, n. alia per nos, alia verò per alios Apostolos prædicat Dominus: sed idem prædicamus oēs, qui sumus amatores veritatis: qui autem cõtraria sentiunt, nihil vobis diuinū tradunt, sed diuina conatur corrumpere. Huc facit quod alibi D. August. præclare annotatū reliquit, aliud esse euāgelizare præterquàm, aliud plusquàm accepistis. Admonitio Apostoli (inquit Tract. 98. in Iohan. de cordibus vestris nõ recedat: Si quis euāgelizauerit, præterquàm quod accepistis Anathema sit: non ait plusquàm accepistis, sed præterquàm. Nam si illud diceret, sibi ipsi præiudicaret, qui cupiebat venire ad Thessalonicen. vt suppleret quæ illorum Fidei defuerunt. Sed qui supplet, quod minus erat, addit, non quod inerat, tollit. Qui aut prætergreditur regulam Fidei, non accedit, siue progreditur in viã: sed potius recedit de via. Hanc enim contrarietatis potius, quàm additionis vim illa Paulina vox *ἄλλο* hoc Galataram loco si quis accuratius cogitet, habere videtur, vt magis contrarietatem sonet quàm additionem, siue omnem diuersitatem, sicuti & in quibusdam alijs Græcorū compositis verbis magis liquet *ἄλλο* pacta trãsgressi, foedus violare, cõtra pacta agere. Sic *ἄλλο* iniquus & legi contrarius, rebellis, & aduersarius: *ἄλλο* infania & dementia. Sic & Latinis interdum vox, præter, contrarietatem sonat, vt legem prætergredi, est violare, aduersari, & cõtrarium designare, quàm illa iubet, aut imperat. Huc D. Augustinus respexit, cùm dicit. Qui prætergreditur legem Fidei, non accedit siue progreditur: sed potius recedit de via. Sic apud Comicum, præter ciuium mores atque legem. Et Cicero, præter opinionem accidere. Hinc obscuriorem locum D. Paulus apertiore, ad Romanos illustrat sub finem Epistolæ, vbi hortatur, vt summa vigilantia obseruent ac speculentur eos, qui dissensiones *ἑτεροδοσιαστικὰς*, dissidia, & scandala faciunt præter doctrinam, siue potius contra doctrinam (vt & Erasmus expressit) quam ab Apostolo Petro ante decennium accepissent. Tot enim circiter annis audierant D. Petrum cum D. Marco & socijs Romani, antequam D. Paulus auream hanc ipsis scriberet epistolam, sicuti ostendimus in Tabula prædicari Euangelij & serie temporum Apostolicorum, scripturarumque à DD. Apostolicis Epistolarum.

Aliud esse euāgelizare præterquàm, aliud plusquàm accepistis.

Illam igitur D. Augustinus hoc aduersus Petilianum loco sensit exclusa, quæ sacri-

facilegi Donatistæ scripturam ab Ecclesia concorditer cum Catholicis suscipientes, & plurimas Traditiones non scriptas pariter obtinentes iactabāt de vera Christi Ecclesia non toto terrarū orbe, sed solo quodā Africæ angulo salua. Istiusmodi enim nouæ doctrinæ Schismaticorum Donatistarum dogmata de vero Dei populo tantum in Africa colligendo, de cõgregatā Christiani ab Africo Ecclesia, & quæ ad suū sceleratissimū schisma cõstabilendum apud leuē popellū iactitabāt, voluit D. August. exclusa, cõtra quæ ipsi pugna erāt incunda. Rectè namq; suo Antagonistæ arguto nõ minus, quàm diserto Petiliano certā præscribit gerendæ monomachia legē, ne de hac quæstione tam manifestè atq; certò in sacris scripturis definita, vbinam esset vera & Catholica Christi Ecclesia, alijs vtatur armis, quæ ex solidis, ac liquidis verbi Dei testimonijs peti queāt. Hoc alibi clariùs exponit, ex quibus vnū aut alterū locū depromere suffecerit. Nõ audiamus (inquit lib. de Vnitatē Eccl. ca. 2.) hæc dico, hæc dicitis: sed hæc dicit Dominus. Sunt certè libri dominici, quorū auctoritati vtriq; consentimus, vtriq; credimus: ibi quæramus Ecclesiã, ibi discutiamus causam nostram. Item, auferantur de medio, quæ aduersus nos inuicem, non ex diuinis Canonicis libris, sed aliunde recitamus. Quærat fortasse aliquis, cur vis ista auferri de medio? Quia nolo humanis documentis, sed diuinis oraculis Ecclesiam sanctam demonstrari. Item quicquid attulerint, & vnde cunq; recitauerint, audiamus potius, si oues eius sumus, vocē Pastoris nostri. Ergo in scripturis sanctis Canonicis Ecclesiam requiramus.

Quæ D. Augustini verba locis similibus hac in palestra contra Donatistas habita si quis pensulatè conferre, studioque accurato expensa considerare non grauetur, agnoscat. D. Augustinum tam seriò sacras scripturas hac in re vrgere, quòd aduersarij Donatistæ multa in hanc causam immiserent, quæ personarum Ecclesiasticarum vitia, aut ordinationes non Canonicas, aut nefarias mortis metu sacrorum librorum ad flammam & aram Idololatricam Traditiones concernerent. Itaque consultò D. August. vbique hac in grauissima de loco Ecclesiæ Christi Catholicæ controuersia ea omnia vult exclusa, quæ ex S. scripturis non possent demonstrari: nempe an Cecilianus à Traditoribus, siue qui sacros libros in persecutione Diocletiana ad aram Iouis exurendos Romanis licitoribus metu mortis impendētis tradidissent, aut thura Ioui & Coelesti (quam Carthagenenses suam Deam fortunam appellabant) immolassent, fuisset ordinatus & Archiepiscopus Carthagenensis consecratus: in huius quæstionis confirmatione cùm perpetuò versarentur Donatistæ, ac in primis disertulus iste Petilianus, vt sua fouerent perniciosam Dei Populo dissidia, & exitiosa sacrilegæ diuisionis Schismata, prudenter D. August. non vult in capitali illa quæstione tam liquidò in Canonicis scripturis definita, vbinam quærenda sit vera Christi Ecclesia, alia adferri in vtramque partem ab vtroque Antagonista siue argumenta, siue testimonia, quàm ex legalibus aut Apostolicis scripturis.

Porrò ne quis hac de re superstiti scrupulus, præclaram illam D. Augustini vocem audiamus, quàm aurea homilia, cui de Pastoribus Titulum fecit, nobis in hunc vsque diem saluberrimè intonat: Quærit infirmus (inquit) Ecclesiam, quærit errans Ecclesiam: Tu quid dicitis? Partis Donati est Ecclesia. Et vocem Pastoris inquiri, lege hoc mihi de Propheta, lege mihi de Psalmo, recita de lege, recita de Euangelio, recita de Apostolo. Inde ego recito Ecclesiam toto orbe diffusam, & Dominum dicentem: Quæ sunt oues meæ, vocem meam audiunt, & sequuntur me. Quæ est vox Pastoris? Et prædicari in nomine eius poenitentiam, & remissionem peccatorum per omnes Gentes incipientibus ab Hierusalem. Ecce vox Pastoris, agnosce eam, & sequere, si ouises. Sed illi codices tradiderunt, & illi thus Idolis posuerunt, ille & illi. Quid ad me de illo, & de illo? Si fecerunt, non sunt Pastores. Tu vocem Pastoris edicito, quia nec de illis vocem Pastoris annuncias. Tu accusas,

Cui in causa Donatistarum D. August. solas vrgens SS. scripturas, cū alibi ad non scriptas Traditiones solent consurgere.

Inimicus Cælestis siue Fidei non Christiani. Afri cogebantur immolare, liberosque sacros rogo imijcere. Hypothesis in calidè transfert Chænitium ad Ibeum: cūm aliter sint nobis resuandis schismatici, aliter Hæretici. Illi enim plurimas obtinebant non scriptas Ecclesiæ Traditiones.

Aliud est
schismati-
cis agere, ali-
ud est here-
ticis: quia illi
multas Tra-
ditiones non
scriptas com-
munitur obre-
nebant.

accusas, non Euangelium, tu accusas non Propheta, non Apostolus, de quo mihi vox ista loquitur, de illo credo, alijs non credo. Sed acta proferes. Acta profero. Credamus tuis, crede & tu meis. Non credo tuis, noli credere meis. Auferantur chartæ humanæ, sonent voces diuinæ. Ede mihi vnam scripturæ vocem pro parte Donati. Audi innumerabiles pro orbe terrarum. hæc eo loco. Vbi igitur D. Augustinus solas sibi vult scripturas opponi, de hac tantum hypothesi tam liquidè in scripturis expressa agit, de qua cū schismaticis Donatistis nunc disputat, vbinam sit Catholica Christi Ecclesia, An toto terrarum orbe, an solum in Africa? Cæterum generaliter de Fidei Christianæ dogmatibus, aut certo aliquo de doctrinæ capite obscuriore differēs, differēs ad illa statuenda etiam nō scriptas adfert varijs in locis Traditiones: potissimum de paruulorum Baptismo, de rebaptizandis hæreticis, de oratione pro defunctis, de Sacramento Chrisimatis siue Cōfirmationis. Quum igitur alicubi ait eos anathema habendos, qui præterquam in scripturis Apostolicis, aut Prophetis legitur, annunciant, omnes illos vult anathemate damnandos, aut anathema habendos, qui diuersum, aut contrarium annunciant, quàm Christiani ab Apostolis in scripturis legalibus aut Apostolicis acceperunt, sicuti superius se satis explicatum est. Huic autem sententiæ nō repugnare illa dogmata liquet, quæ Catholica Christi Ecclesia sese constanter & perpetuò totius orbis consensu profitetur ab apostolis accepisse, quæ originem ex ipsis quoque literis Apostolicis habent: cū Apostoli monuerint ea obseruanda omnia, quæ ab ipsis vtroque modò & per sermonem, & per litteras acceperunt. Ea namq; ab ipso Dei Spiritu Apostolorum ore Populo Dei annunciata non sunt præterquam siue *contra* quam, vti PP. orthodoxi exponunt, acceperunt ab initio Christiani, sed pars vna sunt, nec ea postrema, Euangelij Christiani ab erordio per Apostolos Ecclesijs annunciati.

CAP. VIII.

Quod Patres doctissimi Concilio Tridentino congregati considerantes, rectè & verbo Dei prorsus congruenter, atq; consentaneè statuerunt, recipiendas pijs Christianæ Ecclesiæ filijs vniuersas vtriusq; Testamētī scripturas, nec nō Traditiones, ipsas tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam ore tenus à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas, & continua successione in Ecclesia Catholica conseruatas. Quæ verba qui candore Christianis viris digno, & animo ab omni calumnia alieno accuratè non grauiabitur perpendere, mirabitur, scio, malignum istud atq; sibi salutem inuidens Chemnitij ingenium, quod tam manifestam Concilij Trident. declarationem in calumniam adeò nefariam rapere non erubescat. Concil. Tridentinum (inquit fol. 329.) idèd Cōfessionem Symboli se iunxit à Traditionibus, vt sciremus ipsos nō potissimū cōtendere de veris, certis, & antiquis illis Apostolorū & Ecclesiæ Traditionibus: sed de alijs rebus, quas pro stabiliendo Regno Pōtificio sub titulo & prætextu Apostolicarū Traditionum nobis obtrudunt. Quis homo eruditus candorē, imò cerebri sanitatem in isto Theomacho Chēnitio hīc nō desideret? Quis nō agnoscat sycphanticā esse istā Patrū Trident. reprehensionem, cur Symbolum Apostolicū à Traditionibus se iunxerint? Qui verba 3. Sessionis perlegere dignabitur, merā videbit esse Chēnitio, Cyclopico isto censore, imò Sathana mendaciorū magistro dignam calumniā. Exemplum namq; Patrum semper laudatissimum imitantibus erat actio Synodiarum fundamentum iaciendum Apostolicum Symbolū, quod vniuersi, qui sibi nomen Christiani hominis cupiunt saluum, indubitanter recipiunt. Sicuri ergò in alijs Maioribus Cōcilijs Orthodoxi semper illud ceu fundamentum Fidei præstruxerunt, alia illi addentes suæ Fidei, atque doctrinæ capita variè impijs ab hæreticis in dubium reuocata: Ita & Ven. isti Patres Trident. consultò, planeq; necessario sibi faciendū putarūt, iam illud quàm est à vero alienū, Chēniti, imò q̄ putidū, q̄ furiosum, ipsos nō potissimū cōtendere de veris, certis, & antiquis illis Apostolorū & Ecclesiæ Traditionibus? Atq; nō de alijs, mihi crede, Chēniti, nō de alijs, in quā, nobis certamē est.

Quod

Calumnia ve-
rè Sathana
Chēnitij in
Concilio Tri-
dent. reserua-
ta.

Quod si me tibi demonstrare animo patiaris mansueto, & friuolæ rixæ, ac sophistica contentiois exoso, equidem spondeo me tibi, aut saltem æquis & cædidi harū rerū arbitris persuasurū. Sed quoniam, inquis, Syllogismo? nō alio, q̄ aperta, manifesta, & liquida ipsius Concilij Trident. verba disertè habent. Ecquid illa, inquis, docent tam disertè, tam perspicuè? Esse pijs omnibus suscipiendas non modò scripturas diuinas, sed Traditiones tanquam vel ore tenus à Christo, vel à Spiritu S. dictatas, & cōtinua successione in Ecclesia Catholica conseruatas. Hæc pauca verba Chemniti, si mecum placido animo, & rixandi, siue furiosè potius contendendi studio deposito, expendere sustineas, indubia inter nos pax coëat Christianis pectoribus digna. Clamas tu quidem superba, & arroganti adeò isthac oratione, Patres Trident. non potissimè contendere de veris, certis & antiquis illis Apostolorum & Ecclesiæ Traditionibus. An de vllis alijs? sanè de alijs nullis. Sed vnde mihi istud probaueris? non aliunde, quàm perspicuis ipsis Concilij Tridentini verbis. Aiunt enim illas suscipiendas cum scripturis verbi Dei Traditiones, quæ vel ad fidem, vel mores pertinentes tanquam vel ore tenus à Christo, vel à Spiritu sancto sunt profectæ.

Xgnosce igitur Chemniti, quoniam faciamus Traditionum, de quibus tanto furore contendis, Authores, nimirum veritatis fontem Christum Iesum, & Sanctum eius Spiritum Christianæ Ecclesiæ promissum Doctorem, & in omnem veritatem ductorem. De his ergo agendum potissimū statuit Concil. Tridentinum: imò de alijs nullis. Ac ne quis hīc fortè fallatur incautijs, addunt Patres Tridentini quoniam sit perendum illarum Traditionum testimonium, eas esse diuinitus à Christo vel à Spiritu sancto enatas, dum liquidis verbis declarat: Et cōtinua, inquis, successione in Ecclesia Catholica conseruatas. Nisi ergo demonstrarit Ecclesia esse eas Traditiones Apostolicas, pro quibus Concilium Trident. contra vos, imò contra tot infesta pestilentissimarum hærescon prodigia putauit pugnandum, nō est ei adhibenda fides. Cui si voles habere fidem, iam deposita omnis contentio libidine, mansuetus ei colla Christo hætenus contumaciter ac temerè prorsus reluctantia submittes, ac re ipsa præstabis, quæ paulò antè magnificis verbis pollicebaris. Descripsi hæc Symbola (inquis fol. 329.) vt ostenderem nos non reprobare, quas certò constat veras & antiquas esse Apostolorum Traditiones. Hic teper Christum Iesum nostri causa Crucifixum obtestor mi Chemniti frater, vt hæc paulò accuratius placido & mansueto animo consideremus. Dicis te non reprobare Traditiones, quas certò constat veras & antiquas esse Apostolorum. An nos bona fide, obsecro, alias putas suscipere? Certè non alias. Atqui vos incertas (inquis) suscipitis. Imò non nisi certò Apostolicas. Sed cuius, inquis, testimonio? nos istud negamus, vos affirmatis. An alium hīc requiras testem & iudicem, quàm ipsam Catholicam Christi Iesu Ecclesiam per Apostolos orbe toto concordè cœlestis Euangelij doctrina fundatam, eruditam, institutam? Quæ igitur certitudine tu nobis concorditer quatuor contra hæreticos Seuerianos & Ebionitas recipis Euangelia cum Epistolis Apostolicis: eadem nos Catholici contra vos & reliquos Euangelij Christiani desertores cætera illa dogmata, quæ ad fidem & mores, siue ritus sacrorum, & ceremonias Religionis Christianæ pertinent, suscipimus, colimus, et obtinemus. Hic vos refragamini, sed q̄ rectè, q̄ merito, q̄ prudèter cædido Lectori equidem iudicium libenter permifero. Tu sola Ecclesiæ nostræ Catholice auctoritate nixus, 4. suscipis serioq; defendis contra Seuerianos & Suenckfeldianos, aliosue nouos Euangelio machos diuina & cœlestia Euangelia: eadè & nos illa ipsa reuerentiā suscipimus. Postquam igitur nobis vtriusque illa Diuino intrus aspirante atque illuminante auxilio, persuasit se nobis verum & germanū Dei verbum in scripturis Cano. vtrinq; reuerèter susceptis proposu-

CAP. VIII.

Suis illaque-
atis capitum
verbis Chē-
nitius.

proposuisse, affirmat sese à Christo suo sponso Apostolis internuncijs certa quaedam suæ Fidei Evangelicæ deposita vnà cum illis accepisse, quæ ad fidem, siue ad ritus Christianos non leuiter faciant, Baptizandos esse saluari Christi Domini signo S. Crucis consignandos, S. Chrismate in fronte unguendos, Dominicam diem loco Sabbathi colendam, orandum & sacrificandum pro mortuis fratribus hinc ad Dominum præcurrentibus, Christiû Dominû verè ac substantialiter in S. Eucharistia præsentè pio cultu adorandum. Hæc ipsa incunctanter asserit sese ab iisdem Christi Apostolis Fidei suæ Euangelicæ Magistris certissimè accepisse, ita semper se audisse, didicisse, docuisse, ita semper toto concorditer orbe Christiano vno ore, verbis quæ eisdem sensisse, ita semper apud omnes vbiq; Christianos omnium sæculorum hæc tenus constanter & immutabiliter credidisse, fecisse, tenuisse. Qui hæc in parte suæ doctrinæ secunda Ecclesiæ Christi Catholicæ, sicuti & in prima, fidem habeo, Chemniti, egone stolidus & temerarius: an tu potius, q; fidè nolis & hic commodare, audax, stolidus, contumax, insanus, furiosus? Cur enim minus hic illi fidem habeam, quàm illic, nulla est ratio. Tantum enim vtraque in re causa est, cur ei credam, quia in Symbolo profiteor Fidei Christianæ Magistrum esse vnã illam Apostolicam & Catholicam Christi Ecclesiam. Quare vt securus in eius doctrina fallere nescia, de hoc potius Marthæi, quàm illo Matthiæ, Pauli, Thomæ aut Bartholomæi Euangelio assentior, indubius quæ acquiesco: Ita in cæteris quoque dogmatibus, quæ tanquam ex Traditione certè Apostolica suis proponit filijs dicenda, & tanquam Fidei Christianæ capita suscipienda, obrinenda, & propaganda siue propugnanda. An me hic, Chemniti, meritis culpes stultum, stolidum, credulum, & corde leuem? Certè si me audis, eadem me mouet Ecclesiæ autoritas in his antiquissimarum Traditionum capitibus reuerenter suscipiendis, quæ D. Augustinum in suscipiendis Canoniarum Scripturarum, & Euangeliorum sine vilo manifesto scripturarum testimonio codicibus. Quod luce tibi meridiana fiat illustrius, si cogites D. Augustinum illud Manichæis Euangelia nostra hæc exagitantibus, atque nouum quoddam sui magistri Manelii Hæresarchæ Titulo D. Thomæ Apostoli obtrudentibus respondisse, quod nunc vobis cogit nos eadem causa respondere: Euangelio nõ crederem, nisi me autoritas Ecclesiæ commoueret. Si istud ergo persuasum habeam Chemniti (quod rei veritas habet) Catholicos scriptores, & Patres illos in primis Tridentinos, nõ de alijs laborare, aut pugnare Traditionibus, quàm quæ certè asseruntur ab Ecclesia illa Christi Catholica, id quæ per continuam ab ipso vsque sui exordio successionem (quod ipsa Conciliorum verba, disertius sonant, quàm vt citra insaniam notam dubitare queas) vanitatis te arguas ipse, illos pugnare de alijs rebus, quas pro stabiliendo Regno Pontificio sub prætextu Apostolicarum Traditionum vobis obtrudunt. Annon vanissimum est Venerandos Concilij Trident. Patres pro alijs rebus pugnare? An non clarissimis verbis declararunt se illas tantum recipere Traditiones, quas ore tenus à Christo, & Spiritu sancto Catholica & suscepit & custodiuit perpetuè Ecclesia? Possent res hæc tota, quæ grauissimam habet controuersiam inuolutam, vnde certa Ecclesiarum pax pendet, veraque domus Dei concordia, finiri: omnes etiam contentionum funes abscindi, si tam liquidis Concilij Oecumenici verbis fides haberetur. Sed quid persuadeas istis malignis ingenijs, quæ & pacem oderunt, & consilia pacis Christianæ ad eò non admittunt, vt noua semper suggerant, immò confingant Sathanicæ rixarum flammæ incendia? Contra tam manifestam Oecumenici Concilij Trident. vocem, qua suas declarat Traditiones non scriptas ipsi reuerenter suscipiendas, audet Chemniti obstrepere, ac suo cæco rasus animi præcipitis præiudicio, ne Vatiniæ dicam odio, euomere, Catholicos sua de Traditionibus disputatione hoc agere (inquit fol. 257.) vt abusus, qui præter & contra scripturæ regulam in Ecclesiam irrepserunt, si modò latè pateant, & temporis aliqua præscriptione sint confirmati,

titu-

titulum habeant non tantum Ecclesiasticæ cõsuetudinis, sed quod plus est, Apostolicarum Traditionum. An ista sobrius satis effutierit Chemniti, viderint æqui iudices, qui verba Concil. Trident. quæ Chemniti examina sibi suo pro imperioso fastu suscepit, modò meminerint. Sed tales Traditiones (inquit) Scriptores Catholici tuentur. Absit ista insania. Si quis istud molire, mox hæreticus notaretur, quòd dogmata præter, immò contra scripturarum regulam (vt fingit Chemniti) in Ecclesiam inuicta tueretur. Prima hic igitur mendacij est nota, secudam illud explet, quod tales Traditiones, ait, contra scripturam inuictas titulum habere doceant Traditionum Apostolicarum. Vnum si protuleris Chemniti, viceris.

Considerato diligentius hoc Apostolicarum Traditionum fonte, agno- C. AP. X. uit Chemniti omnes suorum nouorum dogmatum pestes vno verbo Sathanicæ Chemniti, profligari, funditusque eueri, sicuti reuera vniuersæ semper Inferorum portæ conuicta in hoc vnico Spiritus sancti gladio, Ecclesiastica traditione, fuere ab initio vsque Decretum Tridentini de duobus iugulata, euerit, abolita. Quare decretum illud quod saluberrimi pharmaci, atque certissimi Apostolicæ veritatis, doctrinæque Evangelicæ, adeoq; omnis Christianæ concordia fontis loco Trident. Concil. de duobus fidei Christianæ capitibus scriptura diuina, & Traditione Apostolica, Christianis semper & continuo seruata constituit, diris aggreditur repugnare, immò consputare conuictijs, & Sathanicis vexare lœdorijs, blasphemisq; denigrare maledictis. Cùm ipsorum Apostolorum tempore (inquit fol. 378.) & postea tempore primitiua Ecclesiæ, sanæ doctrinæ, & lyceræ fidei Apostolorum semper periculum fuerit, stru- ctis insidijs ex prætextu de titulo Traditionum non scriptarum, prudens lœtor facile æstimare potest, qualis sit Pandoræ pixis omnis calamitatis in Ecclesia. Quòd Tridentinû Concilium statuit, Traditiones non scriptas, tam ad dogmata, quàm ad mores, pari pietatis affectu, & reuerentia suscipiendas, & venerandas esse, sicut ipsam scripturam, Pandoræ illius poëtice atque fabulose meretriculæ pixidem, omnisq; calamitatis fontem audet ore sacrilego impius appellare saluberrimum hoc Concilij Trident. decretum: sicuti & fol. 471 possumus vocare non epitomè, sed pandectas errorû & superstitionû. Encomiû illud præclarû, quod D. Athanasius epist. ad Epictetû Corint. Episcopum Oecumenicæ Nicenæ synodo tribuit, habendam esse illam omnium hæreseon profligatarum trophæum, si vlli alteri ascribi queat, meritò & Tridentinæ tribuatur: quòd nullo vnquam tempore Annales testantur plures vno ab hæresiarcha ortas, siue potius renouatas fuisse, quàm per miserû illum perditionis filium Lutherum, atque infelices eius discipulos, hæreses: quas sua in origine Patres nunc liquido sustulerunt, ac verè in herba, quod dici solet, suffocauerunt. Re igitur ipsa Concilium Tridentinum est diuinitus huic sæculo erectû contra omnes diaboli hæreses tam veteres, quàm nouas trophæum, quo Deus Opt. electis suis filijs in posterum consulere voluit, ne vlla recti specie à vero Christi filij sui Euangelio seducerentur. Quia vniuersale igitur synodus Trident. continet morborû (quibus mentes quorundam instabiles, omniq; doctrinæ vento moti re possunt à vero deturbari) pharmacum, hinc inuidus ille salutis humanæ hostis diabolus suos in illâ exasperat satellites, vt cõuiciando, detrahèdo, obstrepèdo, & maledicèdo infamèt, quòd solidis argumētis nequeat suo à statu dimouere, nedû labefactare, concutere aut euertere. Per varia sua organa, istos infelices nouorum dogmatum auctores, & propugnatores, Sathanas conabarur Concilium Trident. conuellere, exagitare, vexare: sed nullû in scenam suam produxit blasphemum magis, aut maledicentiorum isto misero suo mancipio Chemniti. Qui Concilio Niceno aduersabatur Arrhiani, Patres illos tanquam imperitos, simplices viros, & indoctos infamabant, vti alibi ostendimus: sed iste non solum nomine Tridentinos PP. vnà cum veteribus Scriptoris prope omnibus traducit: sed saluberrimum illud etiam

E E

omnium

omnium huius seculi perturbatissimi venenorum alexipharmacum appellare sathanico prorsus ore non dubitavit Pandoræ pixidem: omnique adeo calamitatis fontem, & si Christo placet, epitomen, immo pandectas errorum & superstitionum. Senferat miser vno illo decreto & se, & suum amasium Lutherum, & Syneuangelicos suos ad vnum omnes iugulatum, prorsusq; confectum, idcirco tam atrocia, vereque Archilochica studio sacrilego in illud accumulare voluit maledicta suo Sathana magistro dignissima. Si non eadē verbi Dei machæra & drepanico verè prophético synod^o illa Nicæna, & ad vnam omnes Oecumenicæ aliæ sunt vsq; ad profligandas omnes omnino renouatorum dogmatum pestes, meritò fortassis ista atrocissima sustineat Cōcil. Trid. conuitia. De quo ambigere nō poterit, qui Panopliæ nostræ lib. 2. attentus perlegere non grauibitur. Quod te cum latere nequeat, Chemniti, admiranda, immo execranda est tua isthæc sathanica maledicentia, qua istud saluberrimū decretum verè omnium hæreseon alexipharmacum appellare audes improbitate diabolica Pandoræ pixidem, & omnis calamitatis fontem. Ignoscat tibi Deus propitius Chemniti: quia nescis, immo quia scis, quod facis. Posset te ista liberare amentia, si placido queas animo cōsiderare, quod Concil. Trid. discretè habet, nō omnia traditionum genera esse propterea pijs Ecclesiæ filijs suscipienda, etiam quæ antiquitate quadā & generalitate nixa, titulum Apostolicæ traditionis mentiantur: sed ea duntaxat, quæ continua successione in Ecclesia Catholica tanquā ore tenus ab ipso Christo, vel à Spiritu Sancto dictata in hunc vsque diem catholicè obseruantur. An non in his aut fidei, aut morum Traditionibus locum habere existimes illud D. August. præclarum in primis axioma: Quod vniuersa tenet Ecclesia (inquit li. 4. con. Donat. cap. 23. nec Cōcilijs institutum, sed semper retentum est, nō nisi autoritate Apostolica traditum rectissime creditur. Rursus, Consuetudinem non rebaptizandi hæreticos de Apostolorum traditione venientem, non de scripturis, necessariò tamē obseruandam: sicut multa (inquit contra Donatist. lib. 2. cap. 7.) non inueniuntur in literis eorum, neque in Concilijs posteriorum: & tamen quia per vniuersam custodiuntur Ecclesiam, nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur. Aperi tandem Chemniti oculos tuos, aperi obsecro, & ipse diligenter aspice, rimare, accuratè perquire, an non de illis Apostolicarum Traditionū capitibus dudum commemoratis idem nos verissime asserimus, quod D. August. contra Donatistas clamabat & Pelagianos: Si nos idem contra impios Anabaptistas de paruulorū Baptismo, contra sacrilegos Calvinistas, de vera corporis Dominici presentia, cōtra Atheos Libertinos de animarum immortalitate, alijque fidei Christianæ dogmatibus asserimus, cur tibi Pandoræ pixidē proferre videbimur, si eos non scripta, sed tacita traditione profligamus, euerimus, refutamus? An non tibi eadem, quam ore impio blasphemias, pixide argumenta venient petenda, si aut paruulorum Baptismum S. Crucis signo exornatus, aut hæreticorum reconciliatio citra baptismum iteratum, aut corporis Dominici in S. Eucharistia præsentis adoratio tibi erit iuxta tui Lutheri doctrinam cum Aenhaltano, alijsq; præclaris tui Lutheranismi principibus defendenda, & propugnanda? An Lutherum tuum, Melanchthonem tuum, Brentium tuum, isthac Padoræ Poëticæ pixide, immo calamitatis omnis fonte bibisse dixeris, quando mera traditione non scripta nixi, docet nobis concorditer, & Baptismum paruulorum retinendum, & scripturas diuinas sine vilo scripturarum testimonio reuerenter suscipiendas? Quis te adeo habeat infanum, vt eos pari afficias contumelia, quā in Catholicos tuos hostes miser odio veritatis ebrius euomisti? Sed si nec illorum te ab isthac amentia reuocet reuerentia, quod iuxta D. Pauli sententiam homines seductores in peius proficiunt, moueat te saltem tui amor, quo non mediocriter laboras in foelix. Si enim tuorum meministi verborum, disertè profiteris te admodum reuerenter ab Ecclesia scripturas sacras suscipere. Rectè atque præclare. Sed vnde obsecro tibi persuasum est Chemniti, te istud non ex illa, quam ore sacrilego dicis, Pandoræ

Pandoræ pixide petere? Te pro Canonico Marci aut Lucæ, non Apocriphum Matthiæ aut Thomæ suscipere Euangelium? te pro Euangelio Matthiæ non suscipere illud tam laudatum Euangelium Manichæi? Si quis tibi surgat Calvinista (quales sese audisse narrant testes oculati) qui certum tibi atque nobis illud D. Lucæ inficietur Euangelium, an non tibi necessariò erit vnā nobiscū ad illam omnem Scripturæ basim, Stereoma (vri Basilius appellat) & firmamentum, vereq; fundamentum confugiendum, Traditionem Ecclesiarum Dei non scriptam, sed ore Apostolorum nobis hucusque sine scripto transmissam? Quod dum te facere oporteat, quoniam illum censeas nomine compellendum, qui te dixerit illa Pandoræ pixide vsu? Te illo de infauito calamitatis fonte bibisse, quod nō scripta obijcias illi tuo p dogmate Traditionē? Quod tu illi hīc pro tui patrociniò respondeas, tibi à nobis responsum pura. Similis est inconsideratè nugacitatis, quod disputationes Catholicorū de Traditionib. epitomè, immò pandectas (si Christo placet) dicis errorū & superstitionū. Sed quis finis erit omnib. tuis maledictis respondēdi, cum neq; finē, neq; modū faciās maledicendi? Non per erroribus, quos impiè dicis infelix, nō pro superstitionibus, quas ceco hæreticorum furore nobis sceleratè affingis, digladiantur: sed pro auito illo Apostolicæ doctrinæ deposito, quod Paulus appellat. Quoniam tu igitur ore illa Christianæ doctrinæ dogmata infames siue erroris, siue superstitionis nomine, nihil moramur. Nobis satis superq; est ad tranquillatē animi tuendā, & indubiā Fidei certō Apostolicæ p̄suasione cōseruandā, quod illas de Traditionib. disputationes contra nouatā vestrā hominū mente corruptorū, immò demoniorū doctrinā pro sancti. antiquitatis, immò Euangelicæ veritatis studio susceptas p̄spicue agnoscim⁹ nō modò disertis Orthodoxorū PP. verbis, exēplisq; Synodicis cōsentire: sed liquidis etiā Diuinarū Scripturarū testimonijs cōgruere, atq; germano illarum sensui vnde quaque consonare.

HX his perspicuum fieri queat, q̄ ineptiat delirus iste Chemniti⁹, q̄ vt p̄i-
os Lectores à religiosa venerandarū Traditionū obseruatione abstra-
hat, nugatur, semp̄ sanę doctrinæ (inquit fol. 478.) & syncerę fidei Apo-
stolorū periculū fuisse, structis insidijs ex pretextu & titulo Traditionū. Nega-
re quidē nullus poterit, qui veteris peritus est historiæ, quosdā hæreticos suas
blasphemias hoc Traditionum titulo & callidè ornasse, & fallaciter fucasse:
sed eas Catholica Christi Ecclesia sui memor depositi Apostolici nullo nego-
tio cum refutauit, tum in fumos suos redexit. Verum ex istis Diaboli fraudu-
lentis insidijs, sanę Apostolorum doctrinæ ex Traditionum pretextu structis,
manifestum fuit, quantum authoritatis diuinę in ipsis verè Apostolicis atque
genuinis Ecclesiasticis Traditionibus fuerit situm, quod non aliunde Satha-
nas ipse impijs suis dogmatibus aliquem verisimilitudinis colorem inducere
potuerit, quā ex eimentitio, vereq; commentitio Apostolicarum Traditio-
nū titulo, quas agnoscebat tanta apud pios vbique omnes esse in veneratione.
Quod ergo periculum Fidei Apostolicæ nunc contrario studio, sed simili fal-
lacia fingit Chemniti⁹ ex Traditionum titulo, vanum est & inanē pijs omni-
bus, qui iuxta D. Irenæi consiliū omnium saluberrimum veritatē ab Ec-
clesia discere volūt. Somniēt homines quod volunt, insidietur Sathanas, qua
volet cum que ratione adulteranda sacre Apostolorum doctrinæ, struant in-
sidias pijs fidei Christianæ, vnde velint, hæretici, nihil profecerint, modo ve-
lint Christiani suam audire matrem Catholicam Christi Ecclesiam, quæ tuo
magistro ex indubitatis simul & fallere nescijs Christi sponsi promissis spiritu
sancto nixa, & freta, & erudita non potest non meram tuos filios docere veri-
tatem Euangelicam, à Deo per Christum & Apostolos ipsi initio traditam, &
tanquā depositum fideliter ad custodiendum creditam. Ceterum quod me-
tuit nugator iste Chemniti⁹ ex postremis hęc mundi ruentis temporibus,
ne quis à vero seducatur pretextu Traditionum, vanum videt periculū, qui
quis suæ salutis æternæ fuerit ex animo studiosus. Exclamat sophistico sche-
mate Chemniti⁹: Versamur enim nūc in postremis temporibus, de quo-

ter iaceat obscurata, vitijs descœdata, & corruptelis non ferendis contaminata. De quibus vt nũc non agitur, ita hic nõ est querulandi locus. Erit & suus locus istis (quando clementissimo Patri nostro cœlesti cuigilare, atq; à somno grauisimo tandem expergisci videbitur) corrigendis, emendandis, tollendis. Interea dum zizania in agro dominico vnã cum tritico crescit, & scandala in eius regno aut florent, aut pro peccatorum nostrorum merito ingrauescunt, & grandiantur, sibi quisque consulat, fidemque suam Apostolicam, pijs vitæ Christianæ actionibus cohonestet, excolat, exornet: ne cum hypocritis illis in puteo sulphuris ignito portionem capiat. Hęc est ratio Chemniti, qua se quisque aduersus impendētia, imò grassantia illa pericula à Christo domino eiusque Apostolis prædicta muniat, ne sub accelerantem mundi huius in horas collapsentis finem à fide Apostolica, & doctrina Christi Catholica deficiat, quæ sola verum Christi Iesu Euangelium inuicta & nouit, & proficitur & tueretur. A qua si quis veritatē desideret cognoscere, Synodos eius Oecumenicas consulat, agnoscat perspicuè doctrinam eandem sese suis in Christo filijs continua successione tradidisse, & in nostram hanc vsq; omnia in infœlicissimã ætatem postremam, aut postremæ vicinam fideliter conseruasse, quam initio ab ipsis Christi Iesu discipulis accepit. Fumus ergo illos, quos ex puteo abyssi siue fœtida Lutheri sui palude Saxonica huic clarissimæ doctrinæ Chemniti conatur offundere ab exemplis Papia, aut Origenis, facillè agnoscat euanescente, qui regulam à Tridentinis PP. diuina prudentia præscriptam non grauabitur attēto animo intueri, quod ea quæ aut in Papia, aut Origene, aut alijs nunc agnoscuntur siue peregrina, siue minus sana, nec verè Apostolica, non fuisse oretenus à Christo aut eius Spiritu sancto dictata, nec continua successione in Ecclesia Dei Catholica pro germanis Apostolorum Traditionibus conseruata. Porro quæ in DD. Basil. Epipha. Hieron. & cæteros PP. Orthodoxos stolidè non minus quàm sacriligè Chemniti debilaterat, quod Traditiones quædam de signo S. Crucis, de Quadragesimæ ieiunio, & Virginitatis voto Catholice Christi Ecclesiæ pro Apostolicis obruserint, quas tamen aut ex hæreticorum libris aut scriptis apocryphis, aut Montani blasphemijs hauserint, suo loco aptius infra refutabimus, aut appendice Apologetici nostri: quando Deus ocium donare dignabitur, quod res tanti laboris, longæque disputationis postulare videbitur.

Ad exempla Chemniti ex Papia aut Origenis Traditionibus respicijs.

De excreantiam Chemniti in omnes Patres orthodoxos blasphemias.

FINIS LIBRI SECVNDI STROMATVM.

TERTI

TERTIVS STROMA⁷⁵

TVM VVILHEL. DAMASI LIN-
DANI LIBER

PRO SVAEPANOPLIAE EVANGELICAE
defensione, ad Cl. V. & Ven. D. S. Th. L. Iacobum Pamelium, Canon. Ecclesiæ Cathedralis Brugen.

VANDO mecum subinde considero, Vener. D. Canonicorum Ecclesiæ nostræ (catholice corpus, & Collegia Canoniconum, qui vocantur, intueor, non leuis animo hinc oboritur dolor, quod in tanto grege opulentissimorum & beatissimorum hominum tam rari admodum reperiantur, qui serio de conseruanda, egregiè ornanda, & viriliter propugnanda Dei domo laborant. Suis enim dediti quisque, nescio quibus, aut vanis studijs, aut inanibus seculari huius voluptatibus, ita fauiter plerique omnes vitam transigunt suam, ac si tantum fruges consumere, delitiam, helluari, essent nati. Quod si de domo Dei non tam bellis imaginibus, aut egregijs tabulis, emblematicis, & signis, aut splendidis ædificijs (quod perpauci fatagunt) quàm libris diuinis corrigendis, aut Bibliothecis passim nunc situ & incuria (pro dolor) pereuntibus conseruandis atque instaurandis ornanda studiosè cogitent, Deus bone, quàm floreret subitò Catholica Dei Ecclesia, quot illustria prouenirent reuocando ad auitam pietatem Dei populo decora, & singularia ornamenta. Sunt per diuersa Collegia non pauci docti & foeliciter literarum peritia eruditi, aut linguarum eruditione ornati, aut superiorum disciplinarum scientia liberaliter exculiti.

Sed quid? Mox vbi opulentas impetrarunt Præbendas, suo sese dant ocio parum sancto, & quasi ad laborum finem sit peruentum, ita sese gerunt ignaui, & functionum ferè omnium, potissimum sacrorum studiorum immunes. Quod dum fieri passim vident pij Dei cultores, an non ipsis rebus toti mundo voce diserta isti tantum non clamant, vnum hunc se spectasse tota vita superiore scopum, vt in opulenta & delicata Canoniconum Collegia post studiorum suorum cursum recepti, & si non intrusi, certè illegitimis plerunque artibus suffecti, suo vni viuant ventri: suis indulgeant desiderijs: suo delicientur in ocio, cuticulam bellè curantes, vestibus splendidi, habitu comptuli, argento gemmatoque auro fulgidi. Hinc tot passim videre est, qui vitæ istius fluxu dediti delicijs, plus curæ alendis suis, heu dolor, Thaidibus, equis & canibus impendunt, atque corrad. ndis quo iure, quaque iniuria pecunijs student, quàm suis horis Canonicis aut religiosè legendis, aut scienter ac peritè intelligendis: maiorem vbiq; ventris, quàm pectoris curam gerentes. Nam de potissimo suo sacerdotali officio, atque sacrificio illo tremendo quotidie, aut alternis saltem diebus Deo Opt. pro Ecclesiæ tam laborantis, tam afflictæ, tam periclitantis salute offerendo nulla, aut sanè perexigua est plerisque cura: nisi pecuniarum dolosi spes affulgeat nummi.

Proinde non satis merito mirantur quidam deplorandam horum temporum luctuosissimam calamitatem, qui tam graues irati DEI causas, & tam multas, easque irarum plenas non considerant. Hęc ediximus Venerab. Domine, vt vigilantiam istorum Evangelij atque

Ecclesiam Christi hostium, nobis nostrum in exitium dormientibus, admirandam & ignauam nostrorum Canonicorum, nimis altum stertentium legnitiam lugendam, immo execrandam demonstrarem, iugibusque lachrymis religioso cuique viro deplorandam. Quis enim piorum istam primariorum Ecclesiam Christi ferè membrorum deploratam, ne dicam desperatam, deformationem salutaria suæ sanitatis certò recuperandæ remedia contumaciter ad eò respicentem sine lachrymis aut videat, aut seriò secum cogitet, qui grauissimas manus Dei plagas hinc Prouincijs meritò inflictas vel per transennam habet perspectas? Sed bene habet, quod in Canonicorum ordine quiddam reperiantur, qui sui memores & nominis, & loci, officium tam in Ecclesia, quam domi præstare seduli satagunt. Inter quos te hoc tempore principem ferè locum in Belgica tenere non inficiabitur, cui sancti tui labores pro decore domus Dei exantlati, sunt vel ex dimidio citra inuidiam noti: quos alij recensendos relinquimus, ne quid amicitie nostræ, imò auibus tuis dedisse isti criminetur momi; quorum hodie, inter nostros etiam, magna est natio. Præter assiduos tot annorum labores castigandis mira sedulitate ac opera laudatissima Orthodoxorum Patrum D. Cypriani cum suo magistro Tertulliano, Afronij, Rabani & cæterorum libris impensos, non contemnendas etiam scribis nouellarum istarum doctrinarum refutationes, doctas sanè atque meo iudicio perquam solidas, & luce, adeoque longa ætate dignissimas: quarum antea nos aliquot mihi specimen non poenitendum exhibuisti. Quas cur non inuulgaueris, quod sapienter literis monuimus, mirari satis nequeo, nisi quædæ hæcenus tua reprimis tranquillior ingenij modestia: quæ laboranti fratri salutem non diutius debet esse fraudi. Itaque has ad te dare volumus, quibus te non tam cessantem, quam verè cunctabundum nostris veluti calcariibus ad ceptum foeliciter cursum extimularimus, quò matri nostræ illi afflicta, pauperculæ atque conuulsa Catholica Dei Ecclesia, quas potes, imò paratas iam dudum habuisti, feras tandem superpetias, ne inani, imò infano latrantium istorum molossorum, sæuarumque Lycissarum latratu deterritus in arenam prodire differas. Quam enim futilibus nitantur captiunculis & argumentulis verè puerilibus in oppugnandi fidei nostræ Christianæ capitibus, potissimum quod in pio fratrum defuncto: um auxilio in precibus atque sacrificijs situm est, iam pridem te cognouisse tuis ex doctissimis scriptis orbi liquet: ac nos sequenti Stromatum libro tibi in amicitia non simulatè piagnus dedicato magis declarare ordine dudum cepto pergitimus.

CAP. II.

MENTER dogmata fidei Catholicæ à Patribus nobis tradita illud cum primis hac furibunda Lutherana tempestatis procella exagitur, quod est de pijs fratribus hac vita defunctorum precibus, atque Sacrificio sancti altaris, an ijs iuuari queant: an potius opus non habeant, vt nunc infauit illam inferorum viam certa cum plurimorum pernicie, atque incomparabili exitio dilatantes nostri docent Fuangelici. Hac enim ratione pulillos sub omni cubito iuxta Prophetam cum illis priscis Pseudoprophetis consuetes plurimam imperitorum hominum in vanis pereuntis istius sæculi delictijs, foedisque carnis petulcæ voluptatibus viuentium colluuiem nouo suo illiciunt Euangelio, quod ad perditionem certo certius miseros perducit.

Capit istud Christianæ doctrinæ libro 3. Panopliæ manifestis aliquot veterum Patrum testimonijs constabiliuimus, atque ex Diuo Epiphaniõ etiam confirmauimus: qui eandem istam nouam doctrinam quasi Apostolicæ Traditioni aduersariam contra illum nouatorem Aërium hæresiarcham diligenter propugnauit. Eruditissima non minùs, quam solidissima huius sancti Patris oratione cum se profligatam, funditusque euersam suam nouatam Lutheranorum doctrinam animo sentiret Chemnitius, omnes sui ingenij neruos sibi putauit intendendos, ne imperito Lectori veri tate superatus videretur. Itaque Panopliam nostram renouatam Germanicam

Curtam scilicet doctrinam non istius magistri, populo placentem loquentem, non esse post hanc vitam purgatoriam.

Cor D. Epiphanijs Lindano vocatam eam rabiè agere dicitur Chemnitius oppugnat.

Germanorum Lutheri perfidia doctrinæ oppositam cum locis sui arrogantissimi, ne dicam infani, in Concilium Trid. Examinis plus sexcentis non modò temerè atque stolidè, sed impudentè etiam, adeoque calumniosè (vti suis ostendimus dudum huius operis, & aliorum capitibus) arroderè fuisse aggressus, hoc in dogmate prorsus sese contra Catholicam Christi Ecclesiam furere orbi demonstrat. Proinde omnia sibi rela putauit infelix adhibenda, quibus suam sibi porrò impediret salutem, ac paratam Apostolicæ veritatis descendam viam caliginosis inuolueret tenebris. Quæ igitur in D. Augustinum & Chrysostomum & Ambrosium cum cæteris Orthodoxis Patribus Catholicæ Christi Ecclesie de purgatorio concorditer nobiscum sentientibus infanis moliatur strophis, nos peculiari iam dudum aggrediebamur scripto reuellere, solidisque iuxta ac liquidis rationibus refutare, vbi & hunc D. Epiphanijs locum Aërianæ heresios refutatorum nos oportebit pertractare plenius, quòd cum ab ipso fundamento Chemnitius conetur euertere, quod suo tempore nos facturos diuina indulgeat clementia. Verùm quia Theomachus iste tam effreni ac planè maledica hic vti voluit lingua, nos scelerato clamitans falsationis crimine teneri reos, non putauimus tantam diutius nobis sustinendam contumeliam, sed paucis retundendâ blasphemiam lingue istius intemperantissimam maledicentiam. Cùm itaque animo sentiret Chemnitius sese manifestis diui Epiphanijs conuictum, immò prostratum verbis, quibus indubitatum asserit auxilium, quod defunctis in Christo fratribus Christiani superstites salutariter ex liquidâ Apostolorum doctrina adferre solent, duobus cuniculis istud tanti viri Orthodoxis Patribus consentaneum testimonium aggrediebatur labefactare. Agnoscentis enim tandem, postquam sese superuacaneis, ne infanis dicam, fatigasset laboribus in detorquenda, immò ad alteranda D. Epiphanijs de hoc dogmate sententia, eum vulgi imperiti furioso exclamat ore cessisse erroribus. Quòd ipse iste impudentè temerarius homo & de D. Augustino, & de D. Chrysostomo non veretur deblaterare. In istam enim SS. Patrum, blasphemiam sua impura malè sibi sceleratarum suarum superiorum fraudum in disertis ipsorum sententias nobis Catholicis suffragantes structarum conscia coëgit miserum huc descendere, quòd desperaret se posse inuenire tam stupidos huius controuersie iudices, qui non vel obiter auditis clarissimis D. Epiphanijs & cæterorum P. P. verbis, pronunciet idem illos nobiscum perspicue, ac indubitante sentisse, mortuorumque animas pijs superstitum fratrum precibus, & sacrificijs Ecclesie iuuari posse. Agnoscit igitur Chemnitius eos nobis quidem consentire, sed vulgi erroribus, ait sacrilegus, cessisse. Propter vulgi opinioniones (inquit fol. 477.) quas reprehendere non audeat Epiphanius, & tantum confirmare non potest, in suspensio hoc (an à peccatis mortui liberentur) reliquit, & de industria obscuritatis (sicut textum legenti patet) inuoluit. Pari maledicentia in D. August. & Chrysostomum vsus, cum dixisset eos impijs (inquit fol. 482.) vulgi opinionibus cedere tandem coepisse, addidit eos consuetudini plus concessisse, & orationes pro mortuis aliter, quam veteres sine scriptura interpretatos. Horum SS. Patrum contumelia omnium indignissima erit nobis, vt dixi, oportuniùs alibi vindicanda, nunc ad D. Epiphanijs conuertamur, quòd cum Chemnitius perulatissime iuxta ac contumeliosissime omnium aggressus sit exagitare, foedisque criminibus conspurcare, atque sacrilegis corruptelis indignissime deprecare, nosque deprauatè illius interpretationis stolidè accusare. Quò igitur nouatium suum de purgatorio errorem Chemnitius in Aërio suo auò pridem damnatum ab ipso defendere colore videatur, callide proponit quendam Aërium (inquit fol. 407.) certamen hac de re mouisse, cuius disputationem ex Epiphanijs ita versute recitat, vt ea non tam doctrinæ totius Christi Ecclesie, quam incertis imperiti populi Christiani opinionibus fuerit aduersaria.

Chemnitius consentiens Orthodoxorum P. P. testimonijs fatigatus ac prostratus clamitans imperiti vulgi cessisse erroribus, quos nec reprehendere suerim ausi. Tom. 3. fol. 477 fol. 482

C. A. III.

Falsum sibi Chemnitium in eis fundantem ut Catholicam Christianam ecclesiam dicit doctrinam cum impiam dogma impetio fraudulenter assumptum quod totius sui Catholice ecclesie Aërium suum esse dicitur ab eo deservit ut deum.

Sic enim subrexit: Videntur autem illa Aërij verba (quibus apud Epiphaniū contra solennes Catholicæ Christi Ecclesie preces, & sacrificiū pro mortuis pugnat) ex vulgi tunc opinionibus & sermonibus sumpta. Quis piorum Lectorum, qui vel à limine Orthodoxos salutarit Patres, audacem istius hominis non miretur, immò execretur impudentiam? Quod enim dogma novitate simul & impietate abominandum Aërio Patres ascribunt hæresarchæ, tanquam Apostolicæ adversarium doctrinæ, audeat iste Rheitorculus impijs imperiti (si Christo placet) populi opinionibus, vulgiquæ sermonibus sacrilegò fallendi studio transcribere. Sed ista furiosam Chemniti insaniam D. August. & Epiphanius locis dudum cõmemoratis demonstrant manifestis, quam ut sit pluribus cum Lectoris fastidio persequenda. Deinde ut suo Aërio patrocinetur sceleribus, altero eum impietatis dogmate gravare non puduit. Ex orationibus enim pro mortuorum auxilio tunc publico de more Christiano fufis fingit Chemnitius, Aëriū consequentiam falsæ & impiæ sententiæ texisse: nempe si quis in hac vita (inquit fol. 468.) nec Religionem ad Deum, nec charitatem ad homines coleret (hæc enim volunt duo verba eorum in impenitentia hinc discederet, modò post mortem peccatores aliquos haberet, non daturum ipsum in altera vita scelerum pœnas. Et hanc impiam sententiam Aërius falsò, & per calumniam Ecclesiæ tribuit, quasi ipsa hoc sensu, hac ratione, & hac de causâ pro mortuis oraret.

Falsa duo Chemnitius suo hinc ingratus discipulus ascribit Aërio, quòd mortuos in impenitentia senserit posse iuvari, & quòd hanc calumniam Ecclesiæ tribuerit. Non ita insanivit Chemniti, tuus Aërius, neque istam calumniam, quam tu ei calumniosè affingis, ut diversum à vobis sensisse videatur, Catholicæ tribuit Ecclesiæ, sed ex vna auxiliij, quod mortuis per orationes certè adfertur, specie absurdam quandam inferre conabatur: Si iuvari possunt mortui, inquit, superstitum precibus, nemo vivus beneficiat, sed moribundus sibi amicos parat, ut orent pro ipso, ne quid ibi patiarur. Vnde intelligere licet, Aërium eisdem fuisse cum Luthero, siue potius cum degeneribus istis Lutheranis, quos suo & hinc adversantur Magistro, sententiæ, non posse post hanc vitam aliquem viuorum precibus adiuvari, quod D. Epiphanius tanquæ Apostolicæ adversarium doctrinæ molitur refutare. Eum verò ut Chemnitius sacrilegè depravare aggressus sit, nunc expendamus. Vide autem quid Epiphanius (inquit fol. 468.) respondeat. Quòd si fuisset in Pontificiorum sententiâ, respondendum ipsi fuisset, orationibus illis omnino iuvari mortuos. An non istud & pro nobis, & vnâ nobiscum Aërio tuo, Chemniti, ille disertis verbis responderet? Annon docet Christianos ideo pro fratribus mortuis orare, immò eorum peccantium in sacrificio tibi ignoto memoriam fieri, *in vobis deus* inquit, *deus vobis*, ut ipsis mortuis misericordiam Dei rogando & supplicando impetremus? Hoc illud est quod in pugna contra Aërium dicit, prodesse mortuis orationes fratrum superstitum, ut misericordius hac de causâ cum eis agat; (quod & D. August. docet) quàm sunt promeriti, & prodesse quidem illas preces, licet non totam aboleant pœnam. Hoc enim est divinæ misericordiæ illis piè in Christo defunctis largiri, quod fusa pro illis deprecatione. Viui fratres à Deo clementissimo Patre supplicantes ambiunt.

C. A. III.

Cum de ipse re confitetur aliqui vocibus solidè rixatur contentiosus Chemnitius.

Ac tam manifesta veritate apud D. Epiphanius solis luce clariùs effulgente cõvictus Chemnitius, modos subannator impij enumerat, quibus Catholici docemus mortuis peccata dimitti, siue per expiationes, siue per opitiationes, siue ignis purgatorij redẽptiones: quas alibi opportunius persequemur, nunc ipsam rem, hoc est iuvari mortuos piorum precibus posse, quicquid contenti. Itaque subdolos subrexit: Sed horum nihil Epiphanius respondet. O cecam istam tuâ Chemniti tẽmeritatẽ, immò flagitiosam malignitatem, an non idem nobiscum tuo respondet Aërio, precibus viuorum peccata mor-

mortuorum, licet non tota, præcidi ac decurtari. An non ait disertè, ideo illas viuorum preces Deo fundi, ut peccatoribus vita sanctis misericordiam orando impetremus? An non perspicua oratione affirmat prodesse mortuis pijs viuorum fratrum pro ipsis apud Dei misericordiam preces? Quid igitur referat, vtrum hæc Dei misericordia mortuis pia viuorum deprecatione impetrata nominetur expiatio, propitiatio, an liberatio? Sed excipit Chemnitius: Imò in responsione hoc præsupponit Epiphanius, eos defunctos pro quibus superstitis orat, esse & viuere apud Dominum, quod sumptum est ex 2. Cor. 5. Philip. 1. Lucæ 23. Quid mirum Chemniti? Nisi essent, frustra pro eis oraremus. Ceterum quod ait D. Epiphanius eos esse apud Dominum, non ita intellexit (sicuti nec loca abs te subnotata euincunt) ut ita nunc à morte omnes è vestigio adsint Domino, quasi eius nulla indigeant aliqui misericordia. Nam verbis mox subiectis docet Epiphanius quosdam fratrum hinc emigrantium adhuc in peregrinatione agere, quam nondum totam expleverunt, sed peccatorum remoris impediti pœnas pendunt, quas nos viui orantes, (inquit) & supplicantes studemus illis pia supplicatione deprecari. Siquidem ideo (inquit) fratrum peccatorum non iustorum, nec omnino sanctificatorum meminimus in sacrificio *in vobis deus deus vobis*, ut diuinam illis misericordiam deprecemur, quod locum non habet pro fratribus iustis, aut Sanctis Apostolis, & Martyribus, sed pro imperfectioribus, qui diuinæ post mortem etiam egent veniæ atque indulgentioris misericordiæ. Quò igitur magis suã orbi demonstrat insaniam Chemnitius, ita subtexere non pudebat: Quæ hypothesis responsionis (inquit fol. 469.) simpliciter totum Purgatorium Pontificium euertit, *deus deus vobis deus vobis*, quod scilicet illi, qui ex hac vita excedunt, sint & viuunt apud Dominum nostrum Iesum Christum. Si ista D. Epiphanius hypothetis (mortui sunt, & non toti interierunt, immò viuunt apud Dominum, in cuius misericordia requiescunt à fratribus pijs expectantes auxilium, quo toti à peregrinationis istius miseria expediantur, totique liberi in cœlum euolent) totum euertit purgatorium, quoniam modo igitur D. Epiphanius, Chemniti, docet preces piorum ad impetrandam Dei misericordiam prodesse mortuis? Si profunt mortuis piorum fratrum preces, necesse est nondum esse totos beatos, nondum vniuersis expiatis peccatorum sordibus, nondum omnibus absolutos suorum criminum reatibus. Si misericordiam Dei pro eis non frustra deprecamur, nondum illa beata fruntur foelicitate, quæ opus non habet ignoscere atque indulgentem misericordiam, isto superstitum fratrum auxilio, & saluari tam precum, quàm illius tremendæ victimæ sacrificio impetranda. Vnâ igitur cum ista mortuorum apud Deum vita stat, eos posse iuvari pijs superstitum precibus, & cum peregrinatione ad Dominum, siue cum præsentia quadam apud Dominum post hanc vitam, stat eos nondum plenè, atque prorsus beatos adesse Domino. Quia iustorum animæ in manu Dei sunt, non solum nunc redapertæ per beatam Christi mortem cœlorum regno: sed etiam ante salutarem pijs omnibus eius mortem. Itaque apud Dominum esse post hanc vitam, non omnem excludit perueniendi remotionem, siue itineris ad Dominum impediti, aut ad tempus suspensim impedi-

Pios defunctos esse quosdam defunctos, qui in iudicio perueniunt. Sicuti enim omnia istorum animæ in manu Dei sunt, licet nondum præsentem.

C. A. V. Semilaceratam, siue munitam. Latam D. B. Epiphanius sententiâ Chemnitius fuisse Aërio fuisse

propositam, diuidiam fratrum dolenter occultans, quod ipsum cum Lutheranis liquido & cerid ingu-

sanctis

PRoinde mutilatam atque semilaceram fraudulenter recitat Chemnitius D. Epiphanius sententiâ cum addit: Hoc verò cum Epiphanius tanquam certum, firmum & fixum principium fidei præsupponit. Immo Chemniti suum firmum Fidei principium longè aliud, & ex diametro tibi contrarium præsupponit: nimirum mortuorum certò viuendum quosdam posse iuvari superstitum precibus, & eorum peccata apud Deum misericordiam illis impetrari: quod locum non habet in defunctis.

sanctis Apostolis, aut Martyribus, quemadmodum D. Epiphanius ipse diserta sua mortuorum in sacrificio commemoratorum anthefti liquidò euincit. Nam si omnes mortui, & in Domino quiescentes essent pari post hanc statim vitam felicitate, siue extra omnem pœnarum lucendarum rationem, non adderet vir Sanctus, quibusdam esse superstitum precibus à Deo petendam, siue veniam, siue misericordiam, quæ aliud non est, quàm restantium culparum expiatio, siue pœnarû solutio, & purgatorij siue ignis, siue cruciatus liberatio, atque redemptio.

Hic Sophismatibus probè defunctus nunc causas examinare pergit Chemnitius, propter quas orationes pro mortuis vtiliter fieri à pijs nostris maioribus D. Epiphanius docuerit. Prima causâ extra controuersiam est, vt omnes meminerint suæ in Deum fidei, ac fratres in Christo mortuos superesse viuos. Secundam exagitat Chemnitius, quòd superstites pro mortuis orât, spem habentes tâquàm de illis, qui in peregrinatione sunt. Hic me contortam D. Epiphaniij deprauationem cõmentum esse exprobrat Chemnitius, quòd cum Orthodoxis patribus nostris quosdam defunctos fratres nostros dixerim in peregrinatione adhuc agere orationibus adiuuandos, atque ad beatas illas Regni cœlestis sedes nondum peruenisse, tanquàm æquò minus expurgatos, & omnib⁹ reatum suorum sordibus nondû totos expiatis. An non sic totus Catholicæ Christi Ecclesiæ populus semper ab ipsis vsq; Apostolorum temporibus creditan non sic vniuersus docet Orthodoxorum patrum tam Græcorum, quàm Latinorum Sensus? an non ipse D. Epiphanius illis per omnia de salutaribus orationum & sacrificiorum auxilijs mortuo fratri adferendis cõsentaneus? An nõ ita ipsi Apostoli totâ Christi ab initio vbiq; docuerunt Ecclesiam? Certè istos huius doctrinæ suæ testes citât D. Chrysost. homil. ad Philip. x. August. ser. 14. de verbis Apostoli Epiphanius in Catholicæ fidei Epitome, vt alibi demonstrauimus. Ista cum sunt notiora, quàm vt quis sani capitis negare aufit, nõ puduit tamen Chemnitium adnotare me contorta deprauatione D. Epiphanium peruertere. Hoc loco (inquit

Vide Apol. nostrâ lib. 2. fol. 470.) Lindanus ἀποδημιών interpretatur lugendâ peregrinationem à Domino transigendam in carcere purgatorij, vbi in igne lucendum sit supplicium & pro peccatis, vnde orationibus viuorum sint liberandi: sed scelerata est hæc & peruersio & verbi, & sensus. Bona verba mi Chemniti, quæso. Cur nam obsecro hæc scelerata est & verbi, & sensus peruersio? An non D. Epiphanius disertè ait nos spem habere de fratribus tanquàm in peregrinatione agentibus? nõdum ergò ad eum beatitudinis cœlestis locum peruenerunt fratres illi omnes piè in Domino mortui, ad quem omnes sumus vocati. Donec illuc ergo isti pijs superstitum precibus iuuandi ac misericordiæ diuinæ cõmendandi, vt eo-

rum post hanc vitam misereatur, perueniant, in quadam adhuc peregrinatione agunt. Totum enim illud tempus, quod ante optatam beatitudinis diuinæ fruitionem intercurrit, peregrinatio est, quia nondum in specie, nondum in facie ad faciẽ Domini cõstemplantur, nondû toti Domino presentes agunt, nondum tetris exilij istius remoris omnibus sunt expediti, nondum contræctorum debitorum nexibus toti sunt exsoluti, liberati, expiati. Sed hanc peregrinationis interpretationem clamat Chemnitius sceleratam esse verbi & sensus peruerfionem. Nisi ita Orthodoxi patres ad vnum omnes mecum sentiunt, luam iustas tanti flagitij pœnas, ac vt sceleratus omnibus deprauator habeat, non deprecor.

Vem Orthodoxorum patrum consensum mihi suffragantem cum Chemnitio sua testaretur cõscientia, scribit ore impudentissimo me Patrib⁹ (ait fol. 471.) plus tribuere, quàm D. Paulo. O inauditâ hominis temerarij audaciam. Sed atrocioris est sceleris, quod præmittit, Quod si Paulû Lindanus pro sui ordinis professione (inquit) non curaret, at saltem, cum Patribus plus tribuat, cogitasset, & cæt. Ego ne, mi Chemniti, Paulum non curarem? tantum Dei Apostolum? Vas illud electionis? Lumen illud omnium Ecclesiarum?

Ex ipso D. Epiphaniij discrimine, quod inter mortuos factis, liquet esse docere pro de se quibusdam defunctis His pijs superstitum precibus ad inuocandam Dei misericordiam, qua non egent Sancti. c. 1. P. VI. Causas preciarum Ecclesiasticarum orationum pro defunctis Josephi & Chemnitii, postquam omnium sibi suo fratri dilecti obituens. Calamnia Chemnitij in Lindanum atrociter proleba eluunt. Vide Apol. nostrâ lib. 2. fol. 470.)

clesiarum? Absit mihi, omnibusque pectoribus Christianis tanta impietas. Pro sui ordinis (inquit) professione. Equidem nullum noui mei aut ordinis, aut professionis, qui non ea colit D. Paulum pij animi veneratione, qua equum est tantum Dei Apostolum coli à Christianis. Tu videris Chemniti, quara istus stolidissimus, immò maledicentissimus conuictij rationem Christo Iudicis redditurus, qui & tibi præcipit, Nolite iudicare. Si quos habet tales mundus, mihi sanè est ignotum. Equidem vulgi, aut improborum rumusculis fidem habere non didici. Ego sanè D. Paulum non modò, vt temerè admodum suspicaris Chemniti, nõ curo: sed ita curo, vñeror, & colo, vt eius memoria mihi quotidie extra pensum etiam Cano. horarum plus vicies, aut trecies recurrat suauissima cum humili patrociniij, Apostolicæque imitationis supplicatiuncula. Tantum abest, vt ego D. Paulum non curem Chemniti, quem post D. Petrum super omnes religiosa mente veneror, colo, & inuoco, Apostolos. At saltem (inquit) plus Patribus tribuat. Liberet hic audire Sophum istum, quibusnam argutijs sui perspicacissimi, & nisi fallitur sua Philautia, Lyncei ingenij Sophismatibus vel aliquem posset istis stolidissimis coniecturis colorem inducere, ne ridiculus videatur R heteroculus. Absit mihi tanta infania, Chemniti, vt Patribus contra suum ipsorum iudicium manifestum, tam disertum, plusquàm D. Paulo vnquàm tribuam: qui tantum inter eos arbitror interesse grauiss. autoritatis interstitium, quantum est lunaris luminis ad splendorem solarem: quod ipsos Patres citra omnem inuidiam perlibenter mihi concessuros nihil equidem ad dubitem. Cæterum illam suam coniecturam de peregrinatione defunctorum Chemnitius ex D. Paulo conatur stabilire. Nam Paulus (inquit) 2. Corinth. 5. disertè dicit, pios quando à corpore peregrinantur, presentes adesse apud Dominum. Et idem diuerso respectu esse videndum & ordinandum. Quando enim in hac vita sumus, tunc domi sumus in corpore, sed peregrinè absumus à Domino, quando verò Tabernaculum corporis deponimus, tunc peregrinamur à corpore, sed presentes sumus apud Deum. Tunc quidem Chemniti à corpore peregrinamur, sed non ita è vestigio vniuersi presentes sumus ad Dominum, vt facie ad faciẽ beatum illum Dei vultum omnes contemplemur. Nam sunt, quibus nouissimus quadrans exacto illi persoluendus est in itinere. Sunt quorum pia opera sunt igne illo Paulino examinanda, sunt qui camino ignis erunt probandi, & fornace illa confortatoria examinandi, xpian di, expurgandi. Peregrinantur ergo pij fratres vita functi à corpore, sed non vniuersi statim, & illi cõ ad beatas Regni Christi sedes admittuntur: quòd nihil intrabit coinquatum, aut non dimissis violatæ diuinæ iustitiæ reatibus adhuc obnoxium. Oportet enim quorundam fratrum pia opera detrimentum pati, quæ aridulo negligentiarum ligno sunt grauata, aut vili errorum stipula sunt confarcinata, aut foetido peccatorum fœno deturpata: sed ipsi quidem salui erunt (vt Paulus docet) sic tamen quasi per ignem. Similiter nec illud subitanè piorum omnium in Christo fratrum saluationem, atque indilatam significat hoc ab exilio in caelos euolutionem, quod Chemnitius ex epistola ad Philip. adfert: Ita etiã mortem esse ἀποθνήσκειν, discessionem scilicet ex hoc mundo, sed ita, vt piè mortuus, eo ipso quo ab hoc mundo discedit, sit cum Christo. Istud vocem Paulinam non significare docet senex ille iustus Symeon, qui excepto in vlnas Christo, efflagitabat ἀποθνήσκειν dissolui, atque dimitti. Eadem enim Paulina voce vsu docet D. Lucas. Cæterum mortem esse siue discessionem, siue dissolutionem, siue emigrationem, non negamus, quam cû Symeone illo Euagelico quotidie nobis ad faustum diuinarum precum complementum exoptamus: sed illud nos diuina cognunt negare Oracula, quod tuo de crebro Chemniti, humana, ideo. que stultia seductus doctrina attexuisti, mortuû piè eo ipso, quo ab hoc mundo discedit, esse cum Christo. Nã quosdam piè mortuorum scriptura diuina, & indubitata SS. Apostolorum doctrina omnibus vbiq; terrarum Christi Ec-

Quod Patribus Lindanus tribuat, quàm D. Paulo, exprobrat vt vere sit Chemnitium.

1. Cor. 5. Malicia.

Apostolus.

Luc 2.

37 ad, domi esse de suo im probè affim git D. Paulo Chemnitius: cum dicat, Sic semper erit Domino erimus: quod nonnulla, pa nium quorum dam imperfe ctiorū fratru moram. C. AP. VIII. Cautilatines Chemnitij in Lindanum sparsè pro terunt, quod Paulo cōtra dicat. Nullum affim git Lindano Chemnitius.

clesijs ab initio vsque constantèr iuxta ac luculenter tradita, docet pijs superstitijs precibus, & religiosis Ecclesie sacrificijs iuandos, atq; a peccatorum nexibus absolucndos, liberandos & expiandos, cui dogmati vniuersus Ecclesiarū Christi consensus in hunc vsque diem astipulatur, & vetustissima consuetudo ab Apostolorum vsq; tēporibus Christiano semper populo vbiq; gētium obseruata. Proinde vanum est, quod Chēnitius colligit: Epiphanius (inquit fo. 471.) piē mortuum dicit esse in peregrinatione: sed cuius respectu Paulus dicit respectu carnis & mundi huius, mortem esse peregrinationem, sed illa peregrinatione piē defunctos domi & præsentes esse apud Dominū, seu cū Christo. Sunt quidē sensu quodā illuc profecti apud Dominum, sicuti & veteres illi Sancti erant in manu Domini: licet essent ad tempus à Domino absentes, ad quem certò erant peruenturi. Paulus ergo dicit eos præsentes, sed non oēs, neq; statim & è vestigio vniuersos hinc piē in cœlū versus emigrantes: quòd peruenire ijs demum contingit, qui debite expiati, omnibusque fordidibus expurgati, aut remoris expediti, ad Deum puri, nullisque illic luendis poenis obnoxij hinc euolant.

Ceterum quod addidit Chemnitius, demiror quonam ore euomere in me non erubuerit: Lindanus verò aduersa (inquit) fronte contradicit Paulo. Absit Chemniti, absit mihi tanta infania, vt ego velim D. Paulo, vel Catholicæ atque Apostolicæ Christi Ecclesie aduersari, nedū contradicere: Sed hoc tam est verū, quàm illud quod superiori atrexit, nimirū me docere, Pios quando per mortem tabernaculū huius corporis deponūt, tunc demum incidere in lugendam peregrinationem à Domino. O mirā vanissimi nugatoris inuerecundiā. Vbinam, quæso te Chemniti, docui pios tūc demum in peregrinationem à Domino incidere: imò pristinā huius miseræ vitæ, ac tetrico exilio grauis peregrinationem doceo quibusdam nō finiri, donec nouissimum soluerint quadratē, omnibusq; exoluti peccatorū aut nexibus, aut culpis, aut remoris, aut debitis, toti in beatissimā illā sanctorum ciuium deuolent ciuitatem. Itaq; vt istam animarū suis à corporibus peregrinationē nō negamus: ita alterā illam animæ à Deo peregrinationē frequenter in pijs alioqui, sed nō purissimis hominibus locū habere Catholica docet Ecclesia indubitato pijs Dei verbo erudita. Quod igitur me ad Nazianzenū relegat Chemnitius, à quo discenda sit illa animæ à corpore peregrinatio, placet conditio. Nos itaq; hanc controuersiam nostræ, si placet, sumamus arbitrum. Docet Nazianzenus suum fratrem Cæsarium piū virum, inquit Chemnitius, peregrinari ab hoc mundo: quis negat? Imò addit animas illorum peregrinantū deponi apud Dominū & à Domino suscipi. Istud de quibusdam verissimum esse nullus Catholicus iuerit inficiās. Verū de omnibus fidelibus agitur quæstio Chēniti, an oēs Christiani piē mortui è vestigio ad cœlum euolent? Hic si Nazianzenum suum admittit arbitrum Chemnitius, causa sua tū elaborata cadet. Siquidem ipse Nazianzenus sese illi seuerissimo praparians iudicio, cum sua deplorasset peccata, huiusq; vitæ miseriam, orat, vt seuerum illud ignis, qui iuxta D. Pauli sententiā cuiusq; opus post mortem probabit, examem possit euadere. Locus extat illustris admodum in aureis illis (ni fallor) iambicis Græcolatinis à Iohanne Lægo editis, ac Basilæ impressis, quæ hinc recitarem, si vastatā atq; direptam hostili Theomachorum furore Bibliothecam licuisset diuino beneficio recuperare. In eandem igitur sententiā accipiendum est D. Gregorij Nazianzeni dictū, in quam & Epiphanius: qui vtramq; in quibusdā mortuorum animabus agnoscit peregrinationis speciem, vñā omnibus cōmunem, quæ est à corpore, siue ab hoc mundo: alteram à Domino, cui non ad sunt omnes mox & euestigio à morte præsentes, nisi quibus nihil superest expiandum, aut nouissimi quadratis persoluendū. Quod admodum paucis; hoc potissimum sæculo horridis elanguidæ charitatis frigidibus obrigescente contingere pijs notum est. Hanc autē à D. Epiphano intellectā fuisse inde liqueat, quòd eos pijs fratrum superstitū orationibus

bus adiuuandos doceat, vt Dei misericordiam vel post mortem cōsequatur: quod certissimum est argumētum, eos nondum suam istam toram à Domino peregrinationem absoluisse, atque eius miseria planè esse defunctos, qui ad consequendam optatā in paterno regno hereditatem alienis adhuc opus habent precibus, veniæ paternæ, ac indulgentiæ diuinæ Cōciliatricibus. Que igitur Chemnitius insolenti admodum in nos conuictio deblaterat, metanta impudētia, & tali (inquit) Episcopo digna fingere, animas quorundā in supplicijs aliquandiu viuere, atque à Domino peregrinari: rursus, & verè Pontificiam esse hanc in D. Epiphaniū falsationem, non mitra tantum, sed & galero, si scetura gregem suppleuerit, dignā, nos Christi causa misero ignoscimus, Deum illi preccantes propitiū. Rideat vt volet amicus iste noster: Deridendo, subsanando, conuitiando mihi cœlestem illam coronam vel inuitus apud Deum Christum auget, mercedemq; toleranti pro ipso maledicta cumulabit non mediocriter, si quid de exprobrata illa honorum fluxorum istius labentis vitæ scetura respondero, mihi non credat. Illud igitur Chemniti seridè in aurem tibi coram Christo Iudice dixerò, me nec mitra abs te irrisa, nec Galeri tui Sardonici causa controuersias has defendere, aut me vobis Christomachis, impijsque Dei hostibus, & infestis, si vnquam aliās, Evangelij Christiani euersoribus hactenus opposuisse, ac Deo adiuuante semper almæ veritatis inemicis me ex animo, atque hac pro virili aduersaturum: sed illius coronæ immortalis, à quæparrivis & immarcescibilis, quam Pastorum Pastor Christus Iesus reddet fidelibus sui gregis Pastoribus, & vigilantibus aduersus vos lupos Evangelicos custodibus.

Am lepidum illud Chemnitij Epiphonema audiamus: Sed talis est Pontificij Purgatorij veritas, vt nisi mendacijs defendi non possit. Solidis destitutus argumentis muliebria arripit arma, vt quod liquidis Orthodoxorum Patrū cuertere nequit testimonijs, maledicis venenatæ linguæ vexet conuictijs. Sed quòdnam tandem dogma non asserat iste inuerecundus calumniator mendacijs defensum, cum nullum sit, quòd illustrioribus Patrum Orthodoxorum tam Græcorum, quàm Latinorum testimonijs sacrosanctæ scripturæ, ac indubitatæ Apostolorum doctrinæ conformiter atque consentaneè habeamus constabilitam. Vnde pijs omnibus perspicuum euadat esse veritatis Evangelicæ atque doctrinæ Apostolicæ caput credere cum Ecclesia Christi Catholica, quosdam piē defunctorum in Christo fratrum pijs superstitijs precibus adiuuari, vt à peccatis soluantur. Quòd igitur D. Epiphanius verba de mortuorum peregrinatione interpretatur Chemnitius, quæ nos ad ipsos in Patriam accersamur, omninò contortum est, cum eos iuandos nostris doceat precibus, vt ad eam ipsos perficiendam, feliciterque tandem absolucndam, quòd Patris pietate possumus, adiuuemus. Porro D. Cypriani testimonium nos admittimus de nostra ad Deum accensione: sed eiusdem testimonio alibi Purgatorium dedimus confirmatum. Scribit enim aurea illa ad Antonianum epist. 2. lib. 4. Aliud est ad veniam stare, aliud ad gloriam peruenire: aliud missum in carcere non exire inde, donec soluat nouissimum quadrantem: aliud statim fidei & virtutis accipere mercedem: aliud pro peccatis longo dolore cruciatum emendari, & purgari diu igne: aliud peccata omnia passione purgasse: aliud denique pendere in die iudicij ad sententiam Domini: aliud statim à Domino coronari. Agnoscit igitur et D. Cyprianus non omnes piē in Christo hac corporis peregrinatione defunctos è vestigio ad cœlestem euolare patriam: quos non modò publicis precibus, sed solenni etiam Ecclesie Christianæ sacrificio rā disertè scribit potuisse adiuuari: quem admodum nobis consentaneè tota semper credit Africana & ipsa ad eam Catholica Christi Ecclesia. Habet autem hæc secunda D. Epiphanius causa orationis pro mortuis non obscurum testimonium, quos ijs adiuuandos docet, quare falsum est, quòd Chemnitius garrit

Conuictio muliebria Chēnitij in Lindano Episcopum conuicta de terguntur.

1. Pet. 5.

C. AP. IX. Ad conuicta relabitur Chemnitius solidis argumentis destitutus.

Sceleratè torquet D. Epiphanius verba class. Chemnitius. D. Cyprianus purgatorium docet. Vide Apologos nostris lib. 2. Non oēs sanctes statim sine fidei & virtutis accipiunt mercedem Cypriano.

hanc causam publicum dicere testimonium contra Purgatorium : ideoque Lindanum sua falsatione conatum fuisse deprauare, sed hanc calumniam nunc pijs lectoribus arbitror manifestiorem, quam vt sit hoc loco pluribus refutanda.

CAP. X.

D. Epiphanius in hoc libro de industriis... de industria sua sententia obsequiis inuoluit, cui ipse data opera quartam illius causam silentio premit, que manifestam hoc Purgatorij assistentiam, et in dubium mortuorum in Christo aut scilicet.

Defuncti in Christo fratribus prodesse orationes vinctum disertis verbis asserit D. Epiphanius, quos subdole distinet recitari culdase Chemnitius.

Etiam D. Epiphanius causam deinde Chemnitius fide simili, qua secundam examinadam sibi sumit, sed quia in ea dissertioribus verbis pro nobis ille stat, quam vt verisimilem vllam admittant callidam impostoris deprauationem, ideo stropham planè sophistica praefatur eum verbis sanè obscuris hanc (inquit fol. 473) causam exposuisse. Obscurum simulat sceleratus impostor, quod Solis luce fulget clarius. Vx qui lucem dicunt tenebras Chemniti. Sic furiosus verbis calumniatur eundem D. Epiphanius, Quod de industria (inquit maledicus conuiliator fol. 477.) obscuritatibus (sicut textum legenti patebit) inuoluit. Ita & paulò ante blaterabat eum hac in disputatione non aperte, & liberè ea quæ series disputationis postulabat, explicare. Hic æqui rerum arbitri fuerit definire, vtrum in signiori fallacia, an sceleratiore malitia vtatur Chemnitius: qui vt imperitis lectoribus faciat suum, data opera non modò perspicuam sese videre negat veritatem: sed quartam etiam dissimulat & silentio opprimit D. Epiphanius causam, cur mortuorum nomina in Christianis mysterijs recitantur. Ea vna sufficere potuisset pio lectori veritatis Euangelicæ studio, sed hanc iste malitiosus tenebrio ad spargendas mēdaciōrum suorum nebulas, suo maluit suppressere silentio, contentus tres enumerasse, quod certò sciret quartam ipsum disertis D. Epiphanius verbis liquidò iugulare, sicuti mox liquebit manifestius. In tertia igitur etiam causa vno verbo D. Epiphanius rotam impij Aërij vna & Lutherānorum Tragediam contra Ecclesiæ dogmata de mortuorum auxilio per preces & sacrificia præstando motam euertit, & per illud γινώσκοντες, Prodest autem etiam illa, quæ pro ipsis fratribus hinc emigrantibus atque peregrinantibus fit oratio. An hic vllus tenebris, quas suis Cymmerijs Chemnitius se videre simulat atriores, sit locus? Tolle Chemniti, tolle istā horrendam cæcutientis Lutheranismi tuo de oculo Lemam, tolle istā Martine inuidam Mauortij magis, quam pacifici, aut verè Euangelici suffusionem, ac veram Catholicæ Christi doctrinæ vbique terrarum etiam nunc fulgentissimæ intuerè placida mente lucem: agnosces, Christo illuminante atque aspirante (quam tibi d' vrinam, tuisque seductiōis Christi ouiculis omnibus tandem Deus citò largiatur propitius) nullam hic esse in perspicuis huius D. Epiphanius verbis obscuritatem. Prodest verò inquit S. Pater etiam pro mortuis sua oratio. Si prodest, audi obsecro Chemniti, at tentus audi, certè vtilitatem ipsis mortuis fratribus aliquam præstat oratio Ecclesiæ: si vtilitatem adfert, ea obscura non est, quum Epiphanius disertè dicat, nos pro defunctis orare, vt Dei misericordiam illis deprecemur. Igitur quidam defunctorum opus habent Dei venia, opus habent Dei misericordiam, qua ignoscat Clementissimus Pater filijs debitoribus, quod restat aut soluendum, aut luendum, aut expiandum, aut expurgandum. An hic aliquam iustam mens non mala, & animus non malus, siue potius non in suam ipsius perniciem versutus & fallax inueniat obscuritatis accufationem? Eam prorsus tollit (si quæ fuerat) causa D. Epiphanius quarta, quod ideo catalogus mortuorum in solennibus Ecclesiæ precibus recitatur, vt fratribus vita sanctis, sed imperfectioribus veniam peccatorum orando impetremus. Certè si oratio superstitum pijs in Domino defunctis fratribus apud Deum prodest (quod D. Epiphanius sensisse, vel ipse Chemnitius inuitus cogitur agnoscere, dum tragicis vocibus falsarius clamitat, eum impijs populi opinionibus cessisse) necessaridò nondum sunt eo beatitudinis loco, vnde fugit luctus, labor, & dolor: sed in extremo quasi peregrinationis suæ absoludæ limite constituti, atque nondum ad Do. beati per-

ducti

ducti pendere atque exoluere coguntur, quod ex luendis contagiose huius vitæ reatibus, certisque peccatorum suorum debitis superest persoluendum. Quod debitum cum pijs fratrum superstitum preces apud clementissimum Patrè supplicando & comiserando soluant & imminuant, teste D. Epiphanius, proculdubio illis profunt viuorum orationes. Rectè igitur ac perspicuè, non minus quam verè D. Epiphanius docet prodesse mortuis illam à superstitibus fratribus orationem Deo pro eis fusam, cui dogmati adijcit S. Pater, Licet totam culpam (vti vertit Chemnitius) siue tota peccata non abscondat seu tollat. Hunc locum quia noseadem sententia, sed verbis alijs conuertamus, non potuit transire Chemnitius nisi venenatum suæ calumniæ nobis figeret dentem. Lindanus etiam diuina libenter vellet interpretari, poenas seu supplicia luendorum peccatorum, vt Epiphanius ita obtorto collo in Pōtificio purgatorium pertrahet, sed crimina, ob quæ quis accusatur, hoc significari vocabulo, vel ex 25. cap. Actorum notum est.

Istud non negamus alicubi vocem significare: sed Epiphanius sententiam hoc loco postulare ex fidei analogia & indubitata Ecclesiæ Apostolicæ doctrina demonstramus, vt pro supplicio, vel reatu peccatorum accipiatur. Quia dicit Epiphanius ex parte crimina minui mortuis, siue orationibus viuorum crimina defunctis dimitti quidem, licet non plenè dimitti. Quod vocem huius significare vel Budæo teste ostendimus, sicuti & culpæ nomen Latinis, teste Donato meritum sonat, non solum crimen. Quare frustra disputat Chemnitius de Aërij sententia: quem temerè fingit docuisse peccata impœnitentibus posse post hanc vitam orationibus viuorum remitti, vt superius admonuimus. Sed ita oportuit Chemnitium falsâ suo affingere Aërio, vt ab impia eius doctrina diuersum videretur docere, ne pari olim censeatur fuisse percussus Sarthanicæ traditus censura Ecclesiastica. Norat aliqui nouatæ doctrinæ istius cōmunionem satis sese in illo damnatū, nisi quandam dissensionis causam imperito Lectori in speciè offunderet. Hęc tertia igitur causa à D. Epiphanius allata certò demonstrat, Aërium idem negasse contra Ecclesiæ Apostolicæ doctrinam, quod nunc quidam Lutherānorum, nimirum nō posse defunctorum animas pijs superstitum orationibus adiuuari. Quod D. Epiphanius non solum hac tertia causa recitatorum in sacrificio nominum defunctorum disertè exponit: sed etiam quarta causa.

Deo enim recitari etiam addit, vt Dei misericordiam quibusdā defunctorū fratrum animabus orando impetremus. Reliquos verò defunctos, quos à peccatoribus putam⁹ segregatos, nominari ad Christi gloriā, vt eum ab omni peccantium ordine separemus, illiq; soli hanc gloriā tribuamus, quod omnis peccati fuerit prorsus expers, nullòq; peccato, quod nos aut inuiti, aut volentes peccamus, contaminatus, quem admodū D. Dionysius Arcopagita plenius exponit. Liqueat ergo ex hac 4. D. Epiphanius causa prodesse mortuis pijs viuorū orationes, quia disertis verbis docet, ideo in mysterijs Christianis (quod ex Apost. doctrina ortum sub sinem huius cap. subindicat, sicuti dudum ex manifestioribus Orthodoxorum PP. Augustini, Chrysof. Athanasij, atque Damasceni testimonijs ostendimus) mortuorum fieri cōmemorationem, vt fratribus illis, qui cum peccato hinc discesserunt, Dei misericordiam orando impetremus, pro eis supplicando deprecemur, veniam que peccatorum nondum expiatorum aut remissorum precando concilemus. Multa enim peccamus omnes siue inuiti, siue voluntariè. Quibus duabus peccati speciebus D. Epiphanius demonstrat omnes mortales peccatorum aliquorum esse reos, nullòsq; omni reatu liberos. Ideoq; addit illud ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὁμοιωθέν, vt quod leuissimum est significetur, siue vt alij malit, quod perfectiss. est, prior vox manifestiorē humanorū peccatorum differentia indicat, quod multa peccamus etiā quasi nolentes, sed peccati quasi pondere pressi, aut potius blāda surrepente libidine preoccupati aut incōsideratione, nec satis cauta vigilantia prærepti, & velut intercepti posteriori impfectione iustitiæ sanctorū loquitur.

FF 3

loquitur.

CAP. XI. Quaream D. Epiphanius causam suam dulciter distinetur Chemnitius, cur nominat de-functorum in sacrificio misere recitentur

loquitur, nō eā tā pfectam esse in hoc mundo, q̄ Christi est. Vtrūq; verū est, nos & volētes & inuitos multa peccare. Siue igitur illa D. Epiphaniij vox τὸ ἐκτελέσειον ad peccata referatur inuoluntaria, quæ obrepēdo, minusq;e vigilando peccamus: siue ad imperfectam iustorum iustitiam, nihil causæ, quæ in præiens agitur, officit. Nam si nūm stat illud D. Epiphaniij fundamentum, quod pro auxilio fratrum cum peccatis mortuorum stabilicndo iccit, putā redē, vtiliterq;e pro eis orari, quod commemorando eorum nomina ad diuinum sacrificium, illis Dei misericordiam deprecamur.

c. AP. XII.
Obisium
saluati
men Linda
no purgatur.

PRo inde causa non sinit, cur nos Chemnitius falsationis accusaret, tragicisq; clamoribus traduceret, quod vocem Epiphaniij reddiderimus leuissimum, quasi legendum sit τὸ ἐκτελέσειον ab ἐκτελέσει per diphthongū, quod scribarum, immo Typographorū characteres illas eo, & eo, potiss. in vocibus compositis parum accuratē distinguentes Lectori etiam attentō lapsus occasionem adferre queat, quemadmodum locis non paucis cōtingere norunt, qui vel à limine salutarunt Græca, potissimum manu scripta, & typis minus accuratis in lucem edita. Verū siue vocem D. Epiphaniij, quam diximus, veritas perfectissimum, siue leuissimum (nam vtrumq;e sententia eius non malē patiarur) nihil obstat dogmati, quod pio fratrum mortuorum auxilio patrocinatur, quale liberandis, atque iuuandis illis adfert pia Ecclesia Catholica pro ipsis in Altari orantis commemoratio. Proinde conuictijs prosciendendi non sunt, qui illam D. Epiphaniij vocem per leuissimum reddendam putarunt, neque tanquā falsarij traducendi: cum sententiam dogmatis Catholici, de quo Epiphanius agit, non immutet, nedum tollat, aut obscurer: sed magis etiam illud illustrare ostendatur, putā de iustitiæ humanæ imperfectione, quod illam leuiora peccata inuito etiam animo subinde obrepentia, contaminant, aut quodam imperfectionis quasi pulueris quotidiani situ aspergant. A vero namq;e haud alienum videbatur D. Epiphaniū ad illud verbi Dei oraculum alludere, quod D. Iob Deo commemorat ex 70. versione, quemadmodum D. Cyrillus suæ Apologiæ præfatione ad Theodosium Augustum recitat: Beatus Iob à Diabolo acerbis, inquit, & indicendis, siue infandis, flagellationibus tentatus, voce interrupta, & singultanti ad Deum vociferans, dicit: Quare non fecisti obliuionem iniquitatis meæ, & mundationem peccati mei? Verū ob signasti iniquitates meas, velut in erumena, notastiq;e, si quid inuitus etiam preuaricatus sum. Non ergo alienum est à D. Epiphaniij sententia, quod verrimus, multa nos peccare etiam inuitos, vt quod leuissimum est significetur, quasi voluerit sanctos omnes varijs etiam teneti peccatorum suorum reatibus inuolutos, vt eo maior Christi gloria appareat, quā vbiq;e peccantium hominū grege separamus, qui eius vnus dono, perfectaq; iustitia venit iustificandus & saluandus. Ex superioribus igitur perspicuum est D. Epiphaniū veras causas pio Lectori satis liquidē exposuisse, cur nam mortuorū nomina inter sacrificandū Christiana Ecclesia cōmemorat, nimirū vt eis peccatoribus Dei misericordiā orādo impetret. Causam enim disertē docet, quod Christiani ex verbo Dei docti, & Apostolica traditione instituti credimus prodesse fratribus cum peccato hinc emigrantibus preces pro eis suas, licet non tota peccata abscondant, siue rotas culpas tollant, & orando aboleant, quod fieri certum est partim orando, partim tolerando, partim ignoscendo, tandem clementer dimittendo. Cæterum quod obscurando istam luculentam admodum Diui Epiphaniij sententiam fraudulenter Chemnitius annotat, dicens, orationes quæ pro mortuis fiunt, esse viles (inquit) non autem audit ipsis mortuis, plane stupidi est, ne dicam stolidi. Quibus enim ille Chemniti obsecro profunt, nisi illis pro quibus suas sunt? Hoc enim alijs verbis Epiphanius exponit in quarta istius mortuorum commemorationis ad Dei altare causa fallendi studio à Chemnitio sacrilegē dissimulata, dicens, Quod orando

Multa nos
inuitos pecca
re esse D.
Iob.

orando illius Dei misericordiam impetramus. Si tam esset veritatis, quā odiose contentionis studiosus Chemnitius, potuisset suo phanatico errori clarissimam, attulisse lucem ex perspicuis Dionysij Arcopagita à se hac in redudum commemorati verbis: quibus scopum harum mysticarum precum luculentissimē exponit. Testatur enim discipulus ille Apostolicus Antistitem Christianum precem sacram super mortuum peragere, & diuinam precari clementiam, vt cuncta dimittat per infirmitatem humanam admissa peccata defuncto. An & hic delirus exclamet Chemnitius non expressum cui ille pro mortuis pces sunt vtilis? An alijs obsecro, quā pro quibus sunt à superstitibus fratribus Deo Patri suas? vt illis exoratus ignoscatur propitius, & peccata defuncto dimittat. Hanc verō fuisse perpetuam Christianæ Ecclesiæ sententiam, nunc satis est demonstratum. Quare cæteris quæ Chemnitius contra Purgatorium infano molitur labore, quasi temporis progressu sit facta huius doctrinæ inclinatio, alibi prosequemur fusius. Illud satis sit, nos hic Chemnitium mendacij manifestissimi conuicisse, quod scribere ausit Diuum Epiphaniū propter vulgi opiniones in suspenso reliquisse, an orationes superstitum pijs profint defunctis in C H R I S T O fratribus: qui tam disertē affirmat, quosdam defunctorum pijs superstitum fratrum adiuuari precibus: quas idē suas illo sæculo testatur, vt Dei misericordiam illis defunctis orando deprecemur.

Dion. Arcopagita
causæ
James Chem
nitius, si suo
testi habere
vellet suam.

Artificio simili sophistico pergit Chemnitius manifestas pro Catholica Dei Ecclesia cæterorum Patrum Orthodoxorum sententias deprauare, quemadmodum de tam liquido S. Epiphaniij testimonio contra Aërium nunc est demonstratum. Quod cum huic loco esset importunum, & opera imensa exeresceret, eam peculiari scripro dudum informato assignauimus: Pro stabilienda Ecclesiæ Christi de Purgatorio doctrina opposuimus alicubi contra degeneres istos Lutheri discipulos & personatos Confessionistas argumentum non inuolidum ex ipso Lutheri & Apologiæ Confessionis Augustanæ cōsensu. Nam capitibus non paucis degeneres isti discipuli suo à magistro Luthero & Melancthone, immo à iactata sua Confessione Augustana dissentire sibi sua pro libertate Evangelica permittunt. Postquā igitur Chemnitius suam lusisset operam in deprauando Dionysio Arcopagita, qui tam disertis verbis ab ipso met Chemnitio allegatis, docet Dei clementiam culpas defunctis ex benignitate, singulari que pietate condonare (sed fraudulenter dissimulat Sophista istud, Sacerdotem in exequijs Dionysiacis à Deo precari, vt defuncto cuncta dimittat per infirmitatem humanam admissa peccata mortuo fratri vniuersa remittat commissis. Postquam igitur suam Chemnitius, inquam, in deprauando sceditissimē Arcopagita lusisset operam, nunc ad illud Lutheri sui testimonium à nobis obiectum accedit peruertendum. Eo enim mirifice perturbatus & lathali quasi ictu transuerberatus, ac tantum non de mentis suæ statu deturbatus, post decem folia nugis, nescio quibus, ad fucum simpliciori lectori facienda opplera tandem huic argumento respondere aggreditur. Sic enim initio capitis sui folio. 442. proposuerat: Et huic argumento, inquit, quod à precibus pro mortuis olim piē, vtiliterque suis duxeram, tantum tribuit Lindanus, quod scribere non veretur, Lutheranos, si sibi constare velint, non posse effugere, quin purgatorium concedere cogantur, eò quod Apologia nostra dicat, nos non prohibere orationem pro mortuis: quodq; Lutherus etiam in confessione sua illā admittat. Vident autem omnes sani nullā necessitate consequi, si Ecclesia orat pro mortuis: ergo animæ defunctorū exueiantur igne Purgatorij. Multæ enim aliæ causæ & longē alij fines

C. AP. XIII

Ecce fides,
Ecce Religio
Euangelico
digna vivo.
Chemnitius
liquida Dio.
Arcopagita
verba seclen
rad deprau
nat, quibus
vestitur ora
te sacerdotē
vt defuncto
Deo peccata
remittat.
Argumentū
inexpugnabi
le ex Luthe
ri confessione
à Lindano
cōfessū Chē
nitius constā
tur euertere:
sacrilegē suū
magistri ver
ba deturians
et sensu ad
ulterans, et
docet Lu
therus inua
ri animas
posse pijs vi
uorum precib;
bus.

62
 huius orationis esse possunt. Sunt quidem, Chemniti & aliarum orationum pro mortuis causae, sunt & alij fines, non inficior: sed inter eos illum etiam asserimus, adeoque liquidis Orthodoxorum PP. sententijs euincimus esse, qui principem ferè locum obtinet, quod soluendis eorum delictis profunt, aut abolendis peccatorum maculis conducunt, aut impetranda Deo venia non mediocriter suffragantur. Quod ipsum & Lutherus in suis fidei capitibus Cognata sua illa confessione an. 44. sub morte editis profiteri, ut & antea semper, non dubitauit. Quod argumentum, si quod aliud aduersus Lutheranos verè Achillæum ut Chemniti in specie redderet inualidius, subdole non modò hic & locum, & librum, & tempus æditæ istius Lutheranæ doctrinæ dissimulat, gnarus quod non leuiter gratos & constantes discipulos extrema tantum Evangelici magistri vox, quasi Testamento legata, pios soleat monere discipulos: sed illa etiam ipsa sui Lutheri verba fraude sacrilega supprimit, quæ perspicue conuincunt, quoniam sensu Lutherus docuerit orandum pro mortuis, eodem nimirum, quo nos Catholici. Sicenim fol. 54. Capitulum suæ fidei legitur: Si eo sunt statu defunctorum animæ, Das ir zu heissen sey / so sey ir gendig / vt iuuari possint, Domine Deus miserere eis. Redarguebat Sophistam Chemnitium misera sua conscientia conuulsorij almæ veritatis aculeis excarnificata, sese perspicuo sui Magistri Lutheri testimonio conuictum orationes pro defunctis eo sine fuisse à Catholicis semper pie suas, vt iuuari, poenis liberari, debitisque solui possint. Varias cum fibi hic declinandi istam Læthalem sui magistri Lutheri plagam quaerere Chemniti vias, aliam inuenit nullam, quam vt sacrilegè illa mirè perspicua suppileret verba, quæ lectori veritatis studio verum talium orationum pro defunctis fufarum scopum manifestum ostenderent, germanumque sensum liquidò exponerent. Quis namque vel Lutheranissimus ambigat de vero illarum orationum funeralium vsu, qui suum illum Euangelistam Lutherum audiat verbis tam disertis profitentem, immò sub vitæ finem, idque in fidei suæ capitibus folio 54. asserentem, iuuari mortuos pijs viuorum precibus? Hæc igitur verba mendax Chemniti degeneris Lutherani iugulum certo cum interita potentia infelicis illa Sathanae vt mendaciorum, ita sacrilegiorum magistri sua bipenni constituit præcidenda, ne qua pio lectori veritatis studio nasceretur suspitio, Lutherum aliquid tribuisse funeralibus precibus efficaciam, qua iuuari queant piæ defunctorum animæ. Altissimam igitur animo suo plagam ex illo sui Lutheri vulnere cum sentiret inflictam, multis verbis eam lectori studet occultare, atque nugamentis varijs quasi obruere, ne veritate superatus videatur. Sperabat enim se hac in causa victorem videri posse, si alium quoque orationum pro defunctis fufarum finem, aut vsum posset lectori demonstrare. Sed nihil obstat eiusdem rei piæ varios esse pios vsus. Quare manifesta est Chemnitiij sophistica, qua lectori minus circumspicere studet imponere, dum ita post illud ex Lutheri suo petito à nobis argumentum sophisticatur: Vident autem omnes sani (inquit) nulla necessitate consequi, Si Ecclesia orat pro mortuis, ergo animæ defunctorum cruciantur igne Purgatorij. Atqui Chemnitiij sophistam agis, quem rectè nostri maiores veritatis furem definiuerunt. Assume igitur plena tui Lutheri verba à nobis contra te, tuique similes degeneres Lutheri discipulos allegata, videbunt sani omnes, quos dicis, & veritatis amatores magna necessitate consequi, quod nos inde colligimus: Si Ecclesia orat pro mortuis ea fide vt iuuari possint pijs precibus, ergo eo sunt statu, vt nondum sint beatæ, vt reatibus implicatæ, vt poenis luendis obnoxia. Alioquin si beatæ, quoniam pacto Lutherus docet eas iuuari posse? Si non sunt purgandæ, quorsum iuuantur orationibus? Si non sunt igne Purgatorij liberandæ, quorsum docet Lutherus piæ has pro eis fundi preces, vt Deus illarum

Lutherus fo. 54. capitulum suæ fidei sub mortem æditæ agnoscat pro mortuis orandum vt Deus eis miserereatur. Achillæum Lindani argumentum quaestrophica conuincit auertere Chemnitium. Lutheri perspicuum pro Purgatorio testimonium Chemnitius verbis sacrilegè mutilat, & sensum abulterat.

Si iuuari possunt anime viuorum precibus ex Lutheri doctrina, necessario sequitur esse Lutheranis inuentionem post hanc vitam purgationem.

illarum misereatur? Cum hoc autem funeralium orationum sine, siue pio illas iuuandi & Purgatorij cruciatibus liberandi vsu, stare nihil verat, vt eadem Orationes alios etiam habeant vsus: puta vt viuos consolentur de animarum immortalitate, vt exhortentur ad accuratiorem vitæ puritatis gendæ institutionem, & ad mortuorum etiam encomia: de quibus nulla est controuersia. Postquam igitur multa Chemniti per decem folia sceleratè conatus fuisset circa deprauandas Orationes pro defunctorum venia olim quasi ad viuorum solatia, & mortuorum encomia, non auxiliâ, fufas, ita suum ad Sophisma dudum expositum relapsus, subrexit: Et Lutherus in Confessione sua in hanc sententiam dicit pro mortuis (inquit fol. 460.) Quia scriptura nihil meminit, existimo non esse peccatum ex libera deuotione, ita, vel similiter orare, vt Deus animæ, si in tali statu sit, misereatur, vtque satis sit quando semel, vel bis illud factum fuerit. Illud, illud est Chemniti, quod agitur, an ideo preces pro defunctis pie fundantur, vt Deus animabus misereatur: quod nobis concorditer tuus Lutherus in vltimum vsque miseræ suæ vitæ tempus obtinuit immutatum: quemadmodum verbis abs te sacrilegè suppilatis hic addebat, vt iuuari possint. Scripserat enim varijs locis sese credere, immò scire Purgatorium esse, quemadmodum extat in captiuitate Babylonica, & actis Colloquij Lipsensis, & alibi passim verbis omnino lucè clarissimis. Quo sui Magistri Lutheri præiudicio ad eò liquido, ad eò manifesto, ad eò vniuersam sophisticam respuenti cum sese Chemniti in gratum discipulum ingulatum prorsus sentiret, suum ipse magistrum subsannare, rabideque oppugnare aggreditur. Scripserat illa sua Confessione Lutherus hunc in modum: Pro mortuis quia Scriptura nihil meminit, existimo non esse peccatum ex libera deuotione, ita, vel similiter orare, vt Deus animabus, si in tali statu sint, vt iuuari possint, misereatur. Hoc sui magistri Lutheri dogma tam liquidò Purgatorij doctrinam nobis consentanè statuens euerfusur Chemniti, ita quirita bundus ciulat: Sed tamen quorsum tandem euadant illa, quæ sine scriptura, licet non mala pietatis specie instituuntur, & suscipiuntur, hæc ipsa Purgatorij historia ostendit. Quod Lutherus hoc loco asserit scripturam nihil meminisse auxiliij mortuis per preces, aut alia quacunque ratione afferendi, est ex primarijs nouatæ suæ doctrinæ hæreticæ capitibus: cum solida extant verbi Dei testimonia hanc Apostolicam & diuinam Christianæ scholæ doctrinam solis luce clariùs demonstrantia. Hoc igitur sibi magistro Luthero concessum, & tanquam Fidei articulum donatum (quod omnis Christiana pernegat Ecclesia toto terrarum orbe diffusa) atripiens Chemniti, in ipsum insurgere non dubitat, ac reprehensione graui, licet parum verecunda, redarguere. Sed tamen (inquit) quorsum tandem euadant illa, &c. Quorsum obsecro Chemniti? quorsum euadant, quæ sine scriptura instituuntur & suscipiuntur? Vt nunc demus non reperiri dogma Purgatorij in scripturis (quod locis tam multis, tam claris, tam perspicuis Orthodoxi Patres veteres omnium & locorum & temporum ab ipso vsque Apostolorum sæculo demonstrant) ecquid obsecro periculi pijs est, quando vniuersa Christi Ecclesia tam certò, ac voce tam manifesta omnium in scriptis lecta contestatur, sese hanc piam suos fratres in Domino defunctos per preces, & sacrificium iuuandi rationem à Sanctis Apostolis ab ipso vsque sui exordio vbiq; accepisse? Quorsum ergo euadant talia non scripta, sed certò ab Apostolis tradita dogmata, nisi vt Euangelicam Christi lesu doctrinam Apostolorum ore vbiq; terrarum concorditer plantatam stabiliant, foueant, perpetuamque conseruent? Quod vti hæcenus in alijs Fidei dogmatibus læta experitur Ecclesia Catholica: ita & in isto Purgatorij capite hæcenus conseruato sibi gratulatur in posterum quoque tuendum & propugnandum. Licet infestas admodum acies diabolus conetur contra illud instruere: Sed tantundem infano degeneris istius Lutheranæ

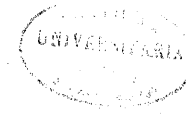
Ingratum Lutheri discipulum Chemnitium sui ipse magistrum Lutherum reprehendens oppugnabat.

gia Confess. Augustanæ verba in hanc sententiam esse accipienda etiã illud testatur, quod inter plurimas causas, cur Evangelici quidam minime obscuri, aut ignobiles nouæ istius Sathanicæ perfidiæ professores sibi Augustanam Confessionem putarunt refutandam, etiã illa recensetur, quod in sua Apologia hæc verba, Scimus veteres loqui de oratione pro mortuis, quam nos non prohibemus, contineat: quibus offensi à Lutheranis ad Calvinistas decesserunt, quemadmodum Hieronymus Zanchus, inquit, ex Monacho Romani Monasterij Cano. Lateran. factus Apostata, fufius suis in Miscellaneis demonstrat fol. 237. vbi varias adfert causas, cur sibi à Confessione August. eiusq; Apologia, quam suæ manus subscriptione Argentinæ approbat, putauit discedendum, nisi pia in interpretatione, inquit, atq; orthodoxè intelligatur pro suorum nouorum sacrilegiorum figmentis.

Hic Stromatum nostrorum finis esto, donec Deus Opt. plus largiatur ocij, *Epilogus.* quod refellendis nugatorijs Chemnitij & aliorum cauillationibus impendamus. Proprio enim opere singula Concilij Trident. dogmata, si Christus fuerit persequi constitui mus: quorum propediem de Virginitate, votisq; Monasticis in lucem dabimus. Deinde dogma de Sanctorum inuocatione atq; purgatorio erit aduersus Sathanicas illius sycophantias propugnandū: quod opus nuper rudius conceptum, non nihil prolixioris postulat tēporis. *Interca Lector candide his frueret, & nos Christo Domino, cuius vnus gloriæ noſter sudare fatagit labor, assiduus commendato precibus.*

Valc. Ruræmundæ, postridie animarum. Anno 1574.

F I N I S.

Man. 15.

rani Chemnitij clamore, futiliq; opera efficiet, quantum olim per ipsius auum Aërium, qui cum plantationem non à Patre per Christum & Apostolos plantatam in orbem voluisset temerè inducere, suo est ipsemet stolido eradicatus conatu: ita nunc & Chemnitius & tota Diabolica nouatorū istorum cuiusque farinæ siue Lutheranæ, siue Calvinisticæ, siue Anabaptisticæ Synagoga magno Ecclesiæ gaudio, & illustri gloria, suo tandem tempore abolebitur procul dubio. Fallere namque nō potest illa Christi Domini promissio; Omnis plantatio, quam non plantaui Pater meus, eradicabitur.

c. A. XIII.

Pro confirmanda hac Apostolica de Purgatorio doctrina obieci degeneribus istis Confessionistis liquida etiã suæ Confessionis Augustanæ verba: quæ ita illic extant: Quod verò allegat Aduersarij Patres de oblatione pro mortuis, scimus veteres loqui de oratione pro mortuis, quam nos non prohibemus. Hæc verò Chemnitius noua sua sophistica deprauare aggredi non dubitauit magna certè impudentia, quod liquidum adeò testimonium audebat in sano furore oppugnare. Tam enim manifestè agnoscit Apologia veteres Patres orasse pro iuuandis mortuis, vt illud non potuerit inficiari, immodè vt pium illud auxilium, quod per Missæ sacrificium Catholica docet Christi Ecclesia eisdem adferri, impiè aboleret, concedit Patres de auxilio, quod per priorū fratrum superstitem preces impenditur, loquutos, non de auxilio, quod per Missæ sacrificium illis contingat. Quod quàm sit à vera Orthodoxorum Patrum sententia longè alienissimum, alibi copiosius demonstrauimus, quàm vt hic refellatur, aut fufius tractetur: de quo vide Panopliam cap. 73. lib. 4. & Apologet. Tomo. 2. cap. 30.

Concedit igitur Apologia Confessionis Augustanæ Patres de orationibus pro mortuis loquutos: sed excipit Chemnitius ea verba suæ iuratæ Apologiæ in hanc sententiam accipienda, vt fuerint orationes illæ pro mortuis publicæ (inquit fol. 461.) celebrationes, viuentium institutiones, & exhortationes, & consolationes, & confirmationes lugentiu. Si hoc tantum agebant, Chemnitii, illæ Orthodoxorum Patrum preces pro mortuis fuisse, quoniam, precor, sensu vocantur igitur pro mortuis: cum pro viuis potius sint appellandæ, quibus, vt iis, consolandis, instituendis, & confirmandis fuerint adhibita. Neque hæc elabaris illis, quæ mox subtexuisti, subdolis verbis: Enerūt & declarationes piarū affectionū animi erga defunctos. Bestialis enim *apud beatos* esset nihil affici morte suorum, non ipsis benè velle, & benè precari. At qui si beati sunt, quorū sum ipsis benè volumus? Si beata Christi pace, ac illa pijs Christi cultoribus promissa fruuntur felicitate, frustra ipsis bona precamur: quod ijs tantum fieri solet, qui nondum ea sunt cōsequuti, quæ benè precādo illis optamus. Sed hæc omnia tamen (inquit Chemnitius) iuxta verbum moderanda sunt. Quoniam precor modo sunt moderanda, quæ verbis a deo pugnantibus cū Dei verbo tā perplexè, immodè contradictoriè interpretaris? Nemo enim foelicibus precatur benè, nemo beatis vult benè, qui fonte bonorū omnium nunc foelicissimè perfruuntur. Quare verè est illorū veterū Patrum sententia, vt orationes pro mortuis fuisse illis profint ad percipiendā illā beatæ vitæ possessionē, ad quā nunc sunt quidē euocari, & itinervis partē meliorē emēsi, sed nondū optatū ad finē peruenere, vbi illa plena potiatur beatitudine, à qua omnis exulat luctus, & fugit dolor. Quod Confessio Augustana suis satis declarat verbis, quando asserit veteres Patres loquutos de oratione pro mortuis, nō de applicatione Cænz Domini, inquit, ex opere operato. Ex quâ diuersorum auxiliorum mortuis per superstites afferendorum Antithesi cordatis viris liquidum est, Apologiam Confessionis Augustanæ non negare auxilium mortuis per pias viuentium fratrum preces: sed tantum per applicationem Cænz Domini ex opere operato. Quod veritati Euangelicæ, ac doctrinæ Apostolicæ, totiq; Orthodoxorum Patrum consensui quantum operè aduersetur, huius non est loci ostendere. Porro illa dudum commemorata Apologia

fide Apolo. lib. 2. cap. 30.

gia